ALOYSII
IVGLARIS
NICIENSIS
E Societate IESV
ELOGIORVM
Pars Secunda,

HVMANA CONTINENS, GENETHLIACA, FVNEBRIA, EVCHARISTICA, PANEGYRICA, DEDICATIONES, INSCRIPTIONES.

VENETIIS, M DC LXXX.

Apud Nicolaum Pezzana.

Cum Superiorum Licentia, & Priuilegio.

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO AVCTOR.

MIraberis Lector, quòd conſecratum Chriſti Ieſu Elogijs calamum; minoribus argumentis potuerim profanare. Suaſores tamen habeo nouæ huius temeritatis, fiduciam primùm tolerantiæ tuæ, mox & æquitatem excuſationis meæ. Miſcellanea hæc diuerſo admodum concepta cœlo Taurinenſi, Mediolanenſi, Genuenſi, ſicuti non vno omnia puerperio enixa mens eſt, ita non vnam omnia fortunam hauſerunt. Impreſſere ſe fœtibus ſuis variæ ſcribentis ætates; acumine alia placere voluiſſent, alia grauitate prodeſſe. Quia tamen omnia ſuam lucem iam viderant, & quædam multorum terebantur manibus ita mendoſa, vt me identidem puderet erroris plerumque non mei, partes meas duxi, non tam dare, quæ iam negare non poſſem, quàm corrigere quæ dediſſem.

Cęterùm quid hęc ſint, vbi legeris ſcies. Inſcriptiones tamen ſi quęris, quales illę ſunt Antiquorum, preſſæ, nitidæ, trophæis, templis, & ſepulcris affixæ Barnabam Briſſonium, & alios conſule. Scripſi ego in eo quoque genere plurimas, quas non exhibeo, contentus eas edere, quæ magis noſtrorum temporum ingenio ſeruiunt, quàm memoriæ poſterorum. Condona igitur certæ neceſſitati, quod inconſultæ temeritati dederas, crimen, & qui minus potes benefico plaudere, parce beneuolo.

Proteſtatio Auctoris.

QVæ narrantur in Elogijs Amedei Ducis Sabaudiæ Primi, P. Rocchi Gonzalez, & Alexandri Bertij miraculoſa, humana duntaxat authoritate nituntur, cùm non ſint Romæ diſcuſſa, & à Sede Apoſtolica approbata; atque ita fides ſit penes auctores. Ita iubente Sanctiſſimo Vrbano VIII. in decreto dato die 5. Iunij Anno Domini 1631.

GENETHLIACA INSCRIPTIO AD FORES TEMPLI IANI,

Excitata à Chriſtiana Francica, Duce Sabaudia, cùm gratulata Ludouico Fratri Delphinum Filium, Feſtos Taurinenſibus ludos daret.

Patuerint hactenus Iano fores;
Auguſtus alter exoritur
Qui eas æternum occludat.
Mars extinguendus
Hanc funeri ſuo Pyram accendit.
Ferte, Ciues,
De cordis ardoribus rogo ſuppetias.
Eo ſublato,
Aſtream è cœlo ne poſcite.
Iam habetis.

ALIÆ INSCRIPTIONES

Eadem occaſione.

INSCRIPTIO I.

Ludouicum ſine Liberis
Hactenus Natura reliquerat,
Quòd illos dare degeneres nollet,
Pares, niſi ſerò, non poſſet;
Princeps optimus
Multorum annorum iuſtus eſt labor,
Hinc in omnibus Henrici filijs
Sera fęcunditas.
Qui non pariunt, niſi æternum victuros
Diu coguntur cogitare quos pariant.

INSCRIPTIO II.

Compone tandem fluctus Europa,
Nouo Soli venerationem hanc debeas:
Quieſcite Bombardarum tonitrua,
Quæ Delphinos
Plauſu,& cithara gaudentes fugatis.
Mutare illi ſi Maria ſolent,
In tuto ſunt omnia,
Qui tempeſtatem indicerent in Malacia,
Malaciam in tempeſtate portendunt.

INSCRIPTIO III.

Vulcanus alibi fulminum,
Hìc faber gaudiorum eſt.
Otioſum ne puta.
Catenas, quibus iterum

Mar-

Martem irretiat, cudit.
Ex quo Delphini vti ope iam poteſt,
Ex venatore Piſcator,
Martem ipſum ſua ſperat in retia,
A Delphino trahendum.

INSCRIPTIO IV.

Ludouici gaudia
Veſtra facite, Taurinenſes,
Non niſi Sabaudiæ bono
Fœlix futura Gallia eſt.
Irrigate flammarum pluuia
Tantorum ſemina gaudiorum
Telluri dies inuideat nouum Solem,
Nox noua ſidera.
Cęlum Cometis obruite.
Prædicabunt Regem Natalia,
Nec prædicent exitia.

INSCRIPTIO V.

In die Solis, in hora Veneris,
Lucis, & Gratiæ fętus erupit.
Aſtrologum Coniectorem non terreat,
Quòd cum Sagittario natus ſit;
Magiſter Achillis,
Non niſi alterum Achillem reuexit.
Pacis, & iuſtitiæ Regnum
Ominatur Horoſcopus;
In dignitatum enim domo,
Vnam cum Sole, & Mercurio,
Aſtream habet, & Libram.

ALIÆ INSCRIPTIONES

Eadem occaſione.

INSCRIPTIO I.

Ludouicum ſine Liberis
Hactenus Natura reliquerat,
Quòd illos dare degeneres nollet,
Pares, niſi ſerò, non poſſet;
Princeps optimus
Multorum annorum iuſtus eſt labor,
Hinc in omnibus Henrici filijs
Sera fœcunditas.
Qui non pariunt, niſi æternum victuros
Diu coguntur cogitare quos pariant.

INSCRIPTIO II.

Compone tandem fluctus Europa,
Nouo Soli venerationem hanc debeas:
Quieſcite Bombardarum tonitrua,
Quæ Delphinos
Plauſu, & cithara gaudentes fugatis.
Mutare illi ſi Maria ſolent,
In tuto ſunt omnia,
Qui tempeſtatem indicerent in Malacia,
Malaciam in tempeſtate portendunt.

INSCRIPTIO III.

Vulcanus alibi fulminum,
Hìc faber gaudiorum eſt.
Otioſum ne puta.
Catenas, quibus iterum

Mar-

Martem irretiat, cudit.
Ex quo Delphini vti ope iam poteſt,
Ex venatore Piſcator,
Martem ipſum ſua ſperat in retia,
A Delphino trahendum.

INSCRIPTIO IV.

Ludouici gaudia
Veſtra facite, Taurinenſes,
Non niſi Sabaudiæ bono
Fœlix futura Gallia eſt.
Irrigate flammarum pluuia
Tantorum ſemina gaudiorum
Telluri dies inuideat nouum Solem,
Nox noua ſidera.
Cęlum Cometis obruite.
Prædicabunt Regem Natalia,
Nec prædicent exitia.

INSCRIPTIO V.

In die Solis, in hora Veneris,
Lucis, & Gratiæ fętus erupit.
Aſtrologum Coniectorem non terreat,
Quòd cum Sagittario natus ſit;
Magiſter Achillis,
Non niſi alterum Achillem reuexit.
Pacis, & iuſtitiæ Regnum
Ominatur Horoſcopus;
In dignitatum enim domo,
Vnam cum Sole, & Mercurio,
Aſtream habet, & Libram.

INSCRIPTIO VI.

Finitimus Aquilæ in Cælo Delphinus eſt ;
Inter ſe vtinam non opponerentur in terra ,
Primæ magnitudinis ſidera .
Quamdiu non cohærent , diuidunt Mundum ,
Accedat igitur Ludouici miraculis ;
Vt tam diuerſa conciliet ;
Accedat fœcunditati ,
Vt dici etiam debeat Pater Pacis .
Meliorem dare Delphino ſuo Sororem
Non poteſt .

INSCRIPTIO VII.

Quicumque pacem nunciet ,
Chriſtianam beet .
Odit illa nimium bella ,
Quæ ſe Beneficam eſſe non ſinant .
Oleam amat , Minerua enim eſt .
Nouum igitur de cœlo Fecialem
DELPHINVM ,
Fratris Regno , æque ac ſuo gratulata ,
Has de Europæ incendio
Superſtites flammas
In lætitiæ argumentum accendit .

INSCRIPTIO VIII.

Morum ſuorum harmoniæ debeat Ludouicus
Quòd Delphinum, Arion alter, attraxerit ,
Mundo naufrago
Idem qui Phalanto vector inuentus ,
Cuius ope liber emergat è fluctibus .
Humaniſſimi DELPHINI
Soli

Soli hominem in procella non deſerent.
Quos verò alit Gallia,
Ne minus humanos putet,
Homines ſunt.

INSCRIPTIO IX.

September alijs fructuum,
Galliæ, & Sabaudiæ
Florum etiam menſis eſt.
Habuit ab eo illa Lilia,
Iſta HYACINTHOS.
Veri huius fortunam
Par vtinam ſequatur Autumnus.
Diuerſo fato non deſinant,
Qui eodem propè cœperunt,
Diu expectati
Morarum hanc pęnam luant;
Vt non niſi ſerò abeant,
Qui maturius non venerunt.

FVNEBRIA
PRODOMO IOANNI
TVMVLVS IDEM
Elogijs XV. illuſtratus.
ELOGIVM PRIMVM.

Ioannes Patri inter aras promittitur.

Mirari volueram
Si concepta ſilentio Vox
In alio, quàm in diuiniſſimo Verbo,
Deſineret,
Pythagoras Deus non eſt,
Voces tamen ſuas
Solis tacentibus fidit.
Atque ita vox Diuina non incipit,
Niſi cùm humana iam ceſſat.
Zachariæ facundiam ligat,
Sterilitatis ſolutio;
Punitur ipſamet magnitudine prętmij ſui.
Felicior, quàm aut velit credere,
Aut poſſit dicere.
Ne quid ſiniſtrum metuat,
Angelus dedocet ſtans a dextris.
Adhuc tamen metuenti ſimilis ſtupet,
Qui non tam quid acciperet,
Quàm quid pro eo redderet, cogitaret.
Et tu, Viator, ſi ſapis
De repetundis accuſatus ne pereas.
Dei liberalitatem quandoque plus metues,
Quàm furorem:
Hic paucos facit miſeros
Illa penè omnes ingratos.

ELO-

ELOGIVM II.

A ſterili Matre concipitur.

Diuturnæ probrum ſterilitatis
Aboſere fęcunditas quæcumque non poteſt:
A ſenij puerperio
Aut maturos fætus mundus expectat,
Aut nullos,
Primicerium Gratiæ,
Ne quis naturæ deberet,
Quo ad vſque dare Natura potuit,
Diſtulit Deus.
Tantam felicitatem decuit
Patientia breuiore non emi.
Proceſſerat planè
Tam in virtutibus,
Quàm in diebus Eliſabeth,
Quæ ignominiam vteri ſui
Sine querela toleraret.
Cur tamen illi vellet
Primogeniti laudem perijſſe,
Cui prima omnia debebantur,
Ioanni vniuerſa non dederat,
Si fratrem addere potuiſſet,
Et tu viator, res tuas
Pondere potius metire, quàm numero.
Negaueris ſingularia, quæ plura iactaueris.

ELOGIVM III.

Matris in vtero exultat.

MARIÆ Vocem
Sine viſcerum commotione quis audiat?
Potens in Verbo
Salutem Cognatæ dicit, & facit.
Mirari Eliſabeth deſijt
Excuſſiſſe illam Deo
Miſericordię Viſcera,
Cùm ita concuſſiſſe notauit ſua,
Trepidat ad acceſſum Iudicis reus Puer,
Mox abſolutus vinculis Adæ
In libertatis experientiam ſaltat.
Felix cui nec Matris, nec Herodis ergaſtula
Adimere exultationem potuerunt.
Erudiuntur in ſummam Vrbanitatem
Montana:
Perſonato in ſerui forma Domino
Infans vel incluſus, aſſurgit,
Et Matris vterum in theatri vſus conuertens
Feſtos de ſe ipſo dat ludos,
Qualem eum Gigantem credam
Qui ſaltu vnico Naturæ fines egreſſus
Extremas Gratię attigit metas?
Adeſſe ſalutem, cui primum, quàm matri
Gratus filius nunciaret?
Otia, Viator, prohibet Deus præſens,
Ioannes excitatus eſt, vt pręiret,
Tu excitandus es, vt ſequaris.

ELO-

ELOGIVM IV.

Ingenti Mundi gaudio naſcitur.

Boni Maioris deſiderium
Impatientiam Minoris inducit,
Vbi Mariam
Sperare Obſtetricem potuit,
Tam ſancti deſiderio gremij,
Penè ſe Matris excuſſit ex vtero
Propheta Puer,
Puerum ſi dixi, non dicam Paruulum;
Vel cùm enim eſſe vix cœperat,
Iam coram Domino magnus erat.
Antiqua mulier, & Noua Mater,
Enititur in vno fœtu plura prodigia,
Gaudij magnitudinem
Domus vna non capit;
In vicina non ſolum redundat loca,
Sed & in remotiſſima ſecula,
Soluta ne quidem lingua
Loqueretur Zacharias.
Cui paria gaudio non ſuppeterent verba,
Nomine ſuo vocari non patitur,
Mendacium exhorreſcens
Si ſe Maiorem diceret parem ſibi,
Agit Dei Amanuenſem,
Qui minus poteſt interpretem,
Et dictata excipiens
Ioannem ideo ſolùm
Talem dicendum enunciat,
Quod vel antequàm dicatur, iam talis ſit.
Violenti, Viator, rapere Cœlum incipiant,
Quando in Ioanne non vnicus Dei digitus,
Sed tota Dei manus
In Cœli expugnationem iam pugnat.

ELO-

ELOGIVM III.

Matris in vtero exultat.

MARIÆ Vocem
Sine viſcerum commotione quis audiat?
Potens in Verbo
Salutem Cognatæ dicit, & facit.
Mirari Eliſabeth deſijt
Excuſſiſſe illam Deo
Miſericordię Viſcera,
Cùm ita concuſſiſſe notauit ſua,
Trepidat ad acceſſum Iudicis reus Puer,
Mox abſolutus vinculis Adæ
In libertatis experientiam ſaltat.
Felix cui nec Matris, nec Herodis ergaſtula
Adimere exultationem potuerunt.
Erudiuntur in ſummam Vrbanitatem
Montana:
Perſonato in ſerui forma Domino
Infans vel incluſus, aſſurgit,
Et Matris vterum in theatri vſus conuertens
Feſtos de ſe ipſo dat ludos,
Qualem eum Gigantem credam
Qui ſaltu vnico Naturæ fines egreſſus
Extremas Gratię attigit metas?
Adeſſe ſálutem, cui primum, quàm matri
Gratus filius nunciaret?
Otia, Viator, prohibet Deus præſens,
Ioannes excitatus eſt, vt pręiret,
Tu excitandus es, vt ſequaris.

ELO-

ELOGIVM IV.

Ingenti Mundi gaudio naſcitur.

Boni Maioris deſiderium
Impatientiam Minoris inducit,
Vbi Mariam
Sperare Obſtetricem potuit,
Tam ſancti deſiderio gremij,
Penè ſe Matris excuſſit ex vtero
Propheta Puer,
Puerum ſi dixi, non dicam Paruulum;
Vel cùm enim eſſe vix cœperat,
Iam coram Domino magnus erat.
Antiqua mulier, & Noua Mater,
Enititur in vno fœtu plura prodigia,
Gaudij magnitudinem
Domus vna non capit;
In vicina non ſolum redundat loca,
Sed & in remotiſſima ſecula,
Soluta ne quidem lingua
Loqueretur Zacharias.
Cui paria gaudio non ſuppeterent verba,
Nomine ſuo vocari non patitur,
Mendacium exhorreſcens
Si ſe Maiorem diceret parem ſibi,
Agit Dei Amanuenſem,
Qui minus poteſt interpretem,
Et dictata excipiens
Ioannem ideo ſolùm
Talem dicendum enunciat,
Quod vel antequàm dicatur, iam talis ſit.
Violenti, Viator, rapere Cœlum incipiant,
Quando in Ioanne non vnicus Dei digitus,
Sed tota Dei manus
In Cœli expugnationem iam pugnat.

ELO-

ELOGIVM V.

Puer in Eremum ſecedit.
Quem Deus erudire voluerit
Sub homine non tolerat præceptore.
Ioannis origo vix quidquam debet Naturæ,
Educatio debet omnia Gratiæ.
Homo miſſus à Deo,
Humana vniuerſa dimittens
Vrbium vitia non quia nouerat fugit,
Sed ne agnoſceret declinauit.
Septenni Athæneum Eremus ſtatuitur,
Ibi omnis illi Encyclopædia
Deum agnoſcere, & ſe ipſum.
Quid audiret ab hominibus
Quod ſuper homines eminens non vidiſſet?
Cœlo ipſo celſior animus
Incapax alio tecto, quàm Cœlo tegi,
Cogitur in camporum aperta migrare.
Auerſatus Parentum blanditias
Præmiſſus Chriſti Calici Pocillator;
Camelorum pellem induitur,
Qui ſuam propemodum exuiſſet,
Et ipſomet Cilicio ſuo aſperior ſibi,
Sexcentis vitæ difficultatibus oneratur.
Cultura ſui deſerta nobilitas,
Annorum fugam ita curſu virrutis præuertit,
Vt ſenium quod adultus non poterit,
Viuat Puer.
Aſſueſce duris qui Cœlum cogitas;
Longum, & arduum iter
Delicatos non tolerat Viatores.
Agni cœna poſita ieiunis eſt,
Felicitas Patria ſepoſita miſeris,
Æterna requies appoſita fatigatis.

ELO-

ELOGIVM VI.

Vrbes attrahit in Eremum.

Planè Virtus nunquam minus ſola eſt,
Quàm cùm ſola
Oderit licet illa frequentiam,
Eam vbi non inuenit facit.
Magnes hæc Populorum
Probos trahit in admirationem;
Improbos in cenſuram.
Pupugit Mundum Cilicium Ioannis;
Eo excitatus itinera ſalutis ingreditur,
Et Præcurſori curſor adhærens,
Etſi non ſperet aſſequi, non ceſſat ſequi.
Paratur Chriſti piſcatoribus in aquis præda;
Lauantium multitudine Iordanis
Prope retrorſum conuertitur,
Et adiutus lugentium lacrymis
Peccatorum naufragio decoratur.
Diſponit homines in Athleticam Deus,
A Ioanne nudari ſuperueniet ipſe cum oleo,
Et totum cœlum in præmium ſtatuens
Totam terram aperiet in Orcheſtram.
Melle paſtus acerbitatem argumenti
Sapore condit Eloquij.
Auditur à reis maiori fame
Qui arguit
Quàm alius quiſpiam qui laudaret;
Veritatem vulgo quid tegitis,
Qui eam plus æquo verbis ornatis;
Peſſimè de illa ſentire vos credite,
Quam diffiditis nudam poſſe placere.

ELO-

ELOGIVM VII.

Pœnitentiæ fructus dum facit, colligit.

Extra frequentiam exeat,
Qui velit Dei vocem audire.
Clamat illa, ſed in deſerto:
Tam audire volentibus vtilis,
Quàm nolentibus non moleſta.
An non in feras planè
Degenerauerint homines,
Qui & à Chriſto in ſtabulo,
Et à Ioanne quæri debuerint in Eremo?
Orpheus Palæſtinus trahit ad ſe omnia,
Dum verbis facta connectens,
In catenam ſe totum torquet
Chriſtum non tam voce,
Quàm manu indicans,
Et ſontes increpans etiam cùm taceret,
Genimina Viperarum
Magus ſalutaris excantat;
Atque ita ſerpentum oſori Deo
Viam præparat.
Eius plura miracula ne require,
Verus Deucalion
Reparare genus humanum potuerit,
Qui de lapidibus filios Abrahæ ſuſcitarit.
Diſſuadere qui Phariſæis iactantiam,
Furorem militibus,
Auaritiam Publicanis potuerit,
Is credi debeat cætera omnia potuiſſe.
Reddite ſuperi Vocem ſuam Veritati.
Aut illam vltra ſi telluri non fiditis,
Eius neceſſitatem mundo minuite.

ELOGIVM VIII.

Phariſæorum legatos eludit.

Felix Virtus
Si pro admiratorum numero
Amatores haberet.
Verba bona
Omnes videri volunt quærere,
Cùm pauciſſimi ſtudeant inuenire.
Phariſæorum improbitas Chriſto ne occurrat;
Quia illum habet in Vrbibus,
In Eremo veſtigat.
Agnoſcit perſonatam officio
Deceptionem Ioannes;
Videt ſe quod eſt negligi,
Quod non eſt fingi.
Ne Ioannes eſſe deſinat,
Dici Chriſtus recuſat.
Negat ſe Eliam,
Qui tot parceret Pſeudoprophetis;
Negat & ſe Prophetam
Qui quæ cæteri implenda prædixerant
Iam impleta narraret.
Negat ſe quidquam aliud
Quàm vocem eſſe
Qui mutum in ſe nihil agnoſceret
Cùm & declamaret in delicatos, Cilicio,
In Helluones, ieiunio,
Et ipſomet ſilentio, in loquaces.
Diſce, Viator
Qualiter adulatores excipias;
Non perſeuera bis eſſe quod es,
Si maior volueris audiri
Quàm es

ELO-

ELOGIVM IX.

Chriſtum abluit in Iordane.

Tam non amicus
Quàm non capax ſordium Deus eſt ;
Vbi tamen ſordes abluuntur
Quodam quaſi veneficio illectus accurrit,
Deponant in Iordane peccata homines,
Vt ea tollat, eò Illico feſtinat Chriſtus.
Habet ille ardores quos mitiget,
Qui non habet ſordes, quas lauet.
Nouam hanc eruditionem noſtræ Nequitiæ
Horret Ioannes
Quaſi diuinæ iniuriam innocentiæ.
Addictiſſimus veritati,
Ne Deus quidem velit videri,
Quod prorſus eſſe non poteſt.
Cogitur tamen
Eius magis attendere præcepta,
Quàm merita.
Aperit Cœlum obſequio ;
Et eſt planè ſpectaculum Cœlo dignum ;
Quoties de ſola eſt demiſſione contentio.
Arcano diluuio finis immineat,
Ex quo ex Arcæ ſuæ feneſtra
Deus columbam emittit,
In terris non ſiſteret puriſſimum animal,
Niſi extra cadauera figere pedem poſſet.
Quando ad irruptiones iam Cœlum patet,
Deſidem, Viator, te nolo,
Scalas tamen qui poſtulas ad aſcenſum
Id velim ſcias,
Cœli viam deſcenſione magis,
Quàm aſcenſione conſtare.

ELO-

ELOGIVM X.

A Chriſto laudatur.

Facundiſſimus Deus vt ſit
In ſterili argumento fingit Harpocratem
Auxeſim ignorat tam bonus Rhetor,
Facere res maiores quàm ſint poteſt,
Non poteſt dicere,
In Prodromi ſui laudes excurrens,
Dum maiorem dicit omnibus
Non ideo efficit parem ſibi,
A quo tamen melius vox,
Quàm à Verbo laudetur?
Aut quid iuſtius,
Quàm vt omnia accipiat
A Deo præconia,
Qui omnia ab hominibus recuſaſſet.
Negatur arundo
Qui ruenti regendo mundo par eſſet;
Negatur, & vento agitari,
Cui (Lucerna cum eſſet)
Totum penè erat à vento periculum.
Propheta deſcribitur
Qui vel ſub Materni cortina vteri,
Quæ voce nondum Oracula poterat,
Saltibus edidiſſet:
Immo, & plus quàm Propheta.
Qui Prophetiam Euangelio copulaſſet,
Et illum ipſum quem promitteret
Indigitare populis poſſet.
Veras laudes Viator, vt habeas,
Mendicatas ne cura,
Harum negligentia
Verum illarum pretium eſt.

ELO-

ELOGIVM XI.

Monitis ſalutaribus Herodem irritat;

Monitorem fidelem
Niſi ſyluæ dent, aulæ non habent;
Herodem Herodi nemo deſcribat;
Niſi qui Cilicio aſper
Palpare quempiam tam non vult,
Quàm non poteſt.
Cui parcat ex populo Princeps;
Qui ita iniurius Fratri eſt?
Sedet in ſolio Magiſter nequitiæ,
Vbi ſtare vindex innocentiæ debuiſſet;
Et Rex non melior, quàm Maritus.
Omnia in ſe ipſo coronat ſcelera.
Tacent in aula qui timent,
Tacent qui ſperant;
Si qui loquuntur
Improbitatem, quam æmulantur,
Honeſtant.
Ingratos ſe rati,
Si regem, à quo excuſantur, accuſent.
Qui caſtitatis cultor in ſyluas abierat,
Caſtitatis vltor è ſyluis egreſſus,
Vocem illi ſe commodans
Durum regibus verbum occinit; Non licere.
Herodiadi tamen Rex attentior,
Quàm Ioanni,
Innocentiſſimam libertatem
Carcere punit.
Fuge, Viator, ex aula,
In qua veritas in vinculis eſt;
Cæcus ibi mutuſque ni fueris, periiſti,

ELO-

ELOGIVM XII.

In vincula conijcitur.

Voci ſuæ caueat Deus:
Eam illi homines auerent includere,
Hinc arctatur Ioannes in vincula,
Qui alienæ ſeuerus Vltor iniuriæ,
Diſſimulator egregius ſuæ,
In eo poſſit plus quàm Propheta videri,
Quod ſeruum libidinis Regem,
Vel ſi non ſperet corrigere,
Caſtigare non dubitet.
In vias rectas
Omnem dirigens prauitatem
Qnidni Genimina Viperarum
Tortuoſos amantia ſemper inceſſus
Offenderet?
Locuſtis, & melle paſtus ſylueſtri
Aulæ palato dulcis eſſe quis poſſet?
In ſpiritu Eliæ non venerat
Si nouæ pacatus eſſe potuerat Iezabeli,
Habet emiſſarius Veritatis
Quas declamet in Herodem Philippicas;
Quamdiù non ceſſant crimina
A cenſura non ceſſat;
Cùm pedum libertatem
Illi carcer imminuerit,
Non ſermonum.
Perditorum ingenia Viator, attende,
Quaſi crimen euaderent Iudice trucidato,
Aſſumunt in excuſationem libidinis
Parricidium,
Quod ſi differtur,
Quia timetur populus.
Fiet, quia non timetur, & Deus.

ELO-

ELOGIVM XIII.

Saltatricula ſcelere trucidatur.

Affines ſuis ſemper initijs fines ſunt.
Vitam à choreis auſpicatus
Eamdem perdidit in chorea.
Nulla dies magis funeſta virtuti,
Quàm quæ nequitiæ natalis eſt.
Diuina Beneficia
Solemni maleficio recordatur Herodes;
Vocat Galileæ Principes,
Non tam conuiuij ſocios,
Quàm teſtes flagitij.
Replicatur in Puella Matris improbitas,
Et malens diuidi Ioannem, quàm regnum,
Innocentiſſimum caput
Nocentiſſimis pedibus exigit in mercedem.
Quid aliud impudicitia poſceret
Quàm interitum Caſtitatis?
Qui ſiceram, merumque non biberet,
A quibus magis, quàm ab ebrijs damnaretur?
Circe venefica, menſam vertit in Caueam:
Fit conuiuium belluarum,
Quod erat hominum.
Ceſſat vini ſitis, incipit ſanguinis;
Conceptam inter aras victimam
Lictor immolat, non Sacerdos:
Illi vulnus ipſum corona eſt,
Occidi ſe non poſſe vxor probat;
Sectis amplificata faucibus.
Quem non correxit adulterum,
Inſectatur acerbius homicidam.
Ferali è cœna, Viator, te proripe;
Extincta Lucerna eſt;
Iam nihil hic luce dignum expecta.

ELO-

ELOGIVM XIV.

Caput eius Conuiuis in diſco ſiſtitur.

Nunquam benè eligit, qui malè diligit.
Sapere quis dubitaſſet Puellam,
Quæ Ioannem regni dimidio prætuliſſet?
Planè pretioſior regno quocumque Ioannes,
Et tamen illico inconſulta Mercatrix
Muneris ſui pretium deſtruit,
Dum illud non poſcit, vt habeat,
Sed vt perdat.
Ioannem non vult integrum
Quæ regnum diuiſum nouerat;
Cedit buſtum carceri,
Solum caput vendicat ſibi.
Et egebat illa planè capite
Cui omne ingenium fluxiſſet in pedes,
Cum hoc mutare ſuum ſi poterat,
Prohibere leuitati ſuæ poterat
Facultatem ſaltandi.
Tua nubat, ò Herodias,
Hac dote Filia,
Atque vt nubat pari, nubat Carnifici,
Pudicus eſto, Viator,
Ne ſis crudelis,
Filias de Matribus æſtima:
Caſtam adultera ſi pariat,
Monſtrum eſto.

ELO-

ELOGIVM XV.

Sanctiſſimis eius Cineribus Genuæ ſepultis Epitaphium.

Tenuem theſaurum ne puta,
Cui cuſtodiendo tam multa lumina vigilant.
Mors, quæ triumphat omnia,
Trophæum nuſquam habet auguſtius eo,
Quod his eminet in columnis,
Superbit illa nuſquam nobiliore,
Quia inter natos mulierum
Maior Ioanne, vt non ſurrexit,
Ita nec cecidit.
Non erat ille quidem Lux, ſed Lucerna,
Hoc ipſum tamen vt credi poſſet
Extingui debuit.
Homo redolens per omnia ſolum Cœlum,
Quamdiu ſuam non eſt ſolutus in terram,
Viſus non eſt terra concretus.
Clamat nihilominus
Hac ipſa de terra vox Verbi,
Et quia Vox Domini ſuper aquas,
Vel ipſam maris ſurditatem ſollicitat.
Qui Pœnitentiam olim prædicauit in Cilicio,
Eamdem nunc ſuadet in Cinere,
Quo vel ipſi fluctus conſperſi,
Illico reſipiſcentium modeſtiam induunt.
Procacibus auris ludibrium,
Vnus hic puluis non eſt,
Ex quò verè dici iam poteſt,
Non Apum ſolùm, ſed & ventorum diſſidia
Pulueris exigui iactu compreſſa quieſcere
Peccatori Pelago Dei metum inſinuat
Solus tam probi Viri conſpectus.

Ac

Ac ſi ſuum Chriſtus
Semper ſequi Prodromum debeat
Ioanne ſpectato,
Quaſi iam Chriſtus adſit,
Perterrita elementa torpeſcunt.
Agnoſce Pacis tuæ Liguria veram cauſam;
Diuinæ in te charitatis ignem
Fouent hi Cineres;
Excitari non ſinit in tellure veſanos motus,
Qui eoſdem excitatos compeſcit in mari,
Vtere ſorte tua, Viator,
Et à Theſauro,
Qui in ditiſſimo populo habetur maximus
Lucri vacuus ne recede.
Huc ſi procellam attuliſti, refer malaciam,
Ne Ioannis miracula minuas,
Si deprehendatur in vrbe ſua
Poſſe fluctibus quietem præcipere,
Non poſſe Ciuibus.

LVDOVICI IVSTI

Galliæ, & Nauarræ

REGIS INVICTISSIMI

Vita, & Virtutes quadraginta Elogijs explicata, Occaſione Funeris eidem decreti,

A Sorore Amantiſſima

CRISTIANA

SABAVDIÆ DVCE, &c.

Anno Domini, M. DC. XLIII.

Digitized by Google

INDICTIO FVNERIS.

Parentalia Fratri
CRISTIANA perſoluens
Amiſiſſe ſe Patrem profitetur in Fratre.
Henrico debet, quòd viuere cœperit;
Ludouico, quòd non deſierit.
Iuſta IVSTO negatur
Niſi iniuſta non poteſt.
Adeſte igitur, luctuum ſocij,
Quos illa libentius adſciſceret gaudiorum.
In eius detrimentis
Veſtra cognoſcite,
Niſi ſolutis in pluuiam nubibus
Læſæ Serenitatis fruſtrà imploratis aſpectum.

Heu Cæci
Cæcam mortem qui fingimus ;
Vidit illa nimiùm magnificentiam
Funeris ,
Quo in luctus ſuos non auara Regina
Victorem coniugem dedicauit.
Accendere tot faces in tàm frigido
Monſtro
Pompæ perſimilis deſiderium.
Crebras Chriſtianæ
Funerum occaſiones datura ,
Illi poſt Maritum filium abſtulit ;
Fratremque poſt Matrem.
Miſereſcite populi , Principem ,
Quæ ſi parcè gemat,deſit ſibi,
Si magnificè, ſuis obſit.

ELOGIVM I.

Ludouici Natalitia, Cœli, terræque prodigijs illuſtrata.

Galliæ medicus
E matre Medicea,
Coſmæ, & Damiano Medicis feſto die;
Infecto regno peperit genitus
Spem Salutis.
Primus ſæculi naſcentis Autumnus,
Fœcunditatem ſuam commendauit hoc fructu.
Sanctiſſimam animam
Non alius potuit, quam ſanctior annus
Concipere:
Fuit ille planè Iubilæus mundo,
Cui tantam faceret Indulgentiam Deus.
Gratulata Poetis
Illuſtriſſimum argumentum Natura
Nouus ſidus accendit in Cycno.
Et terram feſtos agens in motus,
Vaticinata eſt Erebo
Ab Hercule Gallico certas clades.
Iuſto Rege concepto quidni contremiſceret;
Sibi tam malè conſcius Mundus?
Hinc tamen Europæ malim
In Ludouicum reuerentiam diſcas.
Parum fuit ab armato metuere;
Etiam à nondum genito trepidauit.

ELOGIVM II.

Naſcens ter oculos, ac manus in cœlum attollit.

Quis eum Adultum in terra detineat,
Quem vel naſcentem attrahere cœlum
Cœpit?
Mundum (quia Dei templum eſt)
Ita Ludouicus ingreditur
Vt eleuatis manibus
Agat illicò Sacerdotem.
Illi victimam defuiſſe ne puta,
Cui tota vita ſacrificium fuit.
Oculatiſſimus animus
Primo telluris offenſus aſpectu,
Nihil in ea ſe dignum inueniens,
Aliò conatus eſt auolare.
Violenti cœlum ſi rapiunt,
Cedat cælitum regnum Gallorum Regi,
Cui primus fuerit manuum vſus
Vitam æternam apprehendere.
Feſſo ſufficiendus Atlanti
Explorat illicò oculis pondus ſuum,
Paratiſſimas admouens manus,
Et ruenti regendo mundo
Partes ſuas
Vel cùm nondum poſſet agnoſcere,
Iam implebat.
Miraculum eſto alijs
Præcox hoc deſiderium cœli;
Mihi non quod aliquando cæperit,
Sed quòd nunquam deſierit
In cœlum intendere,
Prodigium eſt.

ELOGIVM III.

Accepto à Patre gladio puer in Regni & Dei hoſtes armatur.

Iuſtitiæ ſimulacrum
Vt Ludouico mundus adoraret in puero
Iam habenti Libram ab Horoſcopo
Gladius additur ab Henrico.
Et Henricus ſanè rectè docere potuerat
Quo eſſet in Gallia ſceptro regnandum,
Qui non magis virtuti, & generi
Quàm gladio ſuo debuit quòd regnauit.
Hebetatum a tot palmarum meſſore
Ferrum ne credas,
Qualem Hydram eo detruncauerit pius Hæres
Attende,
Suſpicaberis & tu ipſum quod ego,
Henricum Filio
Non dediſſe ſolum gladium,
Sed & brachium ſuum.
Inſultauerit hactenus caſtris Dei viuentis
Non vnus in Gallia Goliath;
Incircumciſis Gigantibus
Exitialis in noui Dauidis manu
Gladius eſt.
Coierint è Lemana Lerna
Serpentes venefici
In implicatiorem Gordio nodum;
Quem tot Reges non ſoluerunt ingenio,
Alexander Gallicus ſoluit ferro.

ELOGIVM IV.

A prima ætate ſummis virtutibus aſſueſcit.

Integerrima Ludouici vita
Adhuc non ſenio ſolùm
Sed & infantia caruit.
Amica medij virtus,
Eum ab vtroque ſemouit extremo,
Heroem voluit non minus naſci,
Quàm fieri,
Nec vllum in eius annis inuenies,
Quem citra iniuriam
Appellare tenerum poſſis.
Felix ager culturam omnem præueniens,
Cùm ne quidem vernant alij, autumnauit:
Agricolam Deum exhilarauit
Miraculi plena maturitas;
Obſtupuit in noui Solis aurora meridiem,
Et ſemper pollicitum maiora,
Dum daret maxima,
Ijs fouit ſtudijs
Ijs ſtimulis incitauit,
Vt ingenitæ probitati acquiſitam adijciens
Ipſe ſinet fieret eruditoribus ſuis ſchola,
Vbi ea ipſa diſcerent, quæ docerent,
Rege dignam inſtitutionem
Vix vllus rectè tradiderit,
Qui aut non viderit Ludouicum Nonum
Sub Blanca matre,
Aut Decimum tertium ſub Maria.
Vterque non ideo ad imperata difficilis,
Quòd imperare alijs natus erat:
Primam Regni felicitatem

In

In Regis probitate conſtituens
Ita Dei proregem Rex agere inſtituit,
Vt in vtroque credi potuerit,
Deus ipſe ſolus
Sine alio Collega regnaſſe.

ELOGIVM V.

Anno ætatis decimo conſecratur in Regem.

Ludouici Regnum diu expectare
Impatiens fortuna non potuit.
Quo foret illud diuturnius,
Ademit Patri annos, quos daret filio:
Medicata illicò Gallia eſt,
Accepto è Cœlo oleo vulnus ſuum;
Et cùm ita tota eſſet in Henrico,
Vt tota eſſet etiam in Ludouico,
In eo occiſo perempta,
In hoc ſuperſtite ſeruata eſt.
Tanta iactura
Minori compenſari lucro non poterat;
Conſecratum in noui Regis chriſmate
Regnum putes.
Adeò eius ne quidem partem auſi ſunt
Attrectare,
Quia antea totum perdere voluiſſent.
Quieuere armorum apparatus in Gallia,
Opiniones cladium in Europa:
In tantæ reuerentiam maieſtatis
Seſe illicò Mundus compoſuit.
Concidit vbique gentium

Tremefacta Nequitia,
Quæ, Ludouico in ſolio ſpectato,
Iam crederet,
Aſtræam, ſed iam non fœminam,
Aureum ſæculum reducturam.
Satagite, Superi,
Si diligitis Galliam,
Ne qui tam multos ſceleratis terrores
Attulit veniens,
Omnem iјs ſecuritatem fecerit
Iam recedens.

ELOGIVM VI.

Annam Auſtriacam ducit vxorem.
Pater Patriæ
Eam ſine matre non vult,
Hyppolito caſtior Princeps,
Si ſibi vni viuere debuiſſet,
Orbi Maritus, Orbi Rex, Orbi Pater,
Vt ſecuritatem Galliæ pareret,
Duxit Hiſpaniam.
Inæquale coniugium
Quia Iuſto non potuiſſet placere,
Eam ad illum Sponſam
Hymenæus adduxit,
In qua & Genus & Genius,
Et anni etiam pares eſſent.
Nobilium animarum æqualitatem
Cœleſti credas exploratam in Libra:
Vtraque ſiquidem
Eodem Anno, Menſe, Hebdomade,
In Libra genita.
Quàm dilexerit coniugem Maritus
Hinc coniјce;

Illam

Illam ſequutus eſt velnaſcentem,
Et bene ſanè qui non niſi ſanctiſſimos
Parere cogitaret,
Eam ipſam Ludouico Decimoquarto Filio
Parauit originem,
Quam Octauus per Blancam
Dederat Nono.
Quæcumque iurgia
Inter Galliam & Hiſpaniam vertant,
Neutra alteri dederit malas Matres.

ELOGIVM VI.

Sibi, Deoque rebelles compeſcere aggreditur.

Inermis Iuſtitia
Ne fieret procaci vulgo ludibrium,
Ætatem omnem armatus tranſigit
Ludouicus,
Execratus eam pacem,
Quæ arcano vbere bella lactaret;
Malens generoſa pericula,
Quàm ſtolidam ſecuritatem.
Armatam Rebellionem
Ne ſemper cogeretur metuere,
Semel exſcindere cogitauit.
Seueritatem remedij qui accuſas
Priùs introſpice pertinaciam morbi.
Caluiniana Hydra æquè,
Ac Herculea
Niſi verbi diuini igne, & gladio exciſa,
Repullulat.
Indignatus in Regno Chriſtianiſſimo.

Tam multa Chriſti hoſtibus licuiſſe;
Execratus inſuper crudelem clementiam,
Quæ mallet palpare vlcera
Quàm curare;
Furentibus non vtilem ſolùm,
Sed & neceſſariam
Emiſſionem ſanguinis ſciens,
Accurrit ad gladios,
Nunquam magis Medicus
Quàm cùm hoſtis.
Paratus a Regno potiùs
Quàm à tam ſancta expeditione recedere,
Armatas preces contemnens,
Vt veras minas,
Adhuc optimè meritus de ijs eſt,
Quibus dum arces eripuit, Deum dedit,
Vixiſſet æternum is Princeps,
Qui Dei cauſam ita ſuam feciſſet,
Vt nullum ſibi fidelem ſperauerit,
Quem Deo cognoſceret perduellem.

ELOGIVM VIII.

Benearnenſium Rempublicam quadam quaſi ſpecie venationis euertit.

Caluini poſteros
Vt viuere beſtias ſcires,
Benearnij ſtabulantes in ſyluis
Rex ſagax,
Non quaſi bellaturus,
Sed quaſi venaturus aggreditur,
In nuptijs ſuis debuerat Galliæ ludos,
Quos

Quos & in cæde
Monſtri omnium truculentiſſimi
Iucundiſſimos dedit.
Quid non metuerent
Ab eo Venatore Vulpeculæ,
Qui in perditione Nebulonum
Suas ſtatuerat voluptates?
Eo ipſo, quo ante annos quinquaginta
Exulare Benearnio cæperat, die,
A milite ſuo victor
Reſtitutus eſt Chriſtus.
Iubilæus impietati annus,
Climatericus impijs factus eſt,
Quibus non indulgentiam,
Sed pœnam attulit.
Placare Deum qui poſſet populus,
Qui omne ſibi ſacrificium ſuſtuliſſet
Dei, Regiſque contemptores
Vtrumque vltorem ſenſere,
Dum nec parcit
Ludouici Rebellibus Deus,
Nec Dei hoſtibus Ludouicus.
Victima eſto
Quicumque Sacerdos non vis,
Et ſordes quas Chriſti non eius ſanguine,
Diluas tuo.
Benearniæ minimum profuit,
Procul à ſceleribus ſuis
Mundi Iudicem amouiſſe;
Quem agnoſcere noluerat celatum in Hoſtia
Agnouit manifeſtum in pœna.

ELO,

ELOGIVM IX.

Ad Fanum Engeriacum mira Religionis, & fortitudinis experimenta.

Profanatum Engeriacum Fanum
Quia conſecrare non potuit,
Ita execratus eſt Ludouicus,
Vt decreuerit eripere Mundo,
Quod Chriſto reddere non ſperaret.
Eam expeditionem
Vt nemo dubitaret à pietate profectam,
Egit in ea omnia pietas,
Ad ſupplicationem verius,
Quàm ad obſidionem
Duci viſus exercitus
In ſacello multiplici
Ibi & ſtationarius Deus fuit.
Vbique in Euchariſtia Chriſtus expoſitus,
Sibi militantibus
Suam & ipſe diuiſit annonam.
Suſpicari potueras ad bellum ſacrum
Solos Aſcetas veniſſe,
Adeò Regis, vt in armorum,
Iſta in Sacramentorum vſu
Mores induerant..
Nec malè inſuper dubitaſſes
An eò ſua magis expiaturi,
Quàm aliena punituri piacula, confluxiſſent.
Ita Gallicus Ioſue Hiericuntem hanc ſuam
Sacerdotum magis clangoribus.
Quàm bombardarum ictibus profligauit.
Iratus mœnibus,
Quò pacatior eſſe ciuibus poſſet;
Vt hos ſeruaret, illa deſtruxit.

Impijſſima compita
Chriſto ante ſe circumlato luſtrauit;
Mox, ne nomen quidem tolerans
Antiquæ perfidiæ,
Vbi Engeriacum fuerat
Pagum ſtatuit Ludouici.
Felix excidio tuo Ciuitas;
Si erubueris ſub tam bono nomine
Malos mores
Et idipſum volueris eſſe
Quod diceris.

ELOGIVM X.

Ræam Inſulam Rebellibus eripit, mox & ab Anglis defendit.

Aſſuetus ſub ſeipſo Imperatore
Omnia merere ſtipendia,
E Ræa Inſula
Reum deturbaturus exercitum;
Viam illuc ſuis,
Non tam voluit imperare,
Quàm facere.
Primus obſtantes aquas ingreſſus,
Periculo ſuo intulit omnibus
Neceſſitatem ſequendi.
Fruſtrà detonarunt ex aduerſo Bombardæ.
Nemo quid audiret aduertit,
Dum ſolùm attenderet quid videret.
Refluas vndas ſtupor ſubitus alligauit.
Credas ardore illo tanto ſiccatum Mare,
Adeò nouam illam Belli rationem
Cal-

Calcatum verius ;
Quàm nauigatum adiuuit ;
Rex eo die iam non ex fronte cognitus ;
Sed ex manu :
Adhuc tamen pugnauit ille validius
Exemplo , quàm ferro .
Tantam hanc Galliæ laudem
Vt aſportaret in Angliam,
Centum Buchinchamius naues
Ræam deduxit ;
Exonerarunt octena funerum millia ;
Et quò venerant expeditiores ad pugnam ,
Eò rediere leuiores ad fugam ,
Ludouici memoria
Excitauit Toeraſio ſemimortuum Militem ;
Nemo potuit eripere ſe periculis
Quæ Rex tantus ſubijſſet .
Ita Inſula , quæ vberrimam gloriæ ſegetem
Dederat acquiſita ,
Dedit etiam maiorem ſeruata .

ELOGIVM XI.

Rupellam ab alijs Regibus ſæpè fruſtrà tentatam aggreditur .

Secundiſſimis auris
Prouectæ Ludouici Fortunæ
Parare ſe poſſe credidit
Oppoſita Rupella naufragium .
Et non habebat Gallia virium caput ;
Quod vnius illiſu Rupellæ
Frangi poſſet .

Ve-

Veſana Ciuitas,
Quæ maiorem pelago daret,
Quàm Deo fidem;
Fame peritura,
Ferrum omni ex parte collegerat;
Et ne vllam iam capere veniam poſſet,
Tota conſtipata ſceleribus,
Tam multis à ſe victis Regibus
Ludouicum addere cogitarat.
Gauiſus pius Medicus eſt,
Omne laborantis Galliæ virus
In membrorum nequiſſimum coiuiſſe.
Hoc vt qua poſſet arte præcideret,
Trium leucarum aggere
Rupellam à reliqua Gallia ſeparauit,
Commiſit ſe pelago
A terris iam abſciſſa Rebellio;
Dedit illa ſe quaſi Gemonia de Rupe
Præcipitem;
Et vt alienis ſolari cladibus ſuas poſſet,
Angliam traxit in ſocietatem infamiæ,
Non in famis ſolatium.
Terræ filios, vt Terra non defendit
Ab Hercule:
Ita nec Mare Neptuni filios ab Achille.
Attulit obſeſſoribus palmas Claſſis
Quæ obſeſſis venerat allatura ſuppetias;
Et à Iuſti partibus
Stare vbique Deum experta,
Quem deſperauit vincere,
Nec videre ſuſtinuit.

ELOGIVM XII.

Rupellam, poſt XV. menſium obſidionem, expugnat.

Rupellam vincere
Poſt Ludouicum liceat omnibus,
Quod ante illum licuit nulli.
In alijs expeditionibus
Ducem, & militem egit,
In hac Diuinum aliquid
Planè molitus eſt.
Vbique conſilio & manu præſens
Quæ ſtabant pro Rebellibus elementa
Conpeſcuit.
Nouum littus impoſuit Mari,
Quod vel non poſſet,
Vel non auderet excutere,
Et coactos in obſequium fluctus
Inculcare peruicacibus
Neceſſitatem obedientia iuſſit.
Illuſtrata Moles eſt Angelorum ignibus,
Non accenſa.
Ad eam lucem per mille illius operis enituere
Miracula,
Quod vtique Ars fruſtra conceperat,
Niſi illud Ludouici fortuna firmaſſet.
Clauſum ratibus Mare,
Apertum Militibus,
Tantali ſupplicijs
Ita vexare perfidos cœpit,
Vt ijs ſemper panem oſtenderet,
Numquam daret.
Curauit ebriorum veſaniam fames,
Viginti Ciuium millibus ſaginata:

Ea

Ea docuit
Salutem à Ludouici pedibus quærere,
Quam ſuis iam à manibus non ſperarent,
Ita Vrbs eadem Expugnatori ſuo
Et ſtetit Trophæum
Fortitudinis domitæ,
Et Monumentum
Clementiæ conſeruatæ.

ELOGIVM XIII.

Rupella Victor, Chriſto & Sanctis omnibus triumphum cedit.

Quicumque dies Rupellam euerteret,
Non potuit vniuerſæ Cęlitum Curiæ
Non eſſe feſtiuiſſimus.
Oculatiſſimus oppugnator,
Cœlitum in Rupellam inimicitijs
Benè vſus.
Qui iam omni clauſum ex parte
Vni patere ad iniuriam viderat cœlo,
Eas auxiliares exinde copias traxit,
Vt poſt dilatum
In Menſem Decimum quintum excidium,
Sanctorum in eam omnium
Irruptionem dirigens,
Calendis Nouembris
Eam ſibi,
Superiſque omnibus aperiret.
Gauiſus talia bella gerere,
Quæ Commilitones habere Cælites
Meruiſſent;

Quos

Quos omnes in pugnam ſæpè vocauerat;
Omnes voluit intereſſe triumpho.
Præiuiſſe ſibi in omnibus Chriſtum
Ipſo incedendi ordine
Perduelli populo teſtaturus,
Captiui modeſtia ſequutus eum eſt,
Dum quaſi ouans
In Euchariſtiæ veſte candida
Deduceretur,
Et quo foret in poſterum tam ſuæ,
Quàm Dei cauſæ conſultum,
Præſidiarijs ſuis adiecit
E IESV Societate lectiſſimos,
Infideles eos neſciens ſuſpicari,
Qui pari obſeruantia,
Et Henrici Cor mortui
Et Ludouici viuentis animam cuſtodirent:
Io triumphe Herculi Gallico,
Qui hoc Augiæ ſtabulum perpurgauit,
Et fœdantes Dei menſam
Ita deplumauit Harpyas,
Vt dum nulla iam in Rupe nidificant,
Vbique pateant Venatori.

ELOGIVM XIV.

Domita Hæreſis inanes conatus irridet.

Arces Ludouicus Hæreſi eripuit,
At non dentes.
Quid ni mordeat igitur veſana Beſtia
Frenum ſuum;
Iraſcitur bellis,

Quæ

Quæ quietis inimicos
In pacem compulerit :
Accuſat Medicum,
Quæ magis ægritudinem debuiſſet :
Iuſtum eum nolit agnoſci,
Qui quæ Dei erant Deo reddiderit,
Quæ ſua, ſibi.
Velit illa tamen, aut nolit :
Ludouicus is eſt,
Qui Rex à Pharamundo
Sexageſimus quartus,
Credi poſſit in Gallijs regnaſſe primus :
Ita dederunt alij leges,
Vt & acciperent ;
Cùm haberent penes ſe Regni inſignia,
Penes alios Regni iura.
Is vnus Gallico planè liber in Regno,
Qui ne tempori quidem
Voluit ſeruiendo regnare,
Hac tanta libertate digniſſimus,
Qui cupiditatibus obſequi
Nec coactus eſt alienis,
Nec voluit ſuis.
Aſſueſcite Ludouici artibus Principes ;
Et ad eaſdem laudes ijſdem itineribus
Properate,
Subegit ille perduelles
Armorum violentia,
Accepere arma vim omnem
Ab innocentia morum.
Ornamenta piæ mentis
Facta impio dogmati tormenta ſunt :
Ideo Caluiniſmus è Regibus nullum habuit
Hactenus magis hoſtem,
Quia nullum magis diſſimilem.

ELO-

ELOGIVM XV.

Pacata Gallia, Europam vniuerſam ſuis implet victorijs.

Mitiſſimum Principem
Proh in quot bella impulit amor pacis!
Diſſidiorum occaſiones,
Vt nullus attuliſſet,
Adeò multas inuenit.
Vt dum vnam ſopit,
Alteram excitans,
Pacando Galliam turbarit Europam.
Sint hæc crimina temporum,
Non Gallorum,
Qui vt pacis & ipſi otia diligant,
Ea libertatis detrimento non emunt.
Mutaturus Rex bella,
Quæ aboleri non poterant,
Ad domeſticorum remedium
In externa conſenſit.
Patefecit hanc ad exteros viam
Exciſa Rupecula:
Tunc primùm incuſſit Gallia
Terrorem hoſtibus,
Cùm ipſa iam incuteret nullum ſibi.
Vocatus ſuorum Iura ſeruare,
Qui tam feliciter recuperauerat ſua;
Superatis, quas fruſtra hiems defendera t
Alpibus,
Victorijs ſuis ingentem in Italiam
Aditum relaxauit.
Pugnarunt vbique gentium pro tanta virtute
Fortuna temporum, Infortunia Nationum,
Adeò vt Arces Europæ munitiſſimas

Tam

Tam multis inuictas ſæculis
Primus propè vinci poſſe docuerit.
Superbiat exciſo Sagunto Pompeius
Carthagine Scipio,
Syracuſis Marcellus,
Nemo cum eo Poliorcete ſe conferat,
Qui vel in primo
Bellorum ſuorum impetu
Intra nonaginta dies,
Vrbes minimùm quinquaginta
Deditione, vi, terrore Nominis ſuas fecit.
Opponat inuidia ſemper infenſa felicibus
Quidquid volet,
Bellatori tanto idipſum fuit viuere,
Quod vincere:
Niſi quòd cùm iam deſierit viuere
Adhuc vincere non ceſſauit.

ELOGIVM XVI.

Litterarum ſtudia magnis honoribus, & largitionibus promouet.

Qui potuit inter bella Mars credi,
Inter Muſas adhuc viſus Apollo.
Aſſuetus Regnum ſuum
Ipſiſmet ornamentis armare
Sciens non minus neceſſarios
Contra ignorantiam eruditos,
Quàm aduersùs ignauiam ſtrenuos,
Vtriſque obtulit
Diſparis exercendæ virtutis
Pares occaſiones,

Ere-

Erexit ſæpè Academias,
Vbi Arces deſtruxerat;
Nec tamen interim
Minuiſſe ſe crediderit munitiones;
Cùm Magiſtro potuiſſet Patre
Sat diſcere,
Palladi, nec clypeum deeſſe, nec telum:
Et hominum capita
Ineluctabiliùs dimicare,
Quàm manus.
Sub vno olim reſtituta Ludouico,
Refloruit ſub altero,
Penè noua Sorbona;
Academiarum omnium Matri
Accreuit ex ædificijs dignitas;
Adeò vt iam non minus oculos
Quàm aures erudiat.
Excitata in tanti admirationem argumenti
Omnia genera litterarum:
Suſpexit in eo Theologus gratiam,
Naturam Philoſophus,
Mores Ethicus, Muſicus modos;
Solam Poeſim Achillis, & Æneæ puduit,
Cùm eum in hiſtorijs inuenit heroem,
Cui parem fingere neſciſſet in fabulis.
Audiat igitur Hæreſum Profligator,
Qui eas magis, erudiendo ignorantiam,
Domuit,
Quàm euertendo Rupellam.

ELO-

ELOGIVM XVII.

Ingentem ſtrumis laborantium multitudinem ſolo ſanat contactu.

Quidni adoret Reges ſuos Gallia,
Quorum humanitati
Ita manifeſta eſt inſerta Diuinitas
Vt ipſis etiam morbis ingereret reuerentiā ſui?
Stare coram tanta maieſtate
Pertinax alioqui tabes, ſtruma non ſuſtinet,
In manu Regia diuinam agnoſcens
Imperatam illico fugam exequitur;
Felices eos populos probans
Quibus tam ſalutaris ſit res,
Multis pernicioſiſſima,
Ad Reges acceſſus.
Accepit Ludouicus vnà cum Regno virtutem,
Quam vel priuatus mereri potuerat.
Tegere illam neſciens
Cum ægrorum iniuria,
Ita reuocauit ad vſum,
Ac ſi miraculi huius auctoritas
Non induiſſet in Galliæ Regibus
Vim naturæ,
Sed vt haberetur,
Nouis egeret quotidie meritis impetrari.
Vix vnquam fauces
Contactu ſoluit alienas,
Quin præmiſſo ieiunio cruciaret ſuas.
Pacata Gallia
Ad Italiæ fores delatus Seguſium
Tantos non attulit felicibus metus,
Quantas Miſeris ſanitates.
In Diui Iuſti templo,

Credas Regis, & Martyris
In vnum coaluiſſe Iuſtitiam,
Cùm ibi viſus ſit Ludouicus
Non illa ſolùm feciſſe quæ Reges,
Sed ea etiam potuiſſe,
Quæ Martyres.

ELOGIVM XVIII.

Excitata ſæpè in Regno diſſidia tam feliciter, quàm prudenter componit.

Solam Dei domum nulla diuidunt iurgia.
Cœterum vbicumque homines,
Ibi Lites.
Quacumque maior inuidia
Ludouici Fortuna
Eius penitus prudentiam texerat,
Niſi magnis & ipſa obiecta periculis,
Ijs par erupiſſet.
Coactus in bella
Quorum odiſſe non liceret authores,
Studuit illa magis prohibere,
Quàm vincere:
Nec vnquam magis notauit
Humanæ fęlicitatis lubricam fidem,
Quàm cùm non potuit pacare Palatium,
Qui pacauerat Regnum.
Suorum non placens moribus,
Qui ſuis tantoperè probaretur,
Eò ſe deductum ingemuit,
Vbi videri cogeretur,
Aut Rex parum prouidus,

Aut

Aut conſanguineus parum pius
Neutro tamen fractus in ſcopulo,
Iniurius nulli, pluribus vtilis,
Cariſſimorum tolerauit abſentiam,
Non imperauit.
Quis hanc Ludouico calamitatem
Obijciat?
A iuſtitia quaſi factus ideo minus pius.
Et tu Lector,
Multa velis in tua fortuna
Corrigere
Quæ corrigere ab hoc vnum non debes,
Quia non potes.

ELOGIVM XIX.

Singularia Certamina ſeueriſſimis Legibus interdicit.

Bellorum Auctorem
Ludouicum qui facis,
Caue ne dicere magis debueris
Abactorem:
Prælijs prælia perſequutus,
Extra Regnum ſuum
Poſtquam eiecit publica,
Studuit etiam abolere priuata,
Pacem igitur mundo,
Ob hoc vnum ille non dederit,
Quòd imperare eam ipſam
Non potuit exteris,
Quam potuit ſuis.
Execratus probroſam

In honoris defenſione veſaniam,
Quæ ſingularibus diſſidijs
Singulares ſenſim Prouincias exhauſiſset;
Vltionem non ferens
A Chriſtianis credi magni indicium animi,
Quæ vel Ethnicis fuerat
Certiſſimum argumentum puſilli,
Infami illam nomine puniens,
Luendum capite crimen fecit.
Diſſimulare neſciens
Eius inobedientiam legis,
Quæ deberet omnibus
Et æquitate placere,
Et vtilitate prodeſse.
Principes ipſos indignos
Venia cenſuit,
Qui, quod ita diſplicuiſset
Honoris Arbitro,
Adhuc honorem putaſsent,
Et nobiles iras in alios
Quàm in Regni, & Dei hoſtes
Abſumere auſi eſsent.
Collige, Gallia, quotquot potes Coronas,
Regi tuo numquam tot Ciuicas dederis,
Quot ille Ciues hac vna Lege ſeruauit.
Et miremur in Ludouici Caſtris
Tantam ingentium animarum
Frequentiam?
Stenuos qui perire
In priuatis diſſidijs vetuit,
Eos habere mox potuit
Periculorum Abactores in publicis.

ELO-

ELOGIVM XX.

Hæredem filium à Deo impetrat.

Dignum Rege optimo hæredem
Quia non facilè poterat Natura concipere,
Hoc Galliæ beneficium diſtulit annos plures,
Tantum tamen opus moliri
Quia Natura ſola non poterat,
Fuit in ſubſidium aduocata
MARIA,
Quæ fœlicibus ſemper obſtetricata
Puerperijs,
Vera Mundi Lucina eſt.
Europæ procellis finem ſpopondit
E Gratiarum pelago Delphinus emergens:
Tam boni Muſici precibus
Excitatus exilijt,
Et Mundi calamitatibus
Territas ſpes fugaces,
Piſcatoris Petri
Secum reduxit in retia.
Dedit Ludouico filium
Ea ipſa, quæ dedit Deo;
Si muneris igitur pretium
Liceat ex authore cognoſcere,
Quando etiam fuiſſet
In tam bono Principe,
Vnde formari peſſimus poſſet,
Talem dare nollet MARIA
ANNÆ præſertim,
In qua & Matris ſuæ nomen reueretur,
Et mores.
Inter Miracula viuat
Qui non creditur ſine miraculo genitus;

Ludouici abſentiam
Aduerti prohibeat Ludouicus,
Et ne ſit infra Decimumtertium
Decimus quartus.
Qui Laureti
In imagine viuit Argenteus,
Totus in ſe ipſo Aureus,
Sæculo ſuo pretium faciat.

ELOGIVM XXI.

Ludouici ſingularis in Deum pietas.

Deo deuinctiſſimus Princeps
Ita illi ſuos omnes
Agglutinauit affectus,
Vt nullis niſi in Deum illatis læſus iniurijs,
Vix alijs, quàm Deo collatis honoribus
Potuerit hilarari.
Eum reueritus vbique præſentem,
Vbique vixit
Tamquam ad Aras Sacerdos
Nihil inter homines magis cauens,
Quàm ne quid ageret
Deo teſte non dignum.
Vſque ad naturæ negligentiam,
Et obliuione fortunæ
Memor virtutum,
Diuinitati propiores, ita dilexit,
Vt eas non tàm induiſſe,
Quàm in ijs totum deſijſſe
Videri potuerit.
Religioni ſanè

Quam-

Quamdiu fuit bellum in Gallia,
Nullam ſibi paſſus eſt pacem eſſe;
Suas illi iras æquè ac mores
Vtiles fecit,
Sibimetipſi eripiens,
Quam daret illi,
Securitatem regnandi.
Chriſti iura roborans ſuis,
Qui commune alijs Chriſtianiſſimi nomen
Feciſſet proprijſſimum ſibi:
Ne hanc quidem laudem
Volens gratuitam,
Sed & hanc debitam,
Æternum illi Epinicion
Victorijs ſuis cecinit,
Æternum Euchariſticon moribus.
Illius gloriam crebris alens ieiunijs,
Illius ignominias
Magnis recolens lacrymis,
Adhuc illum magis imitatione,
Quàm magnifica templorum Erectione,
Laudauit.

ELOGIVM XXII.

Ardentiſſimus Ludouici in ſuos amor.

Herculis huius Euryſtheus
Amor eximius,
Quo vniuerſos æquè eſt complexus.
Ac ſingulos
Labores illi omnes
Hic Tyrannus indixit,

Hìc illum, dum quieſcere non ſinit,
Occidit.
Præſtantiſſimum Principem
Cùm ita bene Ludouicus expreſſerit,
Expreſſit fortaſſe melius
Amantiſſimum Patrem.
Hoc illi nomen ne crederes
Primum detuliſſe Delphinum,
Puer adhuc filijs viſus eſt abundare;
Vtpotè qui qua die viderat
Se vnctum in Regem,
Eadem ſe crediderat
Omnibus aſſignatum in Patrem.
Nemo maturiùs nominis huius
Effectus
Egebat adhuc ipſe tutoribus,
Et iam omnium Tutorem agebat;
Sollicitè vigilans
Ne cuiuſquam læderet auarus inopiam,
Periurus famam, proditor vitam:
Iam tam intelligens
Principum ſemper probra eſſe
Non temporum,
Quæcumque prohiberi potuerant
Diſpendia populorum.
Audire paratiſſimus
Quidquid auderent ſupplices dicere:
Alieno felix ſolatio
Viſus accipere beneficium,
Cùm rogaretur conferre;
Nullius Theſauris inhians
Qui eos ſolùm ſe crederet habere,
Quos daret,
Certus in diuite regno
Numquam inopem Regem eſſe,

Suo-

Suorum diuitias ſtuduit augere,
Non ſuas;
Omnium amore digniſſimus,
Qui ſola populorum vtilitate
Gloriam Principis metiretur.

ELOGIVM XXIII.

Ludouici in ſumma felicitate,
ſumma Modeſtia.

Tolerate querimonias
Cuicumque irati præconio, Manes pijſſimi,
Veſtrarum admiratores virtutum
Vni modeſtiæ placati eſſe non poſſumus,
Quæ in hac tanta opportunitate loquendi
Silentium imperarit.
En vt ne Iuſtus quidem in ſua Cauſa
Incorruptus eſt Iudex!
Solium indutus adhuc latere ſperauit;
Imminuit populis libertatem,
Quibus noluit tantam hanc honeſtatem licere,
Facundiam, Tantali pœna, mulctauit,
Quam tot lectiſſimis ferculis irritatam
Ieiunam adhuc viuere voluit.
Huic voluntati,
Licet & tanti Regis vltima fuerit,
Poetica audemus licentia reluctari:
Congerimus in mortuum decora,
Quæ viuus mereri maluit, quàm habere:
Teſtatum volumus mundo,
Ludouici merita
Pluris non æſtimare quàm iuſſa.

Chriſtus ipſe tot ab eo donatus triumphis,
Depoſiti eos, non doni nomine retinens,
Omnes in vno reddidit morienti.
Dei igitur exempla, ſi ſequimur homines,
Regi noſtro modeſtia
Multos honores diſtulerit,
Nullum abſtulerit,
Cùm plures ſit habiturus in tumulo,
Quàm aucupari tumidus potuiſſet in regno.

ELOGIVM XXIV.

Ludouici in Calamitoſos beneficentia.

Arceamus conductas ab hoc funere Præficas,
Pauperum pater
In quocumque pereat populo,
Nec illaudatus poſſit,
Nec illachrymatus efferri.
Qui miſerorum oculos ſiccauit viuus,
Etiam felicium genas humectat mortuus.
Hoc vnum de illo conqueri mundus poſſit,
Solatia non dedit diuturna,
Qui dedit maxima.
Conſtitutus à Prouidentia
Nequiſſimi remedium ſæculi.
Qui cuiuſcumque peccata fortunæ
Sua poterat charitate corrigere,
Omnem felicitatis ſuæ fructum
Alienis calamitatibus debere ſe credidit.
Eius liberalitatem qui præſcijt Deus
Ne ità pronum in beneficentiam Genium
Arguetur fruſtrà feciſſe,

Par-

Partes ſuas duxit
Non minori cum patrimonio munire,
Quàm Regio.
Et hoc ipſum tamen exhauſerat,
Niſi eum dandi occaſio,
Non animus defeciſſet.
Adoleſcens ab Aulico monitus,
Quòd porrigenti manum ad ſtipem
Pliis æquo munificus extitiſſet,
Mendicum reuocans
Auaritiæ remedio
Prodigalitatem hanc emendauit:
Illi non aurum ſolum
Quodcumque ſuperfuerat,
Sed & crumenam ipſam adijciens,
In qua ſi ſe non dignæ
Expiationem tenacitatis
Et miremur felicem in bellis manum
Quàm Dei æmulam veneramur in donis?
Nemo t errarum omnium Imperio dignior,
Quàm qui eas purgatas ærumnis,
Seminat beneficijs.

ELOGIVM XXV.

Ludouici in deligendis idoneis magnarum rerum Adminiſtris Prudentia.

Adiutores, quos habuit Ludouicus,
Nec mediocris offerre Fortuna,
Nec niſi ſumma eligere Prudentia potuit.
Optimis qui ſemel adhæſerat,
Eos non coactus mutare;

Qui ita velint benè conſulentes audire.

ELOGIVM XXVI.

Ludouici mira in adeundis periculis Fortitudo.

Omni auſus hora prouocare fortunam,
Conatus eius omnes ita contempſit,
Ac ſi ijs ſe obnoxium neſciret agnoſcere.
Se ipſo loricatus animus
Omnia præiuit in diſcrimina nõn vocatus;
Ibi potiſſimùm primas partes volens,
Vbi priuilegium eſt
Eligere potuiſſe poſtremas;
Terruiſſe illum
Ipſammet Mortem credas;
Adeò interritus
In eius ſæpe faucibus luſit;
Exempli ſui violentia
Therſitem ipſum Achillem fieri coegiſſet;
Ijs implere ſolitus animis ſe ſequutos,
Vt eius æmuli fortitudinis
Propè ad fines accederent temeritatis.
Ad Engeriacum ſanè eo vſque
Progreſſus Rex eſt,
Quò nec triarium
Vlla parendi neceſſitas,
Nec gregarium vlla mercedis auiditas
Impuliſſet.
Nimirum ſe totum ſuis ita deuouerat,
Vt eos iam non ſolum authoritate,
Sed ipſo etiam vellet corpore tegere.
Eo regnante
Vix alios agnouit Gallia metus
Quàm quos ipſe hac ſua tanta ſecuritate
Feciſſet.

Pro vno nihil ſibi timente
Omnes omnia metuebant,
Numquam de virtutibus præſtantia dubij,
Semper de fortunæ infidelitate ſolliciti.
Abſumpſit tamen omnes
In his timoribus metus
Erecta in omnem fiduciam Natio:
Ne vnum quidem Piſandrum
In tot exercitibus numerat,
Cùm odioſa videri iam non poſſint
Pericula militi,
Quæ vſque adeò cara fuerint Regi.

ELOGIVM XXVII.

Ludouici in plectendis ſceleribus, ac munerandis virtutibus ſumma Iuſtitia.

Populorum fortunam
Artem veſtram facite, Principes,
Et vt poſſitis beare quos regitis,
Ideas diſcutite quas habetis.
Vnica Ludouico norma Regnandi,
Ad honeſta pellicere magnis præmijs,
Deterrere à turpibus, magnis pœnis.
Obruat veriùs, quàm erudiat imperantes
Præceptorum multitudine Philoſophia:
Tam longum iter peregit illo compendio,
Qui benè ſemper collocauit beneficia,
Nec malè ſupplicia;
Adeò vt illius in regno
Tam bono non licuerit eſſe miſerum,
Quàm malo felicem,

Sta-

Statutos à Deo Virtutis nutritos
Reges ſciens,
Tam multis eam honoribus aluit,
Vt vix vllo fuerit ſub educatore robuſtior,
Liberalitatem ſuam infra ſuorum merita
Nunquam paſſus conſiſtere,
Dare paratior quàm offerre;
Vigilias vnius numerans
Somnos alterius excitauit.
Non ideo tamen oblitus
Nequitiam plectere,
Quòd totus eſſet in ordinanda virtute,
Nihil cauit accuratiùs
Quàm ne aliena
Nimium diſſimulando flagitia,
Faceret ſua:
Et fruſtrà innocens,
Criminoſæ reus Clementiæ,
Quas malè condonaſſet hominibus,
Deo Iudici pœnas daret.
Digniſſimus quem mundus vniuerſus
Regem ambiret,
Qui quemquam nollet
Inter homines viuere,
Aut impunè malum;
Aut gratis bonum.

ELOGIVM XXVIII.

Laborum amor, & patientia ſingularis,

Stertant in palatijs deſides Animæ,
Et vnus ijs ſit labor, tueri otia;
Diuinitatis æmulo Principi
Ne quis in vita vacaret quieti locus,
Mo-

Momenta omnia
Laudatiſſimis curis impleta,
Præſciens annos ſuos
Diuturnos eſſe non poſſe,
Quos adeò ſæculorum omnium meritis
Oneraſſet,
Naturæ auaritiam
Sua correcturus induſtria
Ætatis pretioſæ, vel minimam noluit partem
Perire.
Ne ſuæ quidem miſertus pueritiæ,
Annos, quibus nondum prodeſſe
Hominibus poterat,
Colendo Deo prudenter impendit.
Aſſuetus ſuos in ardua non mittere,
Sed deducere,
Nec imperare ſolùm bella,
Sed per ſe gerere;
Algoris, ardoris, famis comes aſſiduus,
Vitam ſuam fecit,
Et nobile ſolatium ſtrenuis,
Et calcar moleſtiſſimum delicatis.
Æterna conſultatione mentem ſollicitans
Qui & agenda non facilè decerneret
Et acta ſeueriſſimè trutinaret,
Corpus ipſum in animi propemodum naturam
Coegit:
Ita illi & ſomni tempus arctauit,
Et amplificauit laboris.
Nulla re magis, quàm fatigatione recreatus,
Ipſis venationibus ſuis videri potuit
Non tam feras, quàm otia perſequutus.

ELO-

ELOGIVM XXIX.

Ludouici in voluptatum vſu temperantia.

Ludouici palato
Ita dulcis accidit Virtus
Vt præ illa aliã omnẽ contempſerit voluptatẽ.
Cupiditatum mactator
Quæ pati nollent Imperium Rationis,
Affectuum ſuorum Rempublicam
Eodem modo, quo Galliam
Vni coegit Iuſto parere.
Ignorans arcus, & ſagittas Cupidinis,
Qui alioqui tam benè
Omne genus armorum nouerat Martis;
Execratus probroſam authoritatem libidinum,
Quæ ipſoſmet Reges facerent ſeruos ſibi,
Studuit is viuere, qui natus erat,
Vnius Dei famulus, cætera liber.
Galliæ Lilijs faciant alij ab auro pretium,
Sua Ludouicus, nulla re magis voluit,
Quàm Candoris admirabilitate laudari
Supra omnes Telluris eminens ſordes,
Nunquam non directus
In originem ſuam,
Quàm cœlo dignam pari fine probauit;
Præſentibus vti nolens delicijs,
Qua fide futuras expectaret, edocuit.

ELOGIVM XXX.

Ludouici in condonandis iniurijs Clementia.

Iuſtus non quia dictus eſt Ludouicus,
Ideo velit minus clemens audire:
Omnis in eo virtus mitigauit oppoſitam,
Non excluſit.
Nullius rei magis, quàm iræ ſuæ dominus,
Cùm placatus non poſſet eſſe ſceleribus,
Adhuc mitis eſſe ſtuduit ſceleratis,
Semper ad veniam pronior,
Quàm ad pœnam,
Paucorum ſupplicio vtilis vniuerſis,
Vt ſæuiendi occaſiones præcideret,
Affectu Clementiæ
In ſeueritatem conſenſit.
Cui non parceret reo Princeps
Qui Rupellanis toties perduellibus
Pepercifſet?
Ne dilata quidem
In Decimumquintum menſem deditio,
Tantum iræ
In mitiſſima mente collegerat,
Vt quos horrore nequitiæ
Vel ipſa deſtituerant elementa,
Calamitati ſuæ puniendos relinqueret:
Donans humanitati,
Quod hæreſi non deberet.
Fœdas inuiſæ plebis reliquias
Non videre ſolùm ſuſtinuit,
Sed & aggreſsus eſt paſcere,
Ac ſi ob id vnum
Fieri portarum Dominus poſtulaſset,
Vt non tam ſibi, quàm beneficijs ſuis,
Per

Per eas pateret ad impios aditus,
Laxatam Vrbem ſua illico impleuit annona;
Stupuit Hæreſis
Nouam ſibi pęnitus charitatem.
Ventris Idololatra
Adorauit ſolatium famis ſuæ,
Damnauit pleno ore veſaniam,
Quæ tamdiu ea ſibi ſubſidia diſtuliſſet.
Ita Rupellam viſus eſt bis viciſſe,
Qui pertinaciam iam armis edomitam
Adhuc beneficijs expugnabat.

ELOGIVM XXXI.

Ludouici in cœlites omnes affectus.

Ludouici mores
Soli tibi amores rectè deſcribant,
In ijs ille prodidit
Quidquid in ſe modeſtia regeret:
Eorum ſtudioſiùs nutriens famam,
Quorum æmularetur ſtudioſiùs vitam.
Dum aliena latere non patitur merita
Vulgauit ſua.
Bellatori eximio
In ipſamet virtute pacifica
Militares animi placuerunt.
Ignatij præſertim, & Thaumaturgi Xauerij,
Quorum ſupremos honores
Primum a Gregor. XV. beneficium poſtulauit:
Quid non impetraret
In tam bona cauſa
A Patrę tam beneuolo Primogenitus?

In

In Capite ſuo tot victrix difficultatum
Laureata Societas.
Hiſpanam patre, Gallicam patria
Paribus ſtudijs
Regna tam diuerſa fouerunt,
Quid hic rides
De Gebennenſi Ganea Miniſtelle?
Ingratus tibi placere potueram,
Gratus malui diſplicere.
Munerauit noſtra in te odia
Tam pretioſis amoribus Ludouicus.
Ibi collocauit beneficia,
Vbi ſuos inuenit affectus:
Hoſtium ſuorum hoſtibus
Inimicus eſſe non potuit,
Iuſtitiæ ſuæ partem ratus eos tueri
Qui Fanaticam Religionem
Mitiùs non inſequerentur libellis,
Quàm ipſe Bellis.

ELOGIVM XXXII.

Ludouici in lethales noxas odium immortale.

Iuſto vnicus hoſtis, Iniquitas,
A qua meminerat
Laniatam ſibi Patriam,
Sublatum Patrem, occiſum Deum
Innocentiæ tenaciſſimus,
Quam nullo pretio venalem haberet,
Illam vnam incolumem volens
In quocumque periculo,
Eiuſdem detrimentis, aut lucris

Fox-

Fortunam ſuam omnem expendit.
Non quia Argus in ſuorum cuſtodia,
Ideo aut Monoculus, aut cæcus in ſua.
Omnem ſapientiam, ac probitatem
In conſcientiæ ſollicitauit excubias,
Qui tot hoſtium irruptiones
Semper excepit intrepidus
A minima quaque nequitiæ larua deterritus,
Securitatem ſuam
Solo Dei timore fundauit,
Semper ita deliberans
Vt nunquam vtilia præferret honeſtis;
Interrogare aſſuetus
Non quæ poſſent fieri,
Sed quæ deberent,
Aulicis ſuis
Neceſſitatem quamdam probitatis
Indixit.
Cùm amare neminem poſset,
Qui aut non eſset optimus,
Aut vſque ad optimorum deceptionem
Non poſset talis videri.
Quid hìc tecum ſuſurras liuor improuide?
Succenſere Regibus
Nec meum, nec tuum eſt:
Illi præſertim
In quo, & tu nihil
Præter fortunam odiſti.
Errare ſi potuit Ludouici ingenium,
Quia hominis,
Errare voluntas non potuit,
Quia erat ea ipſa, quæ Dei.

ELO-

ELOGIVM XXXIII.

Varijs ægritudinibus premitur.

Ludouici Animus maior
Quàm vt in corpore ſine anguſtijs
Habitaret.
Operoſiſſimæ menti
Nulla potuerunt membra ſufficere,
Cùm ſola laborum mutatione quieſceret,
Sola quietis incapacitate gauderet.
Morbis monitoribus vſus,
Aluit mortalitatis memoriam,
Et his ſaburratus oneribus
Præcluſit leuitatibus viam.
Mors, quæ deſideret totum
Vno impetu ſternere,
Studuit illum oppugnare per partes,
Ipſis virtutibus animi
Ad vitandum corpus abuſa,
Lentè feſtinans artem edocuit,
Qua ex tam longa experientia mortis,
Benè mori optimè diſceret,
Medicatus labore morbos,
Ac ſi ex otio prouenifſent,
Diſpendia valetudinis,
Lucra virtutis effecit.
Circumtulit ille ſecum
In Comitia, venationes, ac Bella
Excitatorem aſſiduum patientiæ ſuæ:
Aluit in viſceribus
Voraciſſimam Tabem,
Quæ vt ad medullas vſque peruenerit,
Nihil de illius integritate comminuit.
Morborum cauſas erubeſcite, Principes,
Non

Non effectus,
Fortuna Regis
Non excludit naturam hominis;
Cui maius ex qualicumque patientia meritum,
Quam quocumque ex diſpendio probrum,

ELOGIVM XXXIV.

Mortalitatis ſuæ memor, regno ſuo conſulit.

In Ludouici teſtamento
Ne quis ſe quereretur præteritum
Reliquit omnibus deſiderium ſui.
Iuſtitiæ illius ornamentum hoc fuit,
Ita ſeipſum
Iuxta cuiuſque in ſe iura partiri,
Vt cederet ſpiritum Deo,
Exuuias tumulo,
Annos tempori, famam æternitati,
Filio Regnum, Vxori Regem,
Principibus benè imperandi,
Et in commune omnibus
Benè viuendi optimam formam.
Ita cogitans ad quos migraret,
Vt quos relinqueret non eſſe oblitus,
Suæ damna prohibiturus abſentiæ
Sibi ſimilibus rerum habenas commiſit:
Vtilis in eo vel maximè
Quòd videri neceſſarius non curaret.
Procerum beneuolentia
Hæredis ſui muniturus infantiam
Ijs ipſis ad ſe vocatis,
Quos varia fortuna

Di-

Diſtraxerat,
Tot dedit Paci curatores,
Quot habere auctores bella potuerant.
Ante occupatione ſagaciſſima vſus,
Minus beneuolis ea ipſa contulit beneficia,
Quæ à ſola eius morte ſperaſſent;
Atque ita eos ipſos lugere
Suo coegit in funere,
Qui videre potuerant finem illius
Suorum omnium gaudiorum initium
Patuiſſe.

ELOGIVM XXXV.

Intentus ad Cæleſtia rebus humanis penitus vale dicit.

Ludouico vt ſemper cordi fuerit cura regni;
Prima & poſtrema extitit cura ſui.
Vitæ, quæ tota fuerat
Parænetica ad virtutem Oratio,
Eſſe mors peroratio debuit,
In quam & vehementiores affectus,
Et vtiliora ſuaſioni argumenta coirent.
Iacuit in Cubili,
Ac ſi ſediſſet in Cathedra
Principum magiſter idoneus.
Et felicibus ingens exemplum modeſtiæ,
Patientiæ miſeris,
Virtutibus ſuis fortunam omnem erudijt.
Quàm alienus à voluptatibus viuens,
Tàm exemptus à doloribus moriens,
Videri potuit

Ab

Ab ijs ipſis , quas tolerabat ,
Moleſtijs abſuiſſe .
Se oblitus, Regem, Maritum, Patrem .
Vt iam ſolum hominem meminiſſet ,
Amaſios æternitatis
In manifeſta erupit odia temporis
Rerum omnium inanitate deprehenſa ,
Vbi decepti cæteri lugent ,
Gaudere potuit
Antiquæ credulitati ſuæ
Tam benè experientiam reſpondiſſe .
Nemo dare vitam libentiùs debuit
Quàm qui vnius diſpendio
Geminam lucraretur ,
Numquam aût apud Deum in Cœlis,
Aut apud homines in Hiſtorijs moriturus .

ELOGIVM XXXVI.

Ad mortis nuncium hilaratur .

Deum anhelanti
Nullus dolor humana deſerere :
Summa verò lætitia
Fluxum regnum æterno mutare .
Mortem non ita rarò viderat ,
Vt eius adhuc formidare poſſet adſpectum :
Sed nec ita adhæſerat vitæ ,
Vt eo ſolui glutino pœnam putaret .
Miles emeritus impetrata miſſione ,
Quidni lætus ea bella desereret ,
Quæ vt felicia ſint ,
Numquam ſine populorum detrimentis

Emolumenta Principum emunt?
Qui omnia ſibi gaudia
In horam illam diſtulerat,
Ea tunc primùm ſecurus admiſit,
Cùm ſibi ab vllo eripi iam vix poſſent.
Spei plenus metum omnem excludens,
Quia vixerat vt moriturus,
Mori quoque debuerat vt victurus.
Iuſti animam tormentum mortis non attigit:
Tota illa eminens ſupra corpus
Nullam illius ſenſit iniuriam.
Qui id ſemper egerat,
Vt nulli quidquam deberet:
Nullum ſoluit libentiùs debitum,
Quàm ſupremum.
Oblatum aliàs recuſauerat ſæpè natura,
Et deſiderij vehementia
Inferentem violentiam Cœlo
Terras adhuc tolerare coegerat:
Vicit tandem
Iterata toties oblatio reluctantem,
Addita Ludouici trophæis Natura
Iam clamat
Illi cedendum in omnibus,
Qui terras armis ſubegerit, Cœlum votis.

ELOGIVM XXXVII.

Aſcendenti in Cœlum Chriſto Triumphi comes adiungitur.

Pro tota Ludouici vita
Meliorem Apologiam
Ipſa morte Ludouici non habeas,
Plenus deſiderio pacis, à bello diſcedens
Tot

Tot exercituum Imperator,
Quia Duci Chriſto meruerat
Ab eodem cœleſte Capitolium Aſcendente
Triumphi comes aſſumitur.
Commori Chriſto quo totâ vitâ didicerat,
Eodem quo ille migrare è mundo die
Fœlicitatis ſuæ partem putaſſet;
Attendens tamen æquiſſimus Arbiter,
Magis quid Regis merita poſcerent,
Quàm quid vota,
Iam non illum dolorum,
Sed gaudiorum comitem voluit.
Duos vna pompa
In Cœlum extulit Reges,
Quorum vterque ſequi volentibus,
Quàm alta reliquerit in terra veſtigia,
Montes, menteſque docebunt.
Nec malè dubites
Illum in nube ſublatum,
Alioquín
Vnde in Chriſtianæ ſerenitate tot pluuiæ,
Niſi a nube
Quæ & hunc illi Solem eripuit?

ELOGIVM XXXVIII.

Eodem Henricus Pater mortuus die, menſe, hora.

Profanatum Henrici magni cæde
Menſem, diem, horam,
Seipſo Ludouicus expiat immolato.
Hæc vltima pio Regi cura ſuperfluit.

Vt poſtquam temeratiſſima ſacrauerat loca]
Impiata ſacraret & tempora.
Galliæ Lilia è cœlo veniſſe
Nouo mundus didicit argumento:
Viuendi leges a terra non accipiunt,
Quæ quo naſci menſe debuerant, moriantur;
Iuſtus, heù nimium Princeps!
Vitam vbi eſſe didicit rem non ſuam,
Eam Naturæ vel non exigenti reſtituit.
Ad Libram, in qua genitus,
Ita ſemper expendit omnia,
Vt mori malens,
Quàm argui moræ reus
Regnum eo ipſo, quo acceperat momento
Deponeret.
Planè Chriſtianiſſimus
Qui vel in hoc voluerit
Conuenire cum Chriſto,
Quòd quæ illi viuendi fuerat,
Eadem ſibi eſſet meta regnandi.
Decimaquarta menſium dies
Fuerit cum fauſtiſſima Galliæ,
Cui & ad Abduam contra Venetos;
Et ad Meregnanum contra Heluetios,
Et ad Ceresolas contra Cæſarianos
Victorias dedit:
Ne tunc quidem credi poſſit infeſta,
Cùm talium Regum donat initia.
Credite, Superi
Ludouico decimoquarto fortunam,
Quam olim
Decimæquartæ indulſeratis diei.
Sub rege felici
Nullus infelix eſſe Galliæ dies poteſt.

ELO-

ELOGIVM XXXIX.

Mortuus ab vniuerſa lugetur Europa.

Ludouico viuente
Quia moritura bella præſenſerat,
Mortuum ita luxit Europa,
Ac ſi non illi ſolùm,
Sed paci etiam parentaret.
Diſcordi mundo tam ingens fuerat
In illius amore concordia,
Vt ijs ipſis carus, quibus non vtilis,
Propemodum inter tot bella hoſte careret,
Cùm amicorum erga ſe animos
Vel in hoſtibus inueniret.
Dilexere Regem ij ipſi qui Regnum oderant.
Nec vllus ex ea potuit iactura lucrum
Agnoſcere,
In qua ſpem pacis amitterent.
Qui non amitterent ducem belli.
Condonent Superi nobis,
Qui tale theatrum amiſimus,
Omnem intemperantiam luctus;
Modeſtia; qua ſe magnificè lugeri prohibuit,
Lacrymas, quas ſiccare voluit, excitauit.
Vetitum nitimur in dolorem,
Et eius obliti iuſſa,
Dum meminimus merita,
Affectu reuerentiæ obedientiam violamus.
Rex iuſta velit, nemo non eadem volet:
Cæterùm quoties ſe contemni præceperit,
Nunquam nos habeat obſequentes.

ELOGIVM XL.

De tota Ludouici Iuſti vita Iudicium.

Adulationis officia qui non admiſit viuus,
Non ferat mortuus.
Inflent Elogia tumidos,
Iuſtos iudicia ſola delectant.
Ludouicus Henrico & Mariæ parentibus
Summæ complementum fortunæ,
Multiplici coæuus prodigio.
Sæculi ſecum naſcentis initia dedicauit.
Puer ita factus ad regnum,
Vt illi Diuinæ iudicio Prouidentiæ,
Vltra decennium differendum non fuerit,
Galliæ Soli occumbenti ſuffectus Oriens
Pronum in veſperam diem perſeuerare coegit.
Nactus vxorem,
Quam parem annis Natura,
Non imparem meritis
Virtus & fortuna feciſſent;
Vel ipſis Hymenæi facibus
Hæreſi morituræ rogum accendit.
Erepturus rebellibus nocendi facultatem,
Quando voluntatem non poterat,
Sæpè conciſos, & non niſi ſerò correctos
Edocuit,
Tam Iuſto nihil eſſe inuium,
Quàm Impio nihil tutum.
Ad expiationem hanc Regni ſui
Tamquam ad rem maximè ſacram
Sub habitu Bellatoris
Affectu Sacerdotis accedens,
Ita in ea verſatus eſt, vt videri potuerit
Armis

Armis ſuis non tam voluiſſe fontes plectere,
Quàm Deum placare.
Vicerit ad Rupellam Elementa omnia;
Plenior illi gloria
Expugnaſſe oppoſitis moribus
Perduellium animos,
Quam ineluctabilibus machinis muros,
Eos ſortitus adminiſtros.
Quibus ſuam videri poſſet
Contuliſſe cum authoritate fortunam;
Adeptus victorias
Continentes in Inſulis, ſtabiles in Euripis,
Galliam ſuam in bella deducendo pacauit.
Seu pugnaret, ſeu oppugnaret,
Seu propugnaret
Vbique tam ſtrenuus miles,
Quàm prouidus Imperator,
Omnes Europæ fluctuantis
Occupauit affectus,
Spes, metus, amores, admirationes,
Annos eius, ſi à rebus geſtis recenſeas,
Non è Menſibus, ſed è Sæculis
Credes eſſe conflatos.
Virtuti per omnia vectigalis,
Illius aut vlciſcendis iniurijs,
Aut exornandis meritis,
Animi & regni facultates omnes impendit.
Vbique Iuſtus,
Si vitæ rationem attendas,
Vbique felix,
Si conditionem fortunæ;
Non alio fuit miſerandus ex capite,
Quàm quòd non potuerit
Aut bella componere,
Aut ſaltem hoſtes mutare.

IN FVNERE VICTORIS AMEDEI SABAVDIÆ DVCIS,

Inſcriptiones, Elogia, & Epitaphia,

Inſcriptiones ad valuas Templi.

I.

Pluuius vobis, ò Ciues, autumnus eſt,
Serenitate ſepulta.
Vlciſcimini fletib. præteritæ fælicitatem ęſtatis
Dat argumentum Chriſtiana,
Damna veſtra lugens in ſuis.
Noua Artemiſia meliori Mauſolo parentans,
Auaritia quadam doloris,
Suis non contenta gemitibus,
Inhiat alienis,
Hoc primum pendite tributum regnanti;
Nullum maiori titulo debuiſtis.

INSCRIPTIO II.

Ollus letho datus eſt Princeps optumus;
Adeſto Ciuis, & lacruma.
Par fuerat illum ita pollincire,
Qui hoc vnum peccauit in ſuos,
Quòd mortuus eſt.
De aſperſione, & Rogo ne cures:
Illam a Chriſtianæ oculis,
Hunc habet a corde.

IN

INSCRIPTIO III.

Nulli hìc manes, aut Medioxumi
Placandi ſunt;
Adhuc tamen Denicales ferias
Inducunto Pontifices,
Leſſum habento matres,
Patres purpuram exuunto.
Iuſtititium eſto toti Vrbi,
VICTORIS oſſa vt benè quieſcant,
Adhuc COR eius remanet inſepultum.

INSCRIPTIO IV.

Vnica conculcata Vita
Vindemiam Lachrymarum dedit October
Ebrius exinde dolor, inſanit, furit.
Vt ſe ipſum extinguat, incendit omnia,
Huc huc ſuppetias, Ciues,
Heroina enim quælibet fit,
Sola illum nequeat Chriſtiana frenare.

INSCRIPTIO V.

Orgia mortis hæc ſunt,
Accurrite ad celebritatem Mortales.
Triumphare illa voluerat
Multis exercitibus in vno Duce deletis.
Vita tamen clientis iniuriam Virtus,
Deturbatam e curru, rota æternitatis attriuit.
Habetis luctus argumentum,
Habetis & gaudij;
Alterum mors, alterum Virtus miniſtrat.

INSCRIPTIO VI.

Qui vos toties coegit ad gaudia Victor,
Semel à morte Victus cogit ad lachrymas.
Ita ſe Principem memorans,
Vt hominem videretur oblitus
Cùm incolumitati proſpicit veſtræ,
Defuit ſuæ.
Seruate illum gloriæ,
Quem minus potuiſtis naturæ,
Animus totus cùm fuerit
Vix vlla ſui parte ſubiaceat fato.

INSCRIPTIO VII.

Animo, quo pupillos decet accedite.
Iam non ſolus eſt ſine Patre Hyacinthus,
Patrem omnes amiſiſtis in Principe.
Si quæ poſthac felicitas oriatur,
Poſthuma ſit, Patre ſepulto.
Iuſta ſoluite, quæ debetis.
Æquum non eſt,
Vt careat Prouidentiæ ſuæ fructu,
Qui nullius voluerit lacrymas viuus,
Quò plurium haberet mortuus.

Ad ſtatuas Iuſtitiæ, Prudentiæ, Fortitudinis, & Temperantiæ.

INSCRIPTIO I.

Tanto funeri Præficas
Omnes deceat adeſſe Virtutes.
Omnes regnarunt in viuo,
Omnes lamententur in mortuo,

Luctum indicis hac lege Iuſtitia,
Vt in luctu iam non timeatur exceſſus.
Priuatus ſæpe cum vitio,
Bonus Princeps
Semper cum virtute lugetur.

INSCRIPTIO II.

Autumnum euadere nequijt
Summa maturitas:
Alieniſſimo cecidit tempore,
Quamuis ceciderit ſuo.
Nox nobis diem abſtulit
Sole ſublato,
Suprema hora, Victori fuit ſecunda,
Non nobis:
Lugete damna veſtra populi,
Si noſtra non vultis.
Virtutes aliæ Principem,
Prudentia etiam Magiſtrum amiſit.

INSCRIPTIO III.

Victoris exitum ſine lacrymis
Stupor non Fortitudo pertulerit,
Vidit illa cadentem,
Quo toties ſteterat,
Periculorum deſtituta conſorte
Iam non adiret pericula.
Niſi Victorem ſciret
IN HYACINTHO ſuperſtitem,
Mortui ſpiritum bibit Artemiſia ſecunda,
Non cineres.
Eum inde, Fortes, repoſcite;
Armare adhuc ille vos poteſt.

INSCRIPTIO IV.

Temperantia,quę in alijs virtus eſt,
Viſa propemodum in Victore Natura.
Obſequi à ſeipſo durus exactor,
Ad virtutis cuſtodiam
De Principe ſtationarius
Omni excubias egit in ſenſu.
Nulla illi venatio gratior, quàm laboris,
Illum vnum perſequutus in ſyluis,
Solas habuit à vitæ difficultate
Delicias.
Felix, qui ſcierit
Perituræ felicitati detrahere,
Quod lucraretur æternæ.

ALIÆ INSCRIPTIONES ENCOMIASTICÆ.

I.

Cor amiſit Chriſtiana,
Quod tot accenſis facibus adhuc quærit.
Eius miraculis additum,
Quòd ſine corde iam viuat,
Excors tamen illa non eſt,
In quam pro vno,
Omnium corda migrarunt,
Ad luctus, & lachrymas a Victore relicta,
Dolori nubens
Pientiſſimo.
Et de ſe optimè merito Coniugi
Quam cum ſe habuit,
Eamdem cum Deo
Æternam pacem precata.

In

In amoris ſui ſolatium
Hanc molem accendit.

INSCRIPTIO II.

Coronę ſuęVictor inſerẽdo HYACINTHVM
Pretium addidit, & nitorem.
Viliori gemma ornari ille non debuit:
Talem ſortitus,
Qualem potuiſſet eligere,
Non habuit moriens quid optaret,
Quòd ſe ſuperſtitem ſciret in filio.
Viuat, & floreat tantus Hæres;
Aui annos excedat, fortunam Patris.
Pro Regis ſui incolumitate Sabaudia
Non aliam vouet victimam,
Quàm ſe ipſam.

INSCRIPTIO III.

Heroibus ita diues Sabaudia eſt,
Vt de ſolis Amedeis,
Iam dare decimas poſſit:
Tot in miraculis memor Naturæ,
Vt illa ſuis in operibus Decumanum,
Ita ipſa in Principibus Decimum,
Maximum creat.
Amedeo igitur Maximo, quia decimo,
In quo vno Amedei omnes reuixerint,
Tot inter bella pacifico Principi,
Æternum plaude Sabaudia.
Hoc tibi in tanta iactura ſit lucrum,
Heroas tuos omnes
Poſſe vnius honoribus hilarare.

IN-

INSCRIPTIO IV.

Frequens iam in Sabaudia monſtrum eſt,
Vt vna ceruix, ingenia plura circumferat
In vno victore.
Et ſuum Philippus Auus genitum paci,
Et ſuum Carolus Pater
Idoneum bello depoſuit.
Vnus vtrique experimento non impar.
Sæculi ſui commune remedium,
Ampliorem ſe in illius fecit anguſtijs.
Oraculorum more pauca loquutus
Eorumdem authoritate
Plura ſopiuit bella, quàm geſſerit.
De ferreo ſæculo aureum fecerat,
Si tam facilè potuiſſet
Alienis cupiditatibus imperare, quàm ſuis.

INSCRIPTIO V.

Fœderata Cœlo Sabaudia eſt,
Habet ibi obſides ſuos,
Quibus vt ſe Victor inſereret,
In terra Cœli moribus aſſueuit:
Non ideo minus obſequens Deo,
Quòd hominibus imperaret,
De exhibitis eidem honoribus
Suos auxit.
In templis æquè religioſus,
Ac frequens,
Illuc videri potuit,
Ex Aſceterio, non ex Aula venire.
Dei Matrem vt appenſam in Collo,
Ita fixam gerens in corde,
Vulgi ſuſpicionem auxit,
Affinem Sabaudiam Chriſto eſſe.

IN-

INSCRIPTIO VI.

Fluctuanti Regno Victor,
Par procellæ Dux datus.
Tam facilè declinauit aduerſa,
Quàm vicit
Sagacitate ſua corrigens
Quod temporum fortuna peccaſſet,
Patri propior mentis ſublimitate,
Quàm ſanguine.
Eiuſdem iacturam
Tolerabilem mundo fecit.
Armis ſuis vni ſemper militans Paci,
Quietem quam daret Italiæ,
Adimens ſibi.
Beare illam potuerat,
Niſi fuiſſet vitæ claritate.
Quàm mortis opportunitate felicior.

INSCRIPTIO VII.

Aliorum victor, peritura contentus corona,
Æternam exigit Victor ſui.
Exorſus à propiori hoſte certamina
Se ipſum, primum ſibi trophæum ſtatuit.
Altitudo tanta
Quæ infra ſe agerentur ne ſenſit quidem.
Magnitudine rationis
Occuparat affectionibus locum.
Præter Virtutem neſcias quid amarit,
Præter Deum quid timuerit:
Mortem ipſam
Ne ſuo quidem dignatus eſt metu.
Libero vultu communem neceſſitatem
Excipiens,

Vltrò venientem, ac ſi vocaſſet, admiſit,
Ne tum quidem cogi viſus,
Cùm reſilire non poſſet,

INSCRIPTIO VIII.

Quies omni violenta victori:
Vnica illi ex laboris mutatione ceſſatio:
Somni diuturnioris ne capax quidem,
Nihil magis odit in morte,
Quàm quòd ipſa etiam ſomnus eſt.
Conſuetudo illi,
Quod alijs conatus extremus.
Æquè admirandus,
Quòd tam celeriter moueretur,
Ac quòd tam perenniter ſtaret;
Nullius rei magis Dominus,
Quàm corporis ſui,
Eius ita grauauit obſequia
Vt diù par tam ingenti animo,
Ferendo non fuerit.
Prouidus in hoc vel maximè,
Quòd labores dederit tempori,
Quietem ſepoſuerit æternitati.

INSCRIPTIO IX.

Victoris animus maior
Quàm vt poſſet á fortuna circumagi;
Cùm circa eum omnia mouerentur,
Semper immotus,
Si nequitiam excipias, omnium capax:
Multas cùm paſſus ſit,
Nullas ſenſiſſe viſus anguſtias.
Grauatus leuitate non ſua,

Im-

Imbecilitatem putauit pondus excutere,
Iniurias eò æquiùs tolerans,
Quò iniquius inferrentur
Celſiorem ſe fecit,
Quàm vt ad illum
Doloris tela pertingerent.
Tanta illi de ſublimitate Serenitas,
Vt natura credi potuerit,quod erat titulus.

INSCRIPTIO X.

Pudicus vel ab Horoſcopo Victor
In Virgine natus eſt,
Nemo melius ſideris ſui mores expreſſit.
Priuati moderatione Principem agens,
Voluptatibus offenſus veriùs, quàm illectus,
Turpium odio ſæpè nec honeſtas admiſit.
Dedignatus ſemper eſt
Cypriæ ſeruire, Rex Cypri:
Memor natam illam Ditioni ſubditam ſuæ,
Agere Dominam non permiſit.
Affectionum prauitatem
Dedolans ad amuſſim rationis,
Grauior, quàm vt eius aſpectum
Pati leuitas poſſet,
Delectabile id vnum credidit, quod honeſtũ.

INSCRIPTIO XI.

Quo Victor appulerit conijce;
BEATRIX præijt abeunti,
Dux eò magis fida, quòd filia.
Hiſtoria eſſe cœpit in Principe,
Quod fabula fuerat in Poeta,
Vt BEATRICEM ſequuto Cœlum patuerit,
Eò

Eò ſecurus ingredi potuit,
Quò per egenos præmiſerat aurum ſuum.
His ille metatoribus vſus
Æternam Domum extruxit.
Libentius beneficia fœnerans,
Cùm qui acciperet ſoluendo non eſſet;
Fideiuſſorem Deum ita deuinxit,
Vt regno carere non timeat.

INSCRIPTIO XII.

Solem Libram ingreſſo
Decreſcere lux magis cœpit hominibus
Quàm diebus.
Hyemem non metuunt flores Sabaudiæ,
Adhuc tamen ad eiuſdem præſagia
Veris colliguntur in cellas.
Natus cum floribus Princeps,
Raptus cum fructibus,
Quæ veniens dederat gaudia,
Abſtulit diſceſſurus.
Hoc vnum de illo conqueri mundus poſſit
Eo naſcente riſerunt omnia,
Dies triumphalis vni alteri Natalis Victori,
Menſis iam non roſarum ſolùm
Sed & Heroum ferax.
Pater victorias vaticinatus in filio,
Regnum vniuerſum
Fauſtiſſimis tunc in Encænijs,
Principum ſuorum primitias,
Per ſalutare lauacrum
Chriſto dedicans in Philippo.
Viſus eo die Carolus
Beneficijs cum Cœlo certaſſe:
Qui tam ſplendidè

Pri-

Primam Deo vouebat Proſem;
Secundam meruit.
Authorem prodit donum,
Et pietatem, cuius præmium erat, expreſſit.
Virtutis alumno pereunti luctum fecit Natura
Silentium auibus, caluitium ſyluis indixit;
Ita Victor violentia quietis ſuæ
Commouit omnia.

INSCRIPTIO XIII.

Vercellis ſacellum vnicum
In Carolo, Amedeo, Victore,
Gradum omnem probitatis includit,
Eumdem in tumulum
Bonus, melior, & optimus conſenſerunt,
Ita ne mortuus quidem Victor
Alijs potuit adhærere, quàm Bonis.
Relinque hìc, Sabaudia, luctus tuos;
Diffidis ſuperſtiti, ſi plus æquo luges amiſſum,
Vt tibi fructus innumeros
Vnico decerpto Autumnus abſumpſerit,
Arrham magnorum fructuum Florem habet,
Quamdiu apud te in Chriſtiana & Filio
Florent Lilia cum Hyacinthis,
Hyemem ne timeas, in vere tuo es.
Victorem ita mortuum geme,
Vt immortalem agnouiſſe credaris:
Et iucundior, & vtilior tibi
Eius vitæ memoria poſſit eſſe, quàm mortis.

INSCRIPTIONES.

Quibus ſingularia eiuſdem Principis facinora commendantur.

INSCRIPTIO I.

Cum Nemeroſa Duce congreſſus, quo Sabaudiam diuidere volentium conatus eluſit: Et Conſanguineum Principem Inimicorum armis ereptum, ſuis reſtituit.

Semel vinci Sabaúdia potuit,
Quia ſecum ipſa concurrerat.
Tantum tamen inuidiæ gaudium,
Victor inuidit.
Laceſſitus ab hoſte,
In quo æquè genus amaret ſuum,
Ac ſcelus execraretur alienum,
Armis exterritum
Maluit recuperare, cùm poſſet perdere,
Victoria illi nulla gratior,
Quàm quæ beneficijs parta eſt.
Lætus quòd in illo conflictu,
Nec ſuo generi quidquam,
Nec honori periјſſet.
Dei more vltus iniurias,
Natum Imperijs Principem,
Perditorum conſilijs ſeruire coactum
Libertati reſtituit, dum repreſſit.
Sabaudi nimirum,
Non in ſolo ſtemmate,
Leones ſunt:
Fortiores quàm vt vincantur ab ira,
Placati à ſupplicibus, elatos conculcant.

IN-

INSCRIPTIO II.

Acta Turonibus occaſione coniugij quando domeſtica Galliæ diſſidia Reginæ Matris cum Rege mira felicitate compoſuit.

Rarò nubit Sabaudia,
Quin de extinctis Bellonæ facibus
Hymenæo tædas accendat,
E Victoris Connubio
Prima de parta pace fœcunditas;
Domeſtico bello diuiſa Gallia
Illum potuit Mercurium ante noſſe,
Quàm Martem
Perditorum ſuſurris
Hinc Regem, hinc Reginam trahentibus
Suſpicionum nubibus hinc indè denſatis
Præparabatur materies luctuum,
Niſi Sabauda ſuper inducta ſerenitas
Pluuiam diſſoluiſſet:
Renaſci ſibi viſus eſt Ludouicus,
Qui de nouo Matrem acquireret,
Se Viduam prope eſt oblita Maria,
Cùm citra dolorem parientium
Iterum Mater eſſet,
Ab vtroque tamen retulit Victor
Laboris ſui magnam mercedem,
Chriſtianam,
Pariet adhuc illa Sabaudiæ
Poſthumam Pacem
Quam maritus Galliæ peperit,
Nondum Pater.

IN-

Vulneratus ad Verrucæ Pontem; quo eius magis facies, quam æquanimitas læſa, cùm, ac ſi eſſet extra ditionem Fortunæ è veſtigio non diſceſſit.

Vnicam ex virtutibus Fortitudinem
Victoris modeſtia tegere mundo non potuit.
Eius ille ſtigmata geſſit in vultu.
Ad Verrucam.
Immortalitate iam in tuto repoſita
Mortem laceſſens,
De Ponte magis,
Quàm de fonte ſollicitus,
Tam certus periculi, quàm contemptor,
Opportunitatem fortunæ dedit,
Vt doceret,
Quo animo fuerit aduerſa laturus.
Firmior quàm vt Plumbeæ cederet glandi,
Quod eſſet illi ſub oculo vulnus
Tam non ſentiens, quàm non videns.
Læſum ſe eſſe omnium cognouit extremus;
Hoc de Achille plus habens,
Quod vulnera cùm poſſet eludere,
Pati mallet.
Fluxit de læſa cute plus gloriæ,
Quàm cruoris,
Et Verrucæ tantumdem conſtantia ſua,
Quantum Padus alueo attulit, munimenti.
Ita pari ſemper Sabaudia merito
Agit, & patitur.
Aſſueta pridem ſecuritatem ſuam
Nec tempori debere, nec ſorti.

IN-

INSCRIPTIO IV.

Pax ad Claraſcum eius opera duratura diutiùs, niſi Italia quieſcere neſcientis fatum obſiſteret.

Victoris prudentia
Quò clarior illuceſceret mundo,
Coire Mundus, debuit ad Claraſcum.
Ea Primarium Actorem in Scena,
Vt citra tumultum ſpectarent
Heroes ſuos omnes
Germania in Calaſcio,
Gallia in Toeraſio, miſit,
Singulis iam de hoc vno certantibus,
Vt Victori pares obijcerent.
Miratus mundus eſt inſolentiam fori
Vt nouo exemplo eius in ditione
Cauſa cognoſceretur,
Cui ne aſſumeretur in Iudicem,
Obeſſe potuerat, quòd actor eſſet.
Quæ tamen de Victore fuit opinio,
Ne propria quidem in cauſa,
Creditus erroris eſt capax,
Ita præiudicium omne diluerat
Tantæ prudentiæ, & probitatis authoritas,
Indicta comitia illa quòd ſint,
Vrbano, Ferdinando, Ludouico
Debeat Mundus,
Quòd diſſoluta ſæpè non fuerint,
Victoris indiuiſa laus eſt.
Italiæ diu quieti laborans
Malaciam procellis induxerat,
Niſi eam nouus è Suecia Turbo ſoluiſſet,
Patris cauſam non ſegniùs agens, quàm ſuam,
Ab

Ab armorum peritia iam abunde laudatum,
Ab eorum quoque iuſtitia
Commendabilem fecit.
Vbi totius Europæ ſuffragijs definitum,
Malè negata Carolo,
Quæ, quia iuſtè per bella petierat,
Pace inita darentur Victori.

INSCRIPTIO V.

Auctum Regnum acceſſione noua Prouincia, Roboratum reſtaurato cum Heluetijs fœdere, Ornatum ædificiorum ſplendore.

Bonorum quæ Regno ſuo Victor intulerit,
Tam dulcis experientia,
Quàm amara recordatio eſt.
Septem dies, quibus operatus eſt Deus,
Per annorum,qua regnauit, Hebdomadam,
Æmulatus,
Annos ſingulos
Singularibus beneficijs inſigniuit.
Auctum primò regnum eſt,
Defenſum poſtremò;
Alios ex fugata Peſte,
Ex pace parta, ex fœderibus innouatis,
Ex ornatis, ac munitis Vrbibus
Rectè diſtinxeris.
Ipſamet Elementa
Didicerunt innocentiam ſub bono Principe.
Vitia ſua tabidus Aer,
Auaritiam ſterilis Terra correxit,
Placato per innocentiam Deo,
Homines per beneficentiam attrahens,
Hel-

Helueticorum fidem
Nouum Regno ſuo murum extruxit
Victrice manu porrecta vinciens fœderatos
Dedit beneficia
Vel cùm videri potuiſſet accipere.
Immortalitatem ita per ædificia quærens,
Ac ſi eam iam non haberet aliunde.
In Domo marmorea Magnificentiam ſuam
Delineauit veriùs quàm incluſit.
Ne tamen primus de ſuis
Crederetur minùs genitus Cœlo,
Si ſe dignam Regiam habuiſſet in terra,
Ea non abſoluta diſcedens,
Ineluctabili argumento conuicit,
Aliorum commodis ſemper ſe ſtuduiſſe,
Non ſuis.

INSCRIPTIO VI.

Noua Conſtitutiones ſancita: Religio non decretiš minùs, quàm exemplis adiuta: Repreſſa Hareſes: amati Pauperes; ornata Templa.

Victorem neſcias,
An illuſtriorem ſeruatis antiquis;
An vtiliorem nouis ſanctitatis legibus credas,
Priuati virtutem agendo,
Principis Maieſtatem præcipiendo
Tam feliciter, quàm conſtanter expreſſit.
Nemo ferendis legibus aptior.
Quàm cui honeſtas ſola lex eſſet,
De Rege cùm haberet omnia.
Nomen illi deeſſe non decuit.
Hoc ipſum tamen vt aſſumeret.

Tempus, non ambitio perſuaſit.
Per imperia ſeruiens æquitati,
Religioni tam addictus veræ,
Quàm infenſus fucatæ,
Pro fide certantium labores
Vtiles fecit eſſe de ſuis.
Nouos Gigantes
Ex Alpibus oppugnantes iterum Cœlum
Ioui ſuffectus fulminare, vel de terra
Parauerat,
Niſi fœcunda Monſtrorum ſæcula
Miniſtras fulminum Aquilas
Aliò diuertiſſent.
Vectigalem ſe Deo ſciens,
Tributa ſua ornandi
Eiuſdem templis impendit.
Eumdem veneratus in ijs
In quibus contemni potiſſimum ſolet.
De pauperibus
Solos quos ignorauit, non aluit.
Aſſentationem ne puta,
Quod iuraturi teſtis aſſertio eſt:
Amedei Noni Pietas
Ita fluxit in Decimum,
Vt non ſit qui meminerit
Eum in cauſa pauperum
Irrita prece rogatum.

IN-

INSCRIPTIO VII.

Munita propugnaculis Vrbes, Quibus ſua iam ſatis, & Ciuium virtute defenſis, nouam addidit ſecuritatem.

Propugnacula pleraque
Suo Victor molitus in Regno
Nullum ſeipſo tutius adinuenit.
Oppugnari illa poſſunt, quod ille non potuit.
Ita fidens omnibus, ac ſi nullum metueret
Ita ſingula muniens, ac ſi diffideret vniuerſis,
Abſentiæ ſuæ damna dum prçuidit prohibuit.
Vercellas ijs cinxit aggeribus,
Quos tueri vel mortuus poſſet.
Nullibi minùs neceſſaria munimenta,
Quàm vbi foret ipſe ſepultus;
Tanti reuerentia Principis,
Etiam ſine mçnibus hoſtes excluderet.
Momilianum plura Victoris arti iam debeat,
Quàm loci naturæ.
Nicenſium Acrocorinthus
Tot inuicta iam bellis
De illius timore ſecurior
Nouam arcem obijt Mari,
Alba ipſa iam de Victore,
Quàm de Pompeio plus habet;
Trino, quæ oppugnatio ademerat
Propugnacula,
Cum fœnore reddita.
Haſtenſibus noua arce,
Taurinenſibus noua Vrbe conſultum
Omittere tamen iſta potuerat,
Si ſe ſuis relinquere potuiſſet,
Illo præſente

Nulla munimentorum neceſſitas:
Aut date nunc igitur, Superi,
Pacem Sabaudiæ,
Aut eam munitam ſi vultis,
Reddite in Hyacintho Victorem.

INSCRIPTIO VIII.

Crauacorij expugnatio, vbi paucis diebus plures aſſequutus Victorias, Ipſum etiam hoſtium Ducem, qui ſuppetias laturi venerant, interemit.

Bellatores fiunt apud alios,
In Sabaudia prope naſcuntur.
Ab armis Victor alienus,
Si ſine illis quod erat in nomine,
Reipſa eſſe potuiſſet.
Poſuit militiæ rudimenta Victorias,
Veteranum ſi de peritia æſtimes,
Nunquam Tyro,
Antequam bella diſceret, iam docebat
Ad Crauacorium
Ingenio experientiam ſupplens,
Cùm nullas adhuc haberet à fama ſuppetias
Nuda virtute pugnauit.
Antè cum montibus, quam cum hominibus;
Aſperitate locorum æquè ac temporum victa.
Solutis ardore niuibus,
Ferro mœnibus diſſolutis,
Menſem omnem more ſuo Martium faciens;
Ianuarium ipſum bello ſeruire coegit.
Tormenta tam facilè transferens,
Quàm prudenter diſponens.
Mutatis ſæpè conflictuum initijs,
Nun-

Numquam ſine ;
Orbatas ſideribus noctes
Pluribus Victorijs illuſtrauit.
Vbicumque hoſtem inueniſſet
Æque fortiter ſuſtinens, ac laceſſens,
Non deterius monte ;
Quàm campo vſus, edocuit,
Ducum virtutem, non locorum fortunam
Bella decernere.
Gauiſus ad Seſſitem ſibi hoſtem oppoſitum
Qui de luna claritatem,
Non in inconſtantiam ferret
Difficultate vincendi laudem addente victorię
Adhuc ſibi de ſuis ſeruatis,
Quàm de illo deleto plus plauſit.

INSCRIPTIO IX.

Geſta ad Oram Occidentalem Liguriæ, Vbi non minor in vincendo felicitas, quàm felicitas in parcendo.

Ambitio nulla maior Victori,
Quàm ſeruare quos vinceret.
Inuictam toties Victoribus Orbis Liguriam
Hoſtis ingreſſus,
Iratus fortunæ temporum,
Quæ vbi tot oleæ Pacis indices naſcerentur,
Bellum insereret,
Vnico Plebani Oppidi excidio,
Plurium occaſionem præcidit,
Nullibi maiores ſenſit anguſtias,
Quàm vbi veniam non capetet locus,
Semel ſeuerus,
Ne ſemper eſſe cogeretur,

Paucorum exitio cæteros monuit
Vt eum hoſpitem mallent habere,
Quàm hoſtem,
Magnanimus
Mitius non profuiſſet exemplum.
Ad Entemelium neſcias,
An bombardis alas dederit,
An molem ademerit;
Eò illas impulit;
Quò ideo ſolùm
Credantur venire potuiſſe,
Quòd venerint;
Inerat authoritati eius plus ponderis,
Quàm Metallo,
Albigauno, & orà fere vniuersà,
Quà beneficijs, quà armis edomità,
Vicit propè plura, quàm viderit,
Defenſor ingreſſus ea oppida,
Quæ ſe oppugnatorem noluiſſent:
Si quid periret incolis,
Suæ gloriæ damnum putans,
Auidum prædæ militem
Frænare maluit, ditare cùm poſſet.
Palmarum in Patria Victor
Iniurius eſſe non potuit.
Arbori ſuæ venerationem hanc debuit,
Vt vbi illa naſceretur, nemo periret.
Ita ſi quando deeſſent quos vinceret,
Victor ſui,
Ex ora illa felici,
Ipſas etiam palmas retulit, quas reliquit.

INSCRIPTIO X.

AdBeſtannium receptus: Vbi loco iniquiſſimo ab hoſtium 2500c. circumuentus, Tria ſuorum millia illaſa reduxit.

Militarunt in Victore tam multa,
Vt conflare ſolus exercitum credi potuerit.
Copias, cùm deeſsent, de ſe ipſo ſuffecit.
Ad Beſtannium circumuentus ab hoſte,
Cuius vt virtus terrorem
Ita numerus deſperationem incuteret,
Amplitudine mentis
Diſſimulans anguſtias loci,
Perire potuit, timere non potuit:
Salutem malens virtuti debere, quàm fugæ,
Suo periculo mercatus ſecuritatem tormentis,
Ita receptui cecinit,
Vt videretur temeritatem declinare,
Non pugnam.
Et à fronte petitus, & à lateribus,
Totus effuſus in ſuos;
Se in eorum vnoquoque ſeruauit.
Admirationi hoſtibus,
Cùm iam vix poſset eſse timori,
Ipſum non vinci
Summam fecit eſse Victoriam:
Gaudia ſua lacrymatus eſt Carolus,
Cùm ſe ipſum recuperauit in Filio,
Mundi nomine gratulatus eſt ſibi
Talem Heredem:
Tum primum didicit
Qualis eſset ipſe bellator,
Cùm quos erudiret agnouit.

INSCRIPTIO XI.

Mons Caluus expugnatus, vbi ne diuideret cum militibus gloriam, æquè Ducis, ac militis partes egit.

Victoris ferrum
Quo minus metere palmas poſſet
Me Ferrato quidem à monte retuſum,
Eo decaluatus Mons Caluus eſt,
Cui frequentia Turrium comam fecerat.
Ars non deterius Viris munita, quàm muris,
Cùm plures clauderet Hectores
Bellum vltra Decennium traxerat,
Niſi eam multiplex in Victore
Oppugnaſſet Achilles.
Paucioribus ſtetit illa diebus,
Quàm annis ſperauerat.
Ne propugnacula quidem ipſa
Auſa coram victore conſiſtere.
Eo terram obſidente in aerem auolarunt,
Timere ſibi Cœlum a nouo Gigante potuerat,
Si manum, quæ Montem per inane torqueret
Minùs amicam aliquando ſenſiſſet.
De Nitrato puluere Cineres nati.
Concepit in viſceribus ſuis terra Victoriam,
Quam mox in lucem edidit,
Per dira tormina facta parens,
Defenſionis ardorem
Excitatus ignis extinxit,
Oppugnationis accendit,
Diffiſum penitus cauſæ
Pro qua ne tellus quidem ipſa iam ſtaret,
Vſque adeo Victores,
Ipſa etiam elementa ſequuntur.

IN-

INSCRIPTIO XII.

Pons ad Ticinum, quo paucis horis extructo, tantumdem nocuit hoſtibus, quantum profuit fœderatis.

Velocitas mentis in corpus vſque refuſa
Eam Victori laudem adiecit,
Vt pari celeritate cogitarit agenda,
Et egerit cogitata,
Vbicumque neceſſarius, ibi præſens;
Nec flumine, nec monte prohibitus.
Ire iam non eſt creditus, ſed volare,
Infenſus ſemper Gallis Ticinus,
Ex quo ſectus ab ijs eſt,
Inuictiſſimus Chricheium incluſerat.
Niſi Victor tantumdem habuiſſet
In fide Conſtantiæ,
Quantum in agendo celeritatis,
Fluuio diuidente, quos fœdus iunxerat:
Cùm nec iam tutus ſaluti,
Nec opportunus receptui pateret locus,
Neceſſarium tranſuehendo militi Pontem
Non tam fieri iuſſit ipſe, quàm fecit,
Operoſæ authoritatis miraculo
Menſium labor paucis horis expletus
Accreuit Ticino tumor
Ex tanti ſudoribus Principis.
Adhuc tamen in Artificis reuerentiam
Pepercit Operi
Feralem in ſcenam probauit illicò Victor,
Auctorem ſe, non ſpectatorem veniſſe
Suum æquè opportunè diſponens militem,
Ac prouidè duxerat:
Fœderatorum Victoriæ

Et occaſio fuit, & cauſa.
Quando tamen adhuc
Gallo, & Hiſpano lis eſset.
Vter è conflictu victus abſceſserit:
Stetiſset ſemper certa Victori,
Nec diuidenda cum alio
De flumine ſuperato Victoria.

INSCRIPTIO XIII.

Nouiſſima Regni ſui ab hoſtium inuaſione defenſio: Quæ bellatores ſtrenuiſſimos pari virtute excepit, Maiori felicitate reiecit.

Felix Sabaudia, ſi pari ſtudio Victor
Se ipſum defendiſset, ac ſua.
Bellorum incommoda propemodũ ſolus ferẽs,
Omnem a ſuis timorem excluſerat,
Niſi quos aliunde ſecuros effecerat
Eſse coegiſset de ſe vno ſollicitos.
Quaſsatum Regnum
Nulla re magis, quàm eius moribus ſtetit.
Hoſti non profuit auxiſse diuidendo terrorẽ:
Admirationi cedere coacta ferocitas,
Deum aliquem oppugnare ſe credidit,
Quem inueniret vbique.
Arces tentare, ſeu timuerit, ſeu neglexerit,
Potiora populorum munimenta
Sita vidit in Principe,
Qui ſecuritatem dare mallet arcibus;
Quàm debere.
Vallum, & aggeres
Quacumque Victor pergeret, ſecum tulit.
Laconum more ſuetus

Pro muro pectus opponere,
Suorum timoribus
Adhibuit munimenta, non ſuis.
Gauiſa Hiſpania eſt vel inſenſa
De ſe tales exiiſſe
Quos nec ipſa iam vinceret.
Gratulata Regibus ſuis eſt tales Affines,
Qui eorundem mereri ſcirent amores,
Quorum etiamnum odia tolerarent,

INSCRIPTIO XIV.

Suprema ad Bulmidam Victoria quà mortis ipſius contraxit inuidiam.

Principem, quem vincere bella non poterant
Oppreſſere Victoriæ,
Vna illi, & eadem
Cauſa immortalitatis, & mortis,
Simulatione quietis
Nouos motus alliciens, quos reprimeret
Vel in ipſa venatione ferarum, venator, hoſtiũ,
Incluſis ad Bulmidam antè perniciem intulit,
Quàm terrorem,
Inuicti toties, & tàm ſæpe Victores.
Vnius aduentu nunciato
Seu cauſæ diffiderent, ſeu fortunæ,
Fugæ conſulere maluere, quàm famæ.
Vacauit ignominia metus,
Qui caderet in conſtantes
Declinabantur non cuiuslibet arma,
Sed Principis,
Quem vel inermem armati
Tentauerunt ſine fructu
Pugnabant pro eo locus, & Dies;

 Qui

Qui natæ Virgini ſacer
Tanto clienti Virginis
Non potuit non eſſe feſtiuus,
Quæcumque fuerant
Potiora pugnæ futura præſidia
Tamquam fugæ impedimenta, relicta Victori
Saginauit inde ille præmiſſa ieiunia
Magnarum mercium alimento.
Spolia illa non tam ceſſiſſe hoſtem credidit
Quàm dediſſe Mariam,
Emerito natalitia Xenia bellatori.
Omine tamen infauſto,
Tormentorum acceſſione beata Sabaudia eſt:
Aureum illa Principem
Quocumque metallo redimeret.
Mille cederet vno pro Victore Victorias,

AD DISCESSVRVM LECTOREM.

INSCRIPTIO I.

Perdidiſti doloris tui fructum, Viator,
Niſi recedas melior, quàm veniſti.
Peractum Principis funus eſt,
Tuum inſtat:
Nec tu Altitudine tutior,
Nec Victore fortior es,
Mortuus ille ſecuritate qua vixerat
Deum docuit timendum eſſe, non mortem.

INSCRIPTIO II.

Cohibeto fletum viator
Adhuc ipſe poſt Principem lugendus es,
Anguſta ſpatia ſunt,
Quæ à mortuo moriturum diſtinguunt.
Obſcurius te manet funus,

Niſi

Niſi eidem de claritate Vitæ præluxeris ,
Victor te doceat
Fati neceſſitatem vſu libertatis eludere .
In tuis potes operibus æternum viuere ;
Qui in te ipſo non potes .

INSCRIPTIO III.

Et hoc demum eſt funus , Viator ,
Cui Cęlum ipſum
Extemporanea illa face præluxit .
Quæ apud ſuperos Vrbanitas eſt ,
Summus Princeps
Noctu ad Deum properans ,
Præuia face deductus .
Ignorare tamen viam non potuit ,
Quam annos ſupra quinquaginta
Calcaſſet .
Minori pompà te fatum petit .
Apparatu nullo cùm veniat ,
Caue ne ſuperueniat imparato .

Ilicet. exacta eſt Victoris fabula : Plauſus
Par tibi vt obueniat, Proſpice, Viue, Vale .

EIVSDEM INVICTISSIMI PRINCIPIS
Epithaphium.

Maio genitum florem
Iure ſuo Veris Cella cuſtodit .
Sta, Viator, & Lege ,
Inter Bonos, & Optimos ſecurus es,
Victor Amedeus, Dux Sabaudiæ,
Princeps Pedemontanus ,
Caroli Patris Virtuti Fortunam adijciens,

Catharinæ Matris pietati bellicum robur.
A Magno Maximus,ex Auſtriaca pijſſimus;
Vitam omnem morum, armorumq; fulgoribus
Illuſtrauit.
Pueritiam præcoci ſenio anteuertens,
Varijs itineribus Europa luſtrata,
Ex Hiſpania Regiam educationem
Ex Gallia Regiam retulit Coniugem,
Conciliati Ludouici Regis Mariæ Matri
Chriſtiana præmium fuit,
A qua mox prolem habuit pretioſam.
Franciſcum,Hyacintum,Carolũ, Emmanuelẽ,
Aloyſiam Mariam,
Margaritam, Adelaidem, Beatricem.
In ferreo ſæculo vacare paci prohibitus,
Pari laude bella ſedauit, ac geſſit.
Pacata Sabaudia,Nemoroſæ Duce repreſſo,
Crepacorium expugnatum,
Duce ſuppetiarum oppreſſo,
Mons Caluus paucis horis,
Liguria paucis diebus edomita
Eius rudimenta militiæ ſunt,
Ad Verrucam vulnere,
Ad Beſtannium ſupremo diſcrimine
Non exterritus,
Æquè ſe fortem excipiendis hoſtibus,
Ac ſagacem declinandis exhibuit.
Patri ſuffectus,
Eumdem dum amitteretur reſtituens
Gliſcenti Peſtilentiæ Æſculapius
Sæuienti bello Mercurius ſuperuenit,
A ſanctiſſimo Vrbano
A pijſſimo Ferdinando,
A iuſtiſſimo Ludouico,
Ne propria quidem

Cre-

Creditus capax erroris in cauſa
Prudentiæ ſuæ merita
Eiuſdem litis Actor, & Iudex.
Regno nouam Prouinciam,
Sibi nouam gloriam,
Claraſco nouam de Pacis natalibus
Claritatem adiecit.
Excitatis Deo templis, Pius,
Palatijs ſibi, Magnificus,
Quàm mitis in pauperes,
Tam ſeuerus in Hæreſes,
Dei amorem obſequijs,
Hominum admirationem
Beneficijs occupauit,
Natum illum in Virgine ſi aliunde non noſſes
Diuinaſſes ex moribus.
Laborum patiens, ſupra fortunam,
Inediæ, & Vigiliæ, ſupra naturam,
Mirus excubitor ſui
Grauitate morum vel ipſa leuitate mortuum
Commendauit.
Haſtam noua arce, Taurinum noua Vrbe,
Vercellas, Albam, Trinum, Momilianum, Nicęã
Nouis propugnaculis,
Senatum nouis legibus muniens,
Suos faceret ſtuduit, etiam ſe ſublato ſecuros,
Coactus bella gerere, quæ ſedare maluiſſet,
Ad Ticinum hoſtium conſilia,
Paucis horis extructo Ponte deſtruxit:
Ad Tanarum irruptiones
Viribus impar, par Virtute ſuſtinuit.
Ad Bulmidam ſecuritatem
Armis etiam ademptis puniuit,
Peſſimo tamen omine
Prope flumina ſemper felix,

Cum

Cum iiſdem & luxit.
Vndequaque fortunatiſſimus,
Si qui alia omnia vicerat,
Victor temporis, Victor inuidiæ,
Victor ſui,
Mortem etiam vincere potuiſſet.

AMEDEI
DVCIS SABAVDIÆ PRIMI
In ſua obedientia
FELICIS PAPÆ QVINTI

Epitaphium.

Amedeus
Sabaudiæ Comitum vltimus,
Ducum Primus,
Quieti ſuæ noxijs
Adhuc iratus honoribus,
Eos rudi hoc conditus ſaxo declinat,
Tot Reginarum Pater,
Tot Regum nepos,
Aucta opibus, ornata legibus,
Purgata ſceleribus ditione
Sæculorum omnium venerationem
Promeritus,
Dum innocenti violentia
Molitur inuadere Dei Regnum;
Suum non tam Ludouico Filio,
Quàm Chriſto cedens,
Eremum aulæ prætulit,
Cilicium Purpuræ.

Ad-

Adhuc tamen clarior rutilans,
Quàm vt a denſo Ripaliæ nemore
Tegi poſſet,
Sex Mauritanis ſtipatus equitibus,
Totidem inter Planetas ſol creditus,
Sperauit ab eo Diem
In erroris ſui nocte Baſileenſe Concilium
Coactum ad inſulas
Quarto interdictas Eugenio
Iuſſit tranquillitati Publicæ
Suam poſthabere,
FELICEM dicens,
Cùm iam talem eſſe non ſineret.
Salomon tamen ſui ſæculi,
A deceptis ſe mox deceptum agnoſcens
Vt quàm toties authoritate ſua
Pepererat Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ,
Germaniæ Angliæque diſſidijs pacem,
Eamdem exauthoratus
Vniuerſæ daret Eccleſiæ,
Volens abiecit,
Quod coactus admiſerat,
Pſeudopontificum
Vltimus idemque Primus
Quem extulerit obediendi neceſſitas,
Non libido regnandi,
Remedium ſchiſmatis, non origo.
Comprobauit eius acta omnia
Honorificentiſſimis decretis Nicolaus V.
Certiſſimis miraculis Deus,
Et tu igitur, Viator, abſolue,
Alieno reum errore, non ſuo;
Hanc Sabaudiæ Ducibus
Integram laudem relinquens,
Quod & Eccleſiæ bellis,

Nun-

Numquam defuerint,
Et eiuſdem profuerint ſemper Paci.

FRANCISCI GILLII
Lucenſis Patritij
Epitaphium.

Heù quantula Vrna capere potuit,
Sebaſtiani Gillij,
Et agnetis Bernardiniæ
Totam Domum?
Tota in Filio Franciſco iam erat.
Qui anno ætatis trigeſimo
Sexagenariam prudentiam exhibens,
Nullius iniuria
Omnium lucratus amores,
Quo die ingredi Trabeatus Palatium
Debuit,
Suo Purpuratus in ſanguine
Ingreſſus eſt Cœlum.
Suppleuit triplicem Parcam inuidia
Quæ ſuum ipſamet ſcelus horreſcens
Illud ne cerneret cæca texit in nocte.
Quæ viuentem Virtutes ornauerant,
Ità ſunt omnes in moriente ſpectatæ,
Vt etiam tunc
Inuidendus maximè fuerit,
Cùm magis miſerandus videri poſſet.
Luxit Luca in vnius damno
Omnium legum iniuriam;
Ignatius verò Decanus
Solus è ſex fratribus iam ſuperſtes,
Vna cum natu minimo ſibi cariſſimo
Spes, & gaudia ſua omnia
Hoc ſaxo ſepelijt
Anno Domini. M. DC. XLV.

IN.

Epitaphium.
Dei venatrix Diana
Saracena Chriſtianiſſima
Stationem quam tenuerat viuens
Ne deſereret moriens,
Hunc ipſum ſibi orationis locum
Eſſe voluit, & ſepulcri.
Hieronymo Ballato
Coniugi Amantiſſimo diù ſuperſtes,
Illum tandem ſequuta eſt,
Anno ætatis LXXX. Chriſti M. DC. XLVI.

FRANCISCI CENNINI
S.R.E. Cardinalis Eminentiſſimi
Epitaphium.
Maximæ mentis minima portio eſt,
Quæ adhuc ſano huic Theſaurum
Supplet.
Franciſcus Cenninus
E Patritijs Salamandris
Solo capax Dei igne torreri,
Sub Mariæ patrocinio Senis genitus,
In Mariæ Domo Romæ mortuus
Conquieſcit.
Adoleſcentis ingenium,
Vt omnis lucrauit ſcientia,
Ita Adulti meritum
Dignitas omnis ambiuit.
Paulo Quinto facta religio eſt
Tantam virtutem ſine præmio
Præterire.
Horruit moriturus ſe Deo ſiſtere,
Niſi eum prius

San-

Sancti Marcelli Cardinalem dixiſſet,
Quem diù omnibus probitatis,
Prudentiæque experimentis exercitum
Ameliæ Epiſcopum dederat,
Et Nepoti Burgheſio Auditorem,
Et gratiſſimum Philippo Regi Legatum.
Pauli beneficia Epiſcopatu Fauentino,
Et Ferrarienſi Legatione
Cumulauit Vrbanus
Eidemque ſuffectus Innocentius
Iam Portuenſem Epiſcopum
In ſuprema Sacri Concilij interpretem
Præfectura,
Suffecit ſibi.
Tanti Viri authoritatem
Reuerita ipſa prope mors eſt.
Diſtulit vltra annum LXXVIII.
Fatalem ictum,
Et cœlo Maturam animam
In Autumno corripiens,
Diem Octobris 2. Anni M. DC. XLV.
Tanto funere temerauit.
Iuſtiſſimos in optimi fratris iactura
Dolores ſuos
Diſſimulare tam nolens, quàm neſciens,
Caſtri Leoncelli Marchio
Robertus Ceninus.
Eos vna cum Franciſco Filio
Vtriuſque ſignaturæ Referendario,
Hoc in lapide perennauit,
Diſce viator a mortuo moriturus,
Viator;
Sibi perierit ille, non tibi,
Si adhuc illo Præceptore proficias.

Ex-

Excellentiſſimi Marchionis

GVIDI VILLÆ

Epitaphium.

Hoc alliſa tandem ad ſaxum eſt
Marchionis Guidi Villæ Fortuna,
Quæ vt maxima fuerit;
Adhuc Virtuti debeat primas dare.]
Bellaciſſimo Franciſco Patri
Par filius,
Sabaudiæ Principes in Hiſpaniam,
Duces in omnem expeditionem
Sequutus,
Centies hoſtium ſanguine,
Septies ſuo
Ingentium irrigator Palmarum,
Tam multis à Carolo Eman. Primo
Auctus honoribus eſt,
Vt à ſecundo
Solis potuerit ſupremis ornari.
Victori Amedeo, & Chriſtianæ Viduæ:
Æque carum, ac vtilem bellatorem
Armis ſuis ſumma cum poteſtate
Præficere
Præter Vrbanum Pontificem
Geminus Rex Ludouicus ambiuit;
Suffecit vnius meritum
Excipiendis tot Principum beneficijs,
Diù equeſtrium Copiarum,
Mox, & Magnorum Exercituum Ductor
Quæcumque per annos quinquaginta
Intulit Sabaudia bella, vel pertulit
Summis Prudētiæ Fortitudinis,& Temperātiæ
Ex-

Experimentis impleuit.
Obſtructæ Gallis Alpes,
Ereptę Hiſpanis Arces,
Superata Flumina,
Defenſa, & acquiſita tormenta,
Ad Bulmidam, ad Seſiam,
Ad Scriuiam, ad Ticinum,
Ad Padum, ad Tanarum,
Perenne illi in hiſtorijs
Trophęum ſtent.
Nuſquam vileſcere neſcium
VILLÆ nomen;
Aulicam Vrbanitatem
In ipſa bellica ſeueritate retinuit,
Ingens ipſemet hoſtibus
Et timoris illicium, & amoris.
Recuperauit obſeſſa Cremona Ferraria
Achyllem ſuum,
Dum aliter ſtare, quàm illo cadente
Non ſperans;
Magnam animam maximo telo deijciens,
Auolare in Cœlum coegit;
Quando vtroque minuto iam crure
Terram vltra calcare non poterat.
Vberes eliquauit in pluuias
Huius nubilum infortunij
Pariſijs, Taurini, Mutinæ
Multiplicem ſerenitatem
Ghironis tamen Camerani Comitis
Iuſtior fletus,
Quem tot laſſata triumphis Fortuna
Ibi coegerit parenti parare tumulum
Vbi Trophæum ſtatuere maluiſſet.
Anno Domini. M. DC. XLVIII.

IO.

IOSEPHI RONDANINI.

Patritij Romani

Epitaphium.

Agnoſce, Viator, Romanam Animam
Cui licuerit procul a Capitolio
Triumphare,
Ioſeph Rondaninus,
Hauſto a Patre Alexandri ſpiritu,
Cuius magis quàm Alexandri
Viueret Fato?
Aluit in illo belli amor
Impatientiam pacis,
Vitijs omnibus in Adoleſcentia debellatis
Ne inglorius ſine hoſte iam viueret,
Ingentem Virtutum exercitum
Secum duxit in Turcas.
A Pietate authoratum ne dubita
Militem,
Qui in tanta bellorum redundantia
Non alios, quàm Pietatis hoſtes
Sibi delegerit impugnandos.
Veneto Leoni ſeſe non hirundinem,
Sed Aquilam iungens,
Cuius iam belluæ impetus formidaret?
In Siccenſi obſidione,
Æquè ac in Cliſſæ expugnatione
Poſtquam poſuerat Militiæ rudimenta
Victorias,
Ad maiora Cretæ accitus diſcrimina
In Iouis Patria Martem egit.
Ita auidus immortalitatis,
Vt non videretur ampliùs memor Mortis

Tre-

Treijciæ Lunæ cornibus
Arietata propugnacula defenſurus,
Nuda Virtute
In rebellem pugnans Fortunam
Quam fecit barbaris
Neceſſitatem ſtandi,
Eamdem ſibi impoſuit occumbendi.
Suo, & hoſtium ſanguine
Tam egregiæ purpuratum
Horrere neſciens, amare non ceſſans
Eminentiſſimus Frater
Paulus Æmilius S. R. E. Cardinalis,
Hoc ſibi lenimentum doloris,
Triumphali verò animæ
Trophæum magis ſtatuit, quàm ſepulcrum;
Anno Domini M. DC. LII.

EPITAPHIVM

Poſitum Camberij in Sabaudia.
Sylueſter Montoliuetus
Pro Sereniſſimis Victore Amedeo,
Et gemino Carolo Emanuele
Sabaudi olim ſupremus Cenſor Ærarij.
Et diù Rationalium in Curia
Protopræſes,
Emeritæ, Fidei, Spei, & Charitatis ſuæ
Æternam mercedem
Hoc ſub lapide præſtolatur.
Gratulare tibi, Viator,
Quod Montem Oliuetum
Tàm procul à Gethſemani
In Allobrogum Alpibus inueniſti.
Sylueſtrem ſi legis,
Ironiam puta.
Deum illexit, & Homines

Syl-

Syluestri huius amænitas:
Et vt in Monte Eminentia mentis
Emicuit,
Ita in Oliueto
Omnis miſeratio redundauit:
Ampliſſimas Viri Virtutes,
Narratio anguſta non capit.
Recuperarit in Cœlo.
Quas Taurini, & Camberij erexit
Ornatiſſimas Cœlitibus Domos;
Nec aliam, quàm Felicitatem
Duxerit Sponſam,
Qui miſeris Virginibus
Vnde Sponſos emerent
Annuas Dotes
Perenni liberalitate legauit.

IN FVNERE

IACOBI GVASCHI

Pauperum Patris Genuæ.

Pauperum Curatores, Pauperum Patri
In Pompa tenui
Affectu diuite parentantes,
Amiſſam pretioſiſſimam animam
Tot accenſis facibus adhuc quærunt,
Addite, Ciues luminibus lumina,
Et Iacobo Guaſco
Aut recuperando, aut lugendo
Seruite.

INSCRIPTIO II.

Sæuite latrocinia,
Inſanite bella, fremite Maria,
Prædam vobis inuidit
Iacobus Guaſcus,
Dum telluris ſpolia
In Cœli Gazophylacia tranſtulit,
Et quidquid eripere fortuna potuerat,
Lucrum fecit eſſe Virtutis.
Artem omnium quæſtuoſiſſimam
Apud quos melius,
Quàm apud Genuenſes ediſceret?
Vni Deo ſua omnia fœnerans
Nullius paupertate ditatus,
Ad Annum vſque
Sextum, & ſeptuageſimum Cœlebs,
Hærede multiplici
Suam ſolatus eſt orbitatem.
Dum quales numquam gignere potuiſſet
Filios eligens,
Chriſtum ipſum in pauperibus adoptauit.

INSCRIPTIO III.

Æmulamini, Diuites, veneramini Pauperes,
Chriſti Quæſtorem emeritum,
Iacobum Guaſcum,
Qui auſus beneficijs cum cęlo certare,
Auxit accepta dum reddidit,
Et fidelis in minimo
Eſt ſuper maxima conſtitutus.
Prouidus ex Euangelico Trapezita,
Eripiens tempori
Quidquid vtile crederet Æternitati,
Fer-

Ferrei nequitiam ſæculi
Medicatus eſt auro ſuo.
Felix qui Deum ipſum
Habuerit debitorem,
Et pignus pro paupere, & Hypothecam.

IANOTTI REBVFFI

Genuenſis Patritij.

Epitaphium.

Mortalitatem, quam die XXI. Decembris
Induerat Genuæ
Prima Iunij exuit Mediolani
Nobilis Anima Iannoti Rebuffi,
Cuius matura merita
Dum cæca mors palpat;
In ingens Terræ damnum, & Cęli lucrum
Decepta
Senem credidit
Ad ſex nondum luſtra proueсtum
Tantæ iacturæ Annum
Milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum
Marco Aurelio Rebuffo Senatori,
Iubilæum, Viator, ne dixeris;
Fuerit Mundo, & Filio Remiſſionis,
Patri Amantiſſimo
Semper Doloris Annus extiterit.

Excellentiſſimi Herois
IOANNIS TOERASII
Galliæ Mareſcalchi.
Epitaphium.

Lugete, Poſteri, Mortuum,
Quem vix credatis extitiſſe mortalem;
Toeraſius hic eſt,
Ex aſſertore euerſor hæreſeos.
Sine quo, nec componi potuere bella,
Nec geri.
Ad Rupellam Rupella fortior,
Ræam Inſulam ita occupauit,
Ac ſi nullus obſiſteret,
Ita defendit, ac ſi nullus impeteret.
Cùm ipſi propè omnia defeciſſent,
Nulli ipſe deficiens,
Mutantibus Anglis
Locum Certaminis, nôn fortunam,
Suas impreſſit in omni elemento victorias
Dignitate auctus à Rege,
Præconijs à Pontifice,
Ab ijs ipſis, quibus perniciem intuliſſet
Laudes extorſit.
Galliæ vtilis, Italiæ neceſſarius
Par oppugnatoribus Propugnator
Caſali datus,
Vna in arce multas defendit,
Conſtitutus Arbiter pacis,
Qui fuerat ante bellorum,
Docuit non minori ſe peritia,
Homines tractaſſe, quàm Arma.
Auro non deteriùs, quàm ferro vſus,
Illud miſeris, hoc proteruis impendens,
Neſcias an plures ſeruarit Beneficus,
An mactarit iratus.

Sed

Sed noua ſibi ab inuidis
Excitans bella dum vinceret,
Nuſquam ſciens tutiorem Innocentiam,
Quàm Victoris in Regno,
Illuc accurrit, vbi virtuti ſuæ
Et teſtes habere poterat, & Patronos.
Romam profectus,
Vt in eo vno
Suos Duces omnes Roma reuiſeret;
Quod ita timeretur ab exteris
Amatus ab Italis,
Regiæ, & Gratiæ redditus, & Militiæ,
Magis memor muneris quàm periculi,
Auream Animam
Plumbea admiſſa glande corrupit.
Vir verè Magnus,
In quo ſola puniri Magnanimitas potuit,
Illi condonanda fiducia,
Quam non temeritas.
Sed victoriarum vſus effecerat.
Ne metuite Toeraſij fata, Mortales,
Si Virtutes habetis
Præclara Vita
Omnem honeſtare obitum poteſt.

INDICTIO FVNERIS
Eiuſdem Herois.
Reuiſite Tœraſium Ciues,
Pugnæ perijt ille, non Gloriæ:
Eius nihil miſerandum in Morte,
Cuius in Vita inuidenda ſunt omnia;
Flente tamen Principe,
Sine lachrymis Priuatos eſſe non decet.
Quas gratuitas dedit ipſa Serenitas,
Vos debetis.

MARGARITÆ CARRETTÆ.

Maſſerani Principis Coniugi.

Epitaphium.

Attende, Viator,
Quo Margaritas Oſtreo mors includat,
Quærit, & ipſa pretioſas;
Auara enim eſt.
Vna inuenta tripudians,
Emere quam non poterat, rapuit,
Furti conſcius lapis hic,
Qui Philiberti Carretti,
Et Violantis Prouanæ filiam
Hieronymam Margaritam
Ereptam tempori, Æternitati cuſtodit.
Maſculæ mentis Heroina
Quia Naturam dum naſceretur exhauſerat,
Fratrem habere non potuit.
Qua nobilitate genita, eadem & viuens;
Qua pietate educata, eadem & moriens,
Innocentiam tenaciùs retinuit
Multò, quàm Animam.
Tam cara Coniugi,
Quàm fuiſſet antè Parentibus:
Sui cuſtos non deterior, quàm familiæ,
Deum, ne improuiſus adeſſet,
Horis ſingulis expectauit.
Seuerè in ſe puniens,
Quæ alijs condonaret,
Vitia, quà ieiunijs, quà flagellis,
Non tàm quia propinquauerant pepulit,
Quàm ne propinquarent deterruit.
Humanis implicata,
Diuina non deſerens,

Re-

Religioſi or in Palatio ,
Quàm alter in Aſceterio
Grâuiſſimis morib. teneram oppreſſit ætatem
Tam magnas Animas pariens ,
Vt ſecundo exhauſta ſit fœtu ;
Quia non vt cæteri moriens ,
Riſit Anum ſe à Morte creditam ,
Cùm annos ſeptemdecim non excederet .
Condona , viator ,
Errorem nunc cœco Numini ,
Tu ipſe dies ita plenos
Plura luſtra credideris .

INSCRIPTIONES ALIÆ.

In eiuſdem Margaritæ funere.

Vectigales huc oculos , Ciues ,
Hodie primùm Princeps Veſter
Suorum ſitire lachrymas cœpit .
Margaritam amiſſam qui quærit
Accerſit lumina quotquot poteſt .
Veſtra huc etiam admouete ;
Primos Superſtitis Amores habebitis
Qui ſupremos Mortuæ
Soluetis honores .

INSCRIPTIO II.

Frugalem malè fingimus Mortem ,
Plebeio contenta cibo non eſt :
Cleopatræ ferculis aſſueuit ;
Margaritas, vt ſorbeat,
In puluerem atterit .

Veh Mundo ab ingluuie tanti Monſtri.
Pretioſæ dapes acuunt nouam famem.
Illi lachrymas propinate, qui ſapitis;
Veſtris inhiare gaudijs deſinet,
Abundè doloribus ſaginata.

INSCRIPTIO III.

Infenſa floribus hyems eſt,
Februarius Margaritas non tolerat.
Tam mites animas non alij,
Quàm omnium immitiſſimi carperent dies.
Date hanc Cœlo veniam:
Vt de veſtrorum ſpolijs
Nobilitet hortos ſuos.
Æternitati nata germina
Non alibi eſſe par eſt,
Quàm vbi extra contagium hyemis
Ver perennat

INSCRIPTIO IV.

Margarita ſereno genita Cęlo,
Pluuio deficit,
Vitream ne putes,
Quæ vel in tumulum lapſa frangi non potuit
Integritatis in illa laus par nitori.
Pretium, ſi aliunde non noſti
Ex hoc vno conijcies:
Quòd qui non niſi bonas emeret Margaritas,
Hanc vt redimeret,
Se ipſum paſſus eſt vendi.
Amiſſam poſthac illam ne lugeas;
Habes vbi illam inuenias:
In Dei manibus eſt.

IN-

INSCRIPTIO V.

Iniurius es Margaritæ
Qui eam, ac ſi non diu vixerit, luges,
Maturis moribus,
Nullum ſuperuenit præcox fatum.
Quæ iam Deum inuenerat,
Quid vltra quereret inter homines?
Cęli moribus aſſueta
Terras faſtidiens
Sat ampla vitæ credidit ſpatia,
Quibus tot capi merita potuiſſent.
Inuidum hìc, non miſericordem te volo;
Et tu ſat diu vixeris ſi ſat benè.

INSCRIPTIO VI.

Caue Viator,
Ne ita alienam lugeas Mortem,
Vt non memineris tuam.
Hunc a tot luminibus fructum feras,
Quod ab ea cęperis videre, quid ſis;
Hoc a te ſperat Epitaphium Margarita,
Vt Virtutibus eius tuas adijcias.
Sequi ne renuas, quam amaſti;
Mortem contemne,
Quaſi æternum victurus:
Vitam compone
Quaſi propediem moriturus.

IAFREDI BENTII A SANTENA

Epitaphium.
Tegit hic Lapis Viator
Quem non vna tibi Hiſtoria reteget,

Iafredum Bentium a Santena ;
Cuius venerabere Cineres ,
Si mores agnoueris ,
Maiores ſortitus, quos tales decerent Poſteri ,
Fulgorem Natalium
Claritate facinorum geminauit ,
Nullius vitam rectiùs
Militiam definieris ;
Aureo homini fuit ætas omnis ex ferro .
Arma tractauit , vel cum ferre vix poſſet.
Nullum non laborem perpeſſus ,
Seu cùm in Belgio diſceret militem ,
Seu cùm in Italia gereret Ducem ,
Pari laude inflixit hoſtibus vulnera,
Ac in ſe pertulit .
Principibus ſuis
Non ſemel occaſio Victoriæ ,
Sæpe cauſa ſecuritatis ,
Non vnam illis Arcem adeptus ,
Alias plures , aut Propugnator ,
Aut Gubernator ſeruauit .
Momiliani obſeſſus a Rege ,
Pro quo præter Virtutem,
Tempus, & Fortuna pugnarent ;
Omni tentatus ariete , nullo fractus ,
Sui admiratorem dimiſit ,
Quem hoſtem exceperat .
Nihil in ſummo viro mediocre ,
Ne corpus quidem
Sub Franciſco Hyacintho Florido Principe ,
Acceptos ad eam diem honores
Torque coronans aureo ,
Quàm egregiè exercuerat
Sub CARLO EMANVELE primo
Militiam ,

Ad

Ad ſecundum vſque protraxit,
Ne ſeptuagenarius quidem
Miſſionem poſtulans,
Tam vtilis Conſilio;
Quàm fuiſſet vnquam antea manu
Declinaturus Bella
Quorum hilaris non poſſet eſſet victoria,
CHRISTIANÆ Regentis dolores
Maturo licet funere auxit.
Heros omni dignus Elogio,
Cui ferri vſus
Nunquam aut lenitatem in homines,
Aut in Deum pietatem excuſſit.

EMINENTISSIMI PRINCIPIS

Ludouici Cardinalis de Valleta.
Epitaphium.

Inſere Gallia
Ferales triumphali Lauro Cupreſſus.
Et ad Eridani ripas
Magnis iterum natale nominibus
Heliadum honeſtiſſima
Iam non Phætontem, ſed Phœbum gente.
Phœbum in quã primam tui ſuperbiam Pindi,
In quo & ornamentum
Et argumentum ingens Muſis interijt,
Epernonij Ducis filius Ludouicus,
Sibi, non aſſentatoribus debet,
òd in Solis nomine rutilat vel ſepultus,
Tam multiplicem claritatem
Minori vocabulo nullus expreſſerit,
Ingreſſus Zodiacum;
Quem ſuis ipſe ſibi diſtingueret ſignis.

INSCRIPTIO II.

Sæuite latrocinia,
Inſanite bella, fremite Maria,
Prædam vobis inuidit
Iacobus Guaſcus,
Dum telluris ſpolia
In Cœli Gazophylacia tranſtulit,
Et quidquid eripere fortuna potuerat,
Lucrum fecit eſſe Virtutis.
Artem omnium quæſtuoſiſſimam
Apud quos melius,
Quàm apud Genuenſes ediſceret?
Vni Deo ſua omnia fœnerans
Nullius paupertate ditatus,
Ad Annum vſque
Sextum, & ſeptuageſimum Cœlebs,
Hærede multiplici
Suam ſolatus eſt orbitatem.
Dum quales numquam gignere potuiſſet
Filios eligens,
Chriſtum ipſum in pauperibus adoptauit.

INSCRIPTIO III.

Æmulamini, Diuites, veneramini Pauperes,
Chriſti Quæſtorem emeritum,
Iacobum Guaſcum,
Qui auſus beneficijs cum cęlo certare,
Auxit accepta dum reddidit,
Et fidelis in minimo
Eſt ſuper maxima conſtitutus.
Prouidus ex Euangelico Trapezita,
Eripiens tempori
Quidquid vtile crederet Æternitati,
Fer-

Ferrei nequitiam ſæculi
Medicatus eſt auro ſuo.
Felix qui Deum ipſum
Habuerit debitorem,
Et pignus pro paupere, & Hypothecam.

IANOTTI REBVFFI

Genuenſis Patritij.

Epitaphium.

Mortalitatem, quam die XXI. Decembris
Induerat Genuæ
Prima Iunij exuit Mediolani
Nobilis Anima Iannoti Rebuffi,
Cuius matura merita
Dum cæca mors palpat;
In ingens Terræ damnum,& Cęli lucrum
Decepta
Senem credidit
Ad ſex nondum luſtra prouectum
Tantæ iacturæ Annum
Milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum
Marco Aurelio Rebuffo Senatori,
Iubilæum, Viator,ne dixeris;
Fuerit Mundo, & Filio Remiſſionis,
Patri Amantiſſimo
Semper Doloris Annus extiterit.

Excellentiſſimi Herois
IOANNIS TOERASII
Galliæ Mareſcalchi.
Epitaphium.
Lugete, Poſteri, Mortuum;
Quem vix credatis extitiſſe mortalem;
Toeraſius hic eſt,
Ex aſſertore euerſor hæreſeos.
Sine quo, nec componi potuere bella,
Nec geri.
Ad Rupellam Rupella fortior,
Ræam Inſulam ita occupauit,
Ac ſi nullus obſiſteret,
Ita defendit, ac ſi nullus impeteret.
Cùm ipſi propè omnia defeciſſent,
Nulli ipſe deficiens,
Mutantibus Anglis
Locum Certaminis, nôn fortunam,
Suas impreſſit in omni elemento victorias
Dignitate auctus à Rege,
Præconijs à Pontifice,
Ab ijs ipſis, quibus perniciem intuliſſet
Laudes extorſit.
Galliæ vtilis, Italiæ neceſſarius
Par oppugnatoribus Propugnator
Caſali datus,
Vna in arce multas defendit,
Conſtitutus Arbiter pacis,
Qui fuerat ante bellorum,
Docuit non minori ſe peritia,
Homines tractaſſe, quàm Arma.
Auro non deteriùs, quàm ferro vſus,
Illud miſeris, hoc proteruis impendens,
Neſcias an plures ſeruarit Beneficus,
An mactarit iratus.

Sed

Sed noua ſibi ab inuidis
Excitans bella dum vinceret,
Nuſquam ſciens tutiorem Innocentiam,
Quàm Victoris in Regno,
Illuc accurrit, vbi virtuti ſuæ
Et teſtes habere poterat, & Patronos.
Romam profectus,
Vt in eo vno
Suos Duces omnes Roma reuiſeret;
Quod ita timeretur ab exteris
Amatus ab Italis,
Regiæ, & Gratiæ redditus, & Militiæ,
Magis memor muneris quàm periculi,
Auream Animam
Plumbea admiſſa glande corrupit.
Vir verè Magnus,
In quo ſola puniri Magnanimitas potuit,
Illi condonanda fiducia,
Quam non temeritas.
Sed victoriarum vſus effecerat.
Ne metuite Toeraſij fata, Mortales,
Si Virtutes habetis
Præclara Vita
Omnem honeſtare obitum poteſt.

INDICTIO FVNERIS
Eiuſdem Herois.
Reuiſite Tœraſium Ciues,
Pugnæ perijt ille, non Gloriæ;
Eius nihil miſerandum in Morte,
Cuius in Vita inuidenda ſunt omnia;
Flente tamen Principe,
Sine lachrymis Priuatos eſſe non decet.
Quas gratuitas dedit ipſa Serenitas,
Vos debetis.

Maſſerani Principis Coniugi.

Epitaphium.

Attende, Viator,
Quo Margaritas Oſtreo mors includat,
Quærit, & ipſa pretioſas;
Auara enim eſt.
Vna inuenta tripudians,
Emere quam non poterat, rapuit,
Furti conſcius lapis hic,
Qui Philiberti Carretti,
Et Violantis Prouanæ filiam
Hieronymam Margaritam
Ereptam tempori, Æternitati cuſtodit.
Maſculæ mentis Heroina
Quia Naturam dum naſceretur exhauſerat,
Fratrem habere non potuit.
Qua nobilitate genita, eadem & viuens;
Qua pietate educata, eadem & moriens,
Innocentiam tenaciùs retinuit
Multò, quàm Animam.
Tam cara Coniugi,
Quàm fuiſſet antè Parentibus:
Sui cuſtos non deterior, quàm familiæ,
Deum, ne improuiſus adeſſet,
Horis ſingulis expectauit.
Seuerè in ſe puniens,
Quæ aliis condonaret,
Vitia, quà ieiuniis, quà flagellis,
Non tàm quia propinquauerant pepulit,
Quàm ne propinquarent deterruit.
Humanis implicata,
Diuina non deſerens,

Re-

Religioſior in Palatio,
Quàm alter in Aſceterio
Grauiſſimis morib. teneram oppreſſit ætatem
Tam magnas Animas pariens,
Vt ſecundo exhauſta ſit fœtu;
Quia non vt cæteri moriens,
Riſit Anum ſe à Morte creditam,
Cùm annos ſeptemdecim non excederet.
Condona, viator,
Errorem nunc cœco Numini,
Tu ipſe dies ita plenos
Plura luſtra credideris.

INSCRIPTIONES ALIÆ.

In eiuſdem Margaritæ funere.

Vectigales huc oculos, Ciues,
Hodie primùm Princeps Veſter
Suorum ſitire lachrymas cœpit.
Margaritam amiſſam qui quærit
Accerſit lumina quotquot poteſt.
Veſtra huc etiam admouete;
Primos Superſtitis Amores habebitis
Qui ſupremos Mortuæ
Soluetis honores.

INSCRIPTIO II.

Frugalem malè fingimus Mortem,
Plebeio contenta cibo non eſt:
Cleopatræ ferculis aſſueuit;
Margaritas, vt ſorbeat,
In puluerem atterit.

Veh Mundo ab ingluuie tanti Monſtri.
Pretioſæ dapes acuunt nouam famem.
Illi lachrymas propinate, qui ſapitis;
Veſtris inhiare gaudijs deſinet,
Abundè doloribus ſaginata.

INSCRIPTIO III.

Infenſa floribus hyems eſt,
Februarius Margaritas non tolerat.
Tam mites animas non alij,
Quàm omnium immitiſſimi carperent dies.
Date hanc Cœlo veniam:
Vt de veſtrorum ſpolijs
Nobilitet hortos ſuos.
Æternitati nata germina
Non alibi eſſe par eſt,
Quàm vbi extra contagium hyemis
Ver perennat

INSCRIPTIO IV.

Margarita ſereno genita Cęlo,
Pluuio deficit,
Vitream ne putes,
Quæ vel in tumulum lapſa frangi non potuit
Integritatis in illa laus par nitori.
Pretium, ſi aliunde non noſti
Ex hoc vno conijcies:
Quòd qui non niſi bonas emeret Margaritas,
Hanc vt redimeret,
Se ipſum paſſus eſt vendi.
Amiſſam poſthac illam ne lugeas;
Habes vbi illam inuenias:
In Dei manibus eſt.

IN-

INSCRIPTIO V.

Iniurius es Margaritæ
Qui eam,ac ſi non diu vixerit, luges,
Maturis moribus,
Nullum ſuperuenit præcox fatum.
Quæ iam Deum inuenerat,
Quid vltra quereret inter homines?
Cęli moribus aſſueta
Terras faſtidiens
Sat ampla vitæ credidit ſpatia,
Quibus tot capi merita potuiſſent.
Inuidum hic, non miſericordem te volo,
Et tu ſat diu vixeris ſi ſat benè.

INSCRIPTIO VI.

Caue Viator,
Ne ita alienam lugeas Mortem,
Vt non memineris tuam.
Hunc a tot luminibus fructum feras,
Quod ab ea cęperis videre,quid ſis;
Hoc a te ſperat Epitaphium Margarita,
Vt Virtutibus eius tuas adijcias.
Sequi ne renuas, quam amaſti;
Mortem contemne,
Quaſi æternum victurus:
Vitam compone
Quaſi propediem moriturus.

IAFREDI BENTII A SANTENA

Epitaphium.

Tegit hic Lapis Viator
Quem non vna tibi Hiſtoria reteget,

 Infre-

Ad ſecundum vſque protraxit,
Ne ſeptuagenarius quidem
Miſſionem poſtulans,
Tam vtilis Conſilio;
Quàm fuiſſet vnquam antea manu
Declinaturus Bella
Quorum hilaris non poſſet eſſet victoria,
CHRISTIANÆ Regentis dolores
Maturo licet funere auxit.
Heros omni dignus Elogio,
Cui ferri vſus
Nunquam aut lenitatem in homines,
Aut in Deum pietatem excuſſit.

EMINENTISSIMI PRINCIPIS

Ludouici Cardinalis de Valleta.
Epitaphium.

Inſere Gallia
Ferales triumphali Lauro Cupreſſus.
Et ad Eridani ripas
Magnis iterum natale nominibus
Heliadum honeſtiſſima
Iam non Phætontem, ſed Phœbum gente.
Phçbum in quã primam tui ſuperbiam Pindi,
In quo & ornamentum
Et argumentum ingens Muſis interijt,
Epernonij Ducis filius Ludouicus,
Sibi, non aſſentatoribus debet,
òd in Solis nomine rutilat vel ſepultus,
Tam multiplicem claritatem
Minori vocabulo nullus expreſſerit,
Ingreſſus Zodiacum;
Quem ſuis ipſe ſibi diſtingueret ſignis.

F 6 Iter

Iter arduum ea æquitate peregit ;
Ac qui numquam Libram deſereret
Ea magnitudine animi ,
Ac qui ſemper perſiſteret in Leone :
Eum in Tauro qui vidit ,
Non item vidit in Scorpio ,
Cùm nullius capax veneni,
Laborem a ſe nullum excluſerit ,
Ampliſſimæ mentis adoleſcens
Humanarum cognitione artium
Non impletus
Toto Deo paſcere aggreſſus eſt famem ſuam ;
Bibit de Theologiæ fontibus
Meraciſſimas potiones ,
Quibus corroboratus
Vel ipſi potuit regendo mundo par eſſe :
Inſigniuit Paulus V.
Vaticano Galero Mercurium ,
Quem futurum quandoque fidiſſimum
Regiæ in fratrem mentis interpretem
Diuinaret.
Vrbanus verò Areopago Chriſtiano
Benè conſultum putauit ,
Si in diſcutiendis
Implicatiſſimis quibuſque quęſtionibus
Eum illi præficeret ,
Cuius eruditio
Authoritatem Oraculi mereretur ;
Vallis huius profundum ,
Multiplici Roma ſcrutata à Bolide eſt ;
Hoſpitis illa tanti
Coluit Genus, amauit Genium ,
Ingenium (audeo dicere) adorauit.
Repetens tamen Gallia
Ingens rerum ſuarum præſidium ,
Sum-

Summis,& ipſa auctum honoribus
In vſum omnem publicæ felicitatis
Adhibuit.
Amplissimis præfectus prouincijs,
Illarum ſecuritatem ſuis emit periculis.
Nec auri tenax, nec odij,
Semper æquè paratus donare beneficia,
Ac maleficia condonare,
Dum ſingulorum declinat iniurias
Omnium Amores incurrit.
Vbique fortis,non item vbique felix
Hoc ipſe nobilitatus eſt capite,
Quod in ipſis rectè factis
Debentur Virtuti omnia,
Fortunæ nihil.
Libertate omni digniſſimus Princeps
Tempori ſeruire coactus,
Vel in odioſa occaſione Virtutis
Mores ſuos fecit amari,
Nulla magis
Quam meritorum ſuorum mole laborans
Miratus ſibi præcipitando,
Sufficere Fatis Ripulam poſſe
Multiplicem Eminentiam ſuam,
Ad pedes montium ſubdidit morti
Ne crederetur magis ſtabilis,
Fortuna locorum, quàm hominum,
Herois vnius Natalibus celebre oppidum,
Alterius fit infame funeribus,
Luxit Italia
Ibi mori cum Ludouico ſpem pacis,
Vbi olim cum Carolo natam meminerat.
Admirata Pietatem,
Quæ ſupremi quoque periculi
Excitaret inuidiam,

Vir,

Virtutes quas viuentis Modeſtia texerat
Et affectibus morientis elicuit
Coiuiſſe credas ſubalpina in bella
Germaniam, Hiſpaniam, Italiam, Galliam,
Vt Gentium omnium
Et linguis laudaretur, & lacrymis,
Qui ita vixere apud omnes,
Vt ſine omnium damno mori non poſſent.
Diſſidentes exercitus
Vnus idem dolor coniunxit;
Nec fuit qui ſe hoſtem putaret,
Cùm amitterent ſinguli quem amabant:
Vir planè magnus,
De quo grauior querela non ſit,
Quam quod ad decora niſi multa
Sit natus

MERCVRINI ALPHONSI
Marchionis Gattinariæ
Epithaphium.

Infelices Populi
Quibus intra annum duplicantur excidia.
Hic iterum ſepulta
Marchione ſuo Mercurino Alphonſo
Gattinaria eſt.
Date lachrymas Mortuo,
Qui viuo debuiſtis obſequia,
Calcate ſecuri iacentem,
Volenti non irrogatur iniuria
Huc ſe ille, vt calcaretur abiecit.
Ætate adhuc acerba maturus Cœlo,
Rectè ſentientibus
Non minorem mortis ſuæ,
Quàm Originis fecit inuidiam,

IL-

ILLVSTRISSIMÆ ANNÆ BENTIÆ

Lumelli Comiti.

Epitaphium.

Auara Mors eſt:
Aureæ vobis mentes cauete,
ANNA BENTIA
Ideo diu non retinuit animam,
Quia habuit pretioſam
Amedeo Patri ſolo diſſimili ſexu.
Nec Genio, nec Ingenio degener;
Quòd ille inter viros,
Illa fuit inter mulieres
Amedeo Cribello ideo data Vxor,
Quia virtutis ſimilitudine debita,
In Lumelli Comitis domo
Lumina, quæ inuenerat, geminauit,
Felicius tamen Nupta, quam parens,
Tot illuſtranda à filijs,
Quot Cœlum planetis,
Dum ſeptimo lucem daret,
Supremum illuxit.
Virtutis eius plura argumenta ne quære;
Vitam vt daret alteri,
Rapuit ſibi.
Cœlo matura concidit in Autumno,
Et October qui eam dederat thalamo,
Dedit, & Tumulo
Ita ludente cum hominibus Deo,
Vt illi eadem ſint vehicula funerum,
Quæ fuerant Nuptiarum.

Omnem inuidiæ locum fecit.
Pueritiæ periculis,
Æquè ac Adoleſcentiæ ſtudijs
Initiatus ad ſumma.
Fratrum poſtremus
Eorum Virtutes
Quidam quaſi collegit Epilogus.
Diuitias benè collocare melior, quàm augere
Lucra ſua omnia,
Amicorum, & meritorum acceſſionibus
Æſtimauit.
Æſtatem non annorum numero,
Sed dignitatum incremento diſtinguens,
Ad Vrbanum Octauum Orator pro Patria
Et in Patria ſemel Senator, ſæpius Prætor,
Omnem honorum ſemitam
Laudatiſſimis calcauit exemplis.
Miles emeritus
Ne in effæto quidem ſenio
Miſſionem rogans
Poſtulatus in Ducem ita conſenſit,
Vt planum faceret,
Voluiſſe ſe Patriæ plus prodeſſe, quàm poſſet,
Et legũ incolumitatem ſibi magis cordi fuiſſe,
Quàm ſuam.
Auguſtinum ſolio dedit Auguſtus,
Marinum Maria,
Tali Regno naſcenti horoſcopari minor ſtella
Non potuit.
Decuit in vnum diem
Geminam hilaritatem coire,
Dum & Maria in Cœlum aſcenderet,
Et Marinus in Thronum
Tumoris flatibus agitari neſcium mare
Tot auctum gloriæ alueis non ideo redũdauit,
As-

Atque ita Mare Vitreum
Cryſtallo ſimile potuit credi
Dùm & Dei mores ſpeculi ad inſtar expreſſit
Vt ſepulcri mox illisũ in ſaxo eſt cõminutum
In puluere!
Se patrem reputans Princeps,
Qui non niſi liberis imperaret,
Ita ſingulorum ſtuduit commodis,
Ac qui non eſſet genitus ſuis.
Diuinitate quadã officioſiſſimæ humanitatis,
Sibi ſemper præſens, nec vlli vnquã deficiens,
Nequitiam Vigilantia terruit,
Innocentiam patrocinio roborauit.
Vigore animi
Ægro corpori laborum tolerantiam ſupplens.
Cum iniuria Valetudinis,
Nec ſine ſumma exaggeratione Virtutis,
Caput in Principe non pedes
Imperare probauit.
Liguriæ Regnum ſtabile facturus in Mari,
Qui ſciret Imperia non alijs augeri artibus,
Quàm quibus initio parta ſunt,
Eo ardore nouæ claſſis deſiderium
Accendit in ſuis,
Vt vbi ſacras Libertati triremes
E Sicilia reduces audijt,
Non niſi pares feliciſſimis tanti operis initijs
Vaticinatus progreſſus,
Quaſi ſibi nihil vltrà eſſet optandum,
Vale dixerit Mundo,
Præſenſit damnum ſuum Tellus,
Et præmiſſis veſanis motibus
Queri de Cœlo voluit,
Quod ſibi tantum hominem inuideret.
Cœlum ipſum

Ex-

Extinctæ ſerenitati nubilum parentauit
Texitque in Veſte doloris gaudia
Alioquin exinde concepta,
Quod idem dies eſſet, & Chriſti corpori,
Et Auguſtini animæ triumphalis.
Infelix, Liguria, niſi ſuperſtitum Virtus
Tantam ſibi compenſare iacturam poſſet.
Vt vt tamen tibi reſtituas Principem,
Eum ſemper amiſeris Ciuem,
Quem vel priuatum
Non ſine luctu publico tumulaſſes.

COMITIS NICOLAI SANMARTINI.

Epitaphium.

Comes Nicolaus Sanmartinus
Vt velint feliciſſimi natus Franciſco Patre,
Vt debent ſtrenuiſſimi, Mortuus
Victore Principe,
Ad pacem è bello diſcedens
Arma ſua moriens Chriſto legauit,
Cuius Hæres Comes Flaminius
Fratris pietati ſuffragatus de ſua,
Hoc ſancti Benedicti ſacellum erexit.

Excellentiſſimi Principis
IOANNIS ANDREÆ AVRIÆ
ANDREÆ FILII.

Epitaphium.

Telluris impatientes Aquilæ tuæ, Genua,
Semper ad volatum erectæ
Diu Cœlo abeſſe non ferunt.
IOANNES ANDREAS AVRIA
Genere, Genio, Ingenio
Laudatiſſimus Princeps

Ad

Ad Solem originis ſuæ,
Se vix natus explorans
Quos Heroas referebat in nomine,
Eoſdem reſtituere ſtuduit in Virtute,
Felicibus nimium initijs
Præfeſtinatum ſibi exitum vaticinatus,
Senium, quod habiturus ſuo loco non erat,
Viſus eſt in pueritiam
Maturitate oræpoſtera tranſtuliſſe
Quidquid accipere à cultura potuerat
Dedit ipſemet ſibi.
Tam ludi inimicus,
Quàm honeſti amicus laboris,
Contentus voluptate,
Quæ rectè factis inequitat.
Aliam omnem ademptam tempori
Æternitatis commodis immolauit,
In ornamentum,
Non in iniuriam Libertatis
Princeps in Patria,
Priuati Modeſtia
Erumpentem à ſe maieſtatem coercens,
Vel iu hoc omnibus maior eſt habitus,
Quòd nulli fieri dedignaretur æqualis.
Lucratus facilitate indolis amores omnium,
Felicitate Virtutis omnium admirationes,
Quia pleraque poſſe noluit, omnia potuit.
Nihil in ſua magis amans fortuna
Quàm quòd prodeſſe non ſolùm miſeris,
Sed & felicibus poſset.
Mutuatus non aliunde
Quàm ab Auis ſuis exemplum magnificentiæ:
Præter Ferdinandum Cardinalem Auſtriacum,
Et lectiſſimam Principum turbam
Ferdinandi Secundi Fratrem, Tertij Sponſam
Im-

Imperatoris planè impenſis hoſpes exepit.
Dignus minima non accipere,
Qui non niſi maxima daret,
Non ideò minus factus ad Regna,
Quòd in Republica natus eſset,
A Philippo Quarto Sardiniæ Prorex datus,
Odioſum Priſcis exilium
Fecit gratiſſimã feliciſſimo cuilibet ſtationem
Qui ſecum duceret Coloniam Gratiarum
Fortunatam facere
Inſulam quamcumque potuerat.
Senſere illicò inimicum genium Graſsatores
Inanem beneficentiam reputans ſua dare
Quamdiu non amoueret eos,
Qui raperent aliena.
Quibus bonam indere animam non ſperauit,
Malam ademit.
Vacauit omni planè latrocinio
Latronum pœna.
Tres eorum deletæ Centuriæ
Minuerunt Ærarium Principi,
Gloriam ſolam auxerunt
Hac ipſa ſua ſeueritate tam carus ſingulis,
Quàm vtilis vniuerſis,
Partà periculis ſuis ſecuritate Prouinciæ,
Illam in Aurei fiduciam ſeculi
Prorex planè Aureus excitauit
Atqui diuturna non potuit eſse felicitas,
Quæ ipſa propemodum vota populi poſsidẽtis
Exceſserat
Quem vitæ fatigabant Virtutes.
Illum morborum Vitia,
Quæ ſola corrigere non potuit, peremerunt.
Abiere in exleges fletus
Nobiles huius funeris Præficæ

Sardinia, Hiſpania, Italia,
Miſeratæ fatum Herois,
Cui, ad hoc vt maiores,
Aut æquaret, aut vinceret,
Non aliud defuerit præſidium,
Quàm ætatis,
Immortalitate nihilominùs
Iam in tuto repoſita
Infortunij huius damna non ſenſit.
Viue & tu Deo Viator,
Quacumque hora contigerit Mundo perijſſe.

Clariſſimi Viri
ANSALDI CEBA.
Epitaphium.

Quemcumque Virum, Viator, quæſieris
Poetam, Oratorem, Hiſtoricum,
Græcum, Latinum, Italum inueniſti,
Summa Anſaldi Ceba ſingularitas,
Vnum nomen, & omnem hominem extitiſſe.
Caue ne illum è ſaxo metiare quo capitur.
Heroas nuſquã minùs, quã in Vrnis reperies.
Illis nulla mundi pars vacat,
Qui & Cœlum replent Anima, & terram fama,
In ea familia genitus,
In qua, qui prodiret non optimus,
Monſtrum eſſet,
Nicolai Patris pietati
Magna de Cœlo merces aduenit.
Felicitate indolis
Neceſſitati educationis occurrens
Citra detrimentum innocentiæ
Tolerare potuit puer
Parentis vtriuſque iacturam

Dum

Dum quam vtrique debuiſſet obſeruantiam.
In natu maiorem tranſtulit Fratrem;
In Litteris, quæ magis humanæ ſunt,
Summè diuinus
Per bonas artes
Sibi aditum ad optimas patefecit
Dicendi nitore,
Non menciendi libertate Poeta,
Et morum,& Verborum elegantiam
Pari laude profeſſus,
Comicus, Tragicus, Epicus,
Alcippo, Silandra, Eſthere,
Omnem Apollini lauream occupauit.
Pluris faciens ius ſeruare, quàm dicere,
Litium odio, non otij deſiderio
Iuriſprudentiæ valedixit
Vale dixit, & Aulæ,qui & aptare ſe illi nollet,
Et illam ſibi non poſſet.
Quod tamen fuerit ab Auliciſmo curatus,
Inter bona,quæ malæ Valetudini debuit,
Numerauit.
Romanum Cœlum Patrio mutare coactus,
Solam iam ferens
Magnarum cogitationum frequentiam
Vrbe relicta in Villam ſeceſſit,
Parnaſſum non alium habuit ijs diebus Liguria
Quàm quem nouus Apollo,nullis non ſtipatus
Muſis, incolit.
Nobilis ruſticus
Omni facturus inuidiam Vrbanitati
Vocatus ad gerendam Rempub.
Clericum induit
Facto ſuo probans,
Ciuem, cuius ideam tradidiſſet,
Difficiliùs exemplo exprimi quã ſtylo deſcribi
Salu-

Salutis alienæ non immemor;
Vbi videri ſolùm potuerat memor ſuæ;
Saram Coppiam,
Quia Fœminam, quia Poetriam, quia Hebręã
Efficax alioquin Orator
Fruſtrà lucrari ſtuduit Chriſto.
Seu Lanfranchi Fratris Eclogarium ageret,
Seu Furium Camillum ornaret,
Seu Romanam Hiſtoriam texeret,
Seu Græcos Theophraſti characteres
Transferret,
Seu de Eloquentia, & Epopœia præciperet,
Seu ad amicos,& Principes litteras daret,
In diſſimilibus argumentis
Nunquam non ſimillimus ſibi
Omnẽ cuiuſq; litteraturæ gloriam ſuam fecit.
Gemina fame Deum honorans.
Altera, quã in exophago longis ieiunijs aleret
Altera quam in animo
Pijs commentationibus inflammaret.
Primam Philoſophiæ partem conſtituit,
Culturam ſui
In eligendis amicis tam cautus
Quàm conſtans in retinendis
Quid quid cum ijs non habuiſſet commune
Perdidiſſe ſe credidit.
Nihil magis in diuitijs amans,
Quàm quod poſſent & ſine vitio prodigi,
Et cum lucro contemni.
Ad nuditatis vſque periculum
Profuſus in pauperes,
Illis ita dedit omnia
Ac ſi ſe ipſum etiam debuiſſet,
Sui ſeueriſſimus Cenſor
Qui ſe ſeruorum more ſæpè punierit;
Cul-

Culpauit adoleſcentiam ſuam ſenior,
Quòd contra quàm ſeuerum decuiſſet ingeniū
In amænitatem Poeticam manſueuiſſet.
Qui poſteritatem in libris haberet, non liberis,
Pro Eſtheris ſuæ ſollicitus innocentia
Vitæ maluit damnum ſentire, quàm famæ.
Vir omni titulo immortalitatem promeritus,
Seu quòd ita vixerit,
Seu quòd ita ſcripſerit,
Seu quòd ita petierit.

FEDERICI SPINVLÆ
Philippi Filij Ambroſij Fratris.
Epitaphium.

Federico Spinulæ
Nè quod deeſset calcarj ad gloriam
Spinam, quam ſui habent in ſtemmate,
Ipſe ſibi fixiſse eſt viſus in corde.
Memoria Feliciſſimæ Originis
Fuit illi ſemper corporis antidotum,
Nunquam alimentum tumoris.
Liguſticus Alexander,
Philippo, & ipſe genitus Patre
Duriſſimæ Militiæ Tyrocinium
Pueritiam habens,
In ditione corporis ſui
Vbi primum experiri pugnas
Cœpit,
Cœpit exornare Victorias.
Qua Cilicijs, qua flagellis
Atrocius ſauciauit Spinula Venerem,
Quàm olim ſpina
Tam ſpina tamen, quàm Spinula roſam fecit,
Cui in ornamentum candoris

Purpura cruoris accederet ;
In ſumma auri copia
Vnde ferri amorem attraxerit neſcias ;
Authoratum à pietate ne dubita
Qui non alios, quàm oppugnatores Pietatis
Impugnandos acceperit .
Ad bellum ſacrum
Apparatu planè ſacro profectus
Ingentem Virtutum exercitum
In Pataui perniciem duxit ,
Non accepere illum bella nocentem ;
At nec fecere .
Sub Alexandro Farneſio
Ita per plures annos militem agens ,
Ac qui iam in ſe gereret ſummum Ducem ,
Antheus in Tellure , Cycnus in Mari ,
Achillem, & Herculem
In omni laceſſere potuit elemento ,
Primus qui Triremes Hollandis
Faceret partem metus
Inter hoſtes à ſe deuictos
Domita potuit inſana freta cenſere,
Illo Duce pauci Myoparones
Plurium Claſſium egere negocia ;
Conſilia hoſtium nemo explorauit ſolertiùs ,
Nemo feliciùs impediuit :
Audijt Federici merito per ea maria Ligur
Iam non ſolùm detector Orbium ,
Sed & quorumlibet arcanorum .
Sanè Philippo Regi non prouincias ſolùm
Sed & Albertum ſeruauit Archiducem
Quem ab Orangio circumuentum ,
Videri prope potuit recuperaſſe .
Et triremibus auctus , & titulis ,
Illas in hoſtem educens , hos in ſe tegens
Pu-

Publico bono coegit
Sua quoque modeſtia militare.
Nihil minùs dici volens,
Quàm quod eſſe maximè
Cuperet,
Ita intentus cogitare quid faceret;
Vt obliuiſceretur penitùs quid feciſſet,
Dum expeditionis arcanæ
Opportunitatem expectat,
Nauali orta cum hoſtibus pugna
Honeſtiſſimæ Vitæ præmium retulit,
Glorioſiſſimam Mortem.
Ingentem Virum confeſſa fortuna eſt,
Quem non niſi omnium maximo ſperauit
Telo proſternere,
Meliori digna Virtus luce clareſcere
Amiſit terreſtri tacta fulmine ſpem latendi;
Gratulatus ille corpori ſuo
Tam honorificam calamitatem,
Excitauit animum, vt occaſione fracti carceris
In libertatē, quā ſēper anhelauerat, auolaret.
Victor hoſtium moriens.
Et quod eſt laudabilius, Victor ſui,
Per laxatas membrorum rimas
Integritatem animi patefecit illæſam.
Chriſti miles emeritus in triumph o ille ſuo
Cilicij chlamyde decorus apparuit,
Et cuius meruiſſet ſtipendia
Illa quaſi teſſera demonſtrauit.
Quidni Deo, & Regi rebelles vinceret,
Qui in eo, & Regis armis vteretur, & Dei?
Date ſuperi,
Multos Catholicæ Militiæ Federicos,
Ruet illico Hæreſis, Virtutibus magis victa,
Quàm bellis.

IN LAVRENTIO SAVLO SEPVLTIS

Epitaphium.

Solare fletib. tuis Gratiarum mærorē, Liguria,
Quando ſuo conſepultæ Laurentio
Funeris, cuius & ipſæ pars ſunt,
Agere Præficas minùs poſſunt,
Lugeant oculi damna ſua, ſi aliena diſſimulant
Inde doleant obijci ſibi argumenta luctuum,
Vnde ſemper aurea fluxerant gaudiorum.
Saulus hic cui, & in itinere proſtrato apertum,
Sed ſine iurgio, Cœlum eſt,
Phænix iuuenum vel ipſa naſcendi ſorte
Deſcriptus
Matris è funere Vitam hauſit,
Nouum ſolem enixa fœmina,
Quo alio fato deficeret, quàm Auroræ?
Exhauſta tanto fœtu natura eſt?
Quæ vni omnia dederat,
Alium non ſperauit poſſe dotare.
Vel hinc innotuit
Commodati ab breues vſus [muneris pretium;
Quòd non niſi accepta pro pignore
Tam pretioſa Matre daretur
Dedicauit extremam Bachanalem licentiam
Exortu ſuo tanta modeſtia;
Vel ipſas primas lacrymas ſuas
Humanæ leuitati
Conuicium fecit.
Imminente Cineribus die natus
Ominari ſibi non niſi breuem Vitam potuerat,
Nouus Samuel,

Seu

Seu quòd Annam Matrem habuiſſet,
Seu quòd vel Puer Dei voces audiret,
Cœli Ciues
Ad ſimilitudinem vſque vultus expreſſit.
Conſuetudinem Virtutis
Alteram ſibi naturam conſtituens,
Dei affinitatem
Nobilitatis primam teſſeram ratus
Equeſtrem Vitam non alijs,
Quàm æquitatis limitibus definiuit.
Harmonia morum,
Quodam quaſi Magico carmine
Excantans inuidiam,
Diuiniſſimo ſemel in hebdomada pane
Refectus,
In ipſam alimenti ſui ſanctimoniã viſus abire,
Suos triumphauit & ignes
Iſte LAVRENTIVS;
Omnes glorioſi huius nominis partes
Impleuit,
Qui & pauperibus theſauros diſperſit,
Et admotas ſibi ab Erebo faces extinxit
Quidquid in ſene munerare honores
Potuerant,
Amores in Iuuene ſuſpexerunt,
Decepit naturam ipſam ſumma maturitas,
Creditus eſt ad Autumni iura ſpectare,
Qui nihil iam redoleret acerbum.
Quantumlibet inuerecunda mors ſit
Horruit in Genuæ oculis carpere tantũ florẽ.
Scelus hoc ſuũ vt abſconderet in orbe remoto
Lauretum cum vxore, & Patre
Peregrinantem ſequuta,
Parum abſuit, quin tantæ innocentiæ
Infamiam illam affigeret

Vt dici deberet & Matrem perdidiſſe oriens,
Et Patrem moriens peremiſſe.
Venetijs expertus maiorem in Vitæ fluxu
Quàm in Hadriatici fluctibus anomaliam,
Ferrariam vſque differens fatum,
Perdere ſe vitam non credidit, cum mutaret,
Impetrarunt lucrũm hoc Cœlo
Sanctorum omnium merita;
Quem in die ſuo ſibi cõtubernalem depoſceret
Tanta cohors.
Vt intelligeres abire illum in lucem.
Exeunte nocte deficiens,
Probauit in hoc ipſo ſe ſidus,
Quod euaneſceret in aurora
Somnium ne putes, quòd moriens adeſſe ſibi
Cœlites dixerit,
Minùs mihi prodigium vidiſſe Cœlites,
Quàm tanquam eorum vnum ſemper vixiſſe.
Felix cui Pietas,& magiſtra Vitæ fuerit,
Et Mortis occaſio.
Longè felicior,
Qui Mariam in Piceno non viderit,
Sed in Cœlo.

INFVLATÆ VIRTVTES
Hoc eſt Celebriorum Græcæ,
& Latinæ Eccleſiæ,
Epiſcoporum.

E L O G I A.
Auguſtini Hipponenſis.

E L O G I V M.

Aurelius Auguſtinus
Octauo decimo Conſtantij anno natus
Non niſi Theodoſij decimo viuere cœpit
Primam ætatis partem ne quæras;
In Cœno perdidit
Felix, qui demum ſcierit amiſſa redimere,
Felicior qui potuerit.
Vera gaudia auſpicatus à gemitu,
Initiandus ſublimioris doctrinæ Magiſter
Librum è Cœlo iubetur accipere.
Sordes ſuas ſpeculatus in pagina,
Vt eas vel obrueret, vel elueret,
E Matris oculis lacrymas tranſtulit in ſuos,
Sibi, Matri, & Patriæ redditus,
Tenebras ſuas dum in lucem edidit,
Illuſtrauit.
Nunquam videlicet Solem puduit
E tenebris erupiſſe.
Nullius honoris auidus, omnium capax,
Meruiſſe contentus, habere contempſerat,
Niſi plus merita, quàm demiſſio potuiſſent.
Æquè ſcribenda faciens, ac legenda deſcribens
Moribus ſuis fidem ornauit,
Stylo defendit.
Veritatis amantior, quàm ſui,
Defæcauit infectam, refecit extinctam.

Vitijs, dum errores retegeret alienos ;
Sincerus dum nec tegeret ſuos .
Homine maior in diuina conſurgens,
Ita Deum deſcripſerat ac ſi vidiſſet ,
Niſi anguſtias ſuas
Anguſtum etiam ſenſiſſet ingenium .
Iamque non habens vltrà
Quod diſceret . vel amaret
Æquè annis,ac meritis grauis ,
Obſeſſa ex Vrbe migrauit in Cœlum .
Felix Africa ,
Si crebriùs huiuſmodi monſtra proferres ;

Ambroſij Mediolanenſis.

E L O G I V M.

Ambroſius re quàm nomine dulcior ,
Mel ante habuit in ore quàm voces .
Auorum gloria nobilis , nobilior ſua ,
Chriſtianus antè cœpit eſſe , quàm fieret ,
E Prorege deſtinatus Antiſtes ,
Subiratus virtuti. ſuæ ,
Quòd latere neſciret , effugerat ,
Si eum ſola hominum ſuffragia delegiſſent ,
Laboribus ſuis alienos abſumens
Nulli nō intimus,omnium ſenſit incommoda ,
Ita miſeros audiens,vt felices dimitteret,
Ita feliciores admonens,vt linqueret infelices,
Principibus æquè carus , ac vtilis
Veneratus vt Patres,correxit vt Pater ;
In hoc verendus ,
Quòd contemneret neminem:
In hoc timendus, quòd neminem formidaret ,
Chriſti cauſam reputans ſuam

Vt

Vt depreſſam erigeret ſæpè depreſſus,
Facundia hoſtes deterruit, conſtantia fregit.
Aures ſuas obſtruens nulli,
Vocem omnibus exhibens,
Fecit incertum,
Audiendo ne magis profuerit, an dicendo.
Vocem virtute corroborans,
Diſertiſſimus etiam cùm taceret,
Nunquam auidus optabat audiri
Quàm cùm diutiùs eſset auditus.
Probis factus Aſylum, flagellum improbis,
Vrbem ſuam eò meliorem reliquit,
Quò deteriorem acceperat.
Deficiente natura nulli deficiens,
Ita præſulem ſe eſse meminerat,
Vt ſenem ſe eſse neſciret.
Quorum mores expreſserat, veneratus exuuias,
Exhibitos alijs honores promeritus,
Viam mutauit, cùm eſt viſus amittere.

Paulini Nolani.

ELOGIVM.

Paulinus ad felicitatem Italiæ natus in Gallia,
Optima quæque cùm poſset, elegit;
Cùm non poſset, quæ eligere potuiſset,
Accepit.
Illis è Parentibus ortus,
Qui talem mererentur hæredem,
Ita quæſiuit ex moribus claritatem
Ac ſi nullam ex Natalibus habuiſset.
Muſis amicus,
Vt earum leuitatem, grauitate corrigeret ſua,
Poetam ſolo exprimens nitore carminis,
Artem omnem virtuti vectigalem effecit.

Aſſequutus Vxorē, quã tales decerent Nuptię,
Vt omne Vitæ genus ſuis erudiret exemplis.
Sponſam Chriſto potiùs
Viſus eſt accepiſſe, quàm ſibi.
Diù peregrinatus,
Vt luci ſuæ latebras quæreret.
Quò ſe magis circumageret, magis accenſus,
Illis ſe prodidit artibus,
Quibus abdere ſtuduiſſet.
Cùm omnia eriperet ſibi,
Vt in egenos effunderet,
Coactus, vnà cum opibus, operam ſuam
Nolanis impendere,
Ita ſalutem curauit animorum,
Vt non negligeret corporum.
Aliorum nunquam oblitus,
Sui ſæpè non memor,
Vſurpare ſibi non appetens,
Niſi omnium calamitates.
Quem in ſe vitæ amorem extinxerat,
Excitauit in ſuis,
Interceptus à Barbaris.
Ne melior ſua eſſet, quàm ſuorum conditio,
Omnium infeliciſſimus
Si vllo felicior extitiſſet,
Nunquam ſe miſerum doluit,
Niſi cùm ærumnarum ſocios habere ſe vidit.
Libertati redditus,
Libertate ſua redemit alienam.
Nunquam liberalior,
Quàm cum non haberet vltrà quid daret.
Ex Africa in Italiam,
Ex Italia reuectus in Cœlum,
Felicitatem, quam ſuis viuendo creauerat,
Abſtulit obeundo.

Præ-

Præſulum norma, quòd ita vixerit,
Gloria, quòd ita ſcripſerit.

Cypriani Carthaginienſis.

E L O G I V M.

Cyprianus vt Africæ geminaret ardores
Natus in Africa,
Nobilitatem quam naſcendo meruerat,
Viuendo fecit ampliſſimam,
Immortalem reddidit obeundo.
Æquè fœcundus ingenio,
Ac facundus eloquio,
Nunquam diſcere renuens,
Nunquam dedignatus docere,
Suum etiam Carthagini Tullium dedit;
Vt quando deſierat armis
Cum Roma contendere,
Eam conaretur facundia ſuperare.
Nihil ſe ſcire reputans,
Cùm Deum ſe ignoraſſe cognouit,
A Cæcilio, & fidem accepit, & nomen;
Futurus Maximus
Cum Chriſti quæreret gloriam;
Qui iam ita Magnus extiterat,
Dum tantùm quæreret, ſuam,
Sibi vni vtilis eſſe iam neſciens;
Deo ingratus eſſe iam nolens,
Acceptam lucem ita diffudit in cœteros.
Vt in ſe non minueret, ſed augeret.
Pro veritatis patrocinio
Sæpè progreſſus in forum,
Intempeſtiuam ratus
In tam bona cauſa facundiam,
Eam ita neglexit,

Vt vel ipſi Cypriani negligentię nulla ſolertia
Poſſit æquari.
Quò propius ad Deum accederet,
Ab vxore, Natiſque recedens,
Cùm ſe deprimeret infra cœteros;
Supra cœteros meruit collocari,
Præſulem ſe eſſe gauiſus,
Quòd è ſublimiori ſpecula
Aliena melius ſpectaret incommoda,
Se, graſſante lue, probauit medicum,
Tyranno ſæuiente, præcauens,
Non effugiens.
Cùm omnium animos in ſe vno ſeruaret:
Diù delituit, non quia timidus,
Sed quia prudens.
Cùm tutò poſſet adhuc latere,
Et citra notam temeritatis
Iam poſſet erumpere,
Quos ſæpiùs verbis accenderat,
Accendit exemplis.
Suis æquè vtilis cū lateret, ac cùm erumperet,
Non illibentius vitam amittens,
Quàm alter eriperet,
Quæ virtutibus accenderat odia,
Extinguens ſanguine
Se ita vixiſſe,
Vt ſtrenuum mori mereretur, oſtendit.

Hilarij Pictauienſis.

E L O G I V M.

Hilarius oppreſsæ veritatis hilaritas,
Hilaratæ ſecuritas,
Quam ſemel accepit in Gallia vitam
Gal.

Galliæ non reddidit ſemel.
Ab errorum tenebris
In meliorem lucem aſpirans,
Dum Philoſophiam ſcrutaretur humanam,
Diuinam inuenit.
Errore ſuo felix,
Qui pernicioſa quærens inueniſſet vtilia:
Nequitiam execratus, vbi primùm agnouit
Eò citiùs virtutum iter abſoluere ſatagens,
Quò ſeriùs inchoauerat,
Monſtri loco cæpit haberi,
Seu quòd ſine noxa iam viueret,
Seu quòd ſine erroris ſuſpicione doceret:
Quam vnam a Deo, acceperat filiam,
Eidem deſpondens
Sibi maluit ablatam videre, quàm ſponſo,
Nunquam viſus hilarior,
Quàm cum Deum huiuſmodi nuptijs
Sibi fecit affinem.
A Pictauienſibus
Contra errorum Anuegnanos
Electus in Ducem,
Cùm ab hoſtibus
Nec tolerari, nec vinci poſſet,
Relegatus in Phrygiam,
Nouum ſolem ab Occidente
In Orientem reduxit.
Stylo decertans cum vltra voce non poſſet,
Quod hoſtes minarentur appetens,
Quod pollicerentur contemneus.
Ijs ipſis, qui timeri voluerant,
Cœpit eſſe timendus;
Perditum Principem accuſans voce:
Condemnans moribus,
Ab eo Patriæ reſtitutus, magis indoluit
Quod

Quòd rediret, quàm quòd abijſſet;
Pugnaſſe ſe pro veritate vix reputans,
Quòd non occubuiſſet in pugna.
Abſentiæ ſuæ damna rependens
Laboribus ſuis beauerat Gallias,
Authoritate defenderat,
Niſi Cœlo pretioſior extitiſſet,
Quàm vt diutius linqueretur in terris,

Martini Turonenſis.

ELOGIVM.

Martinus Conſtantij miles antequam Chriſti,
Neſcias an militiam laudabilius adierit,
An abiecerit.
Gloriam non minus ex moribus appetens,
Quàm ex armis,
Fortitudine militem tetulit,
Moderatione Monachum;
Chriſto iam militans
Cùm nondum merere mundo ceſſaſſet;
Nudus eſſe malens, quàm parum pius,
Dei beneficientiam prouocans ſua,
Clamydis parte totum emit Empyreum.
Cum in fures offenderet,
Sua ſecuritate defenſus,
Illis nequitiam eripuit,
Qui vitam ſibi rapere ſtuduiſſent;
Æquè beneficus cùm hæc adimeret,
Ac cùm traderet meliora,
Nihil ab Erebo metuens,
Nihil ab Cęlo non ſperans,
Cùm viuos bene mori doceret,
Mortuos ipſos bene viuere docuit,
Homine maior,
Seu vitam daret animis,

Seu

Seu redderet membris.
E Cęnobio coactus ad Inſulas,
Cum nemini deeſſe curaret.
Monachus eſſe non deſijt,
Non magis admirandus
Cum clamydem diuideret,
Quàm cum hæc ita diuiſa connecteret.
Cum miſeris donaret omnia,
Moleſtis omnia condonaret,
Nihil habens, quod Dei cauſa non daret;
Nihil appetens quod a Deo non acciperet.
Illuſtrauit virtute prodigia;
Prodigijſque virtutem.
Ita reueritus homines, ac ſi timuiſſet,
Ita Deum, ac ſi non amaſſet;
Se vnum habuit, quem contemneret,
Vnum, quem non amaret
Laborum nunquam auidior
Quàm cum diutiùs laboraſset,
Cum inter homines nihil niſi Cæleſte ſaperet,
Inter Cælites nil humanum:
Ita voluerat in Cęlis gaudere cum Deo,
Vt non deſineret in terris deſudare cum ſuis.
Votorum litem componens totus non elatus
In Cęlum.
Neſcias vtiliorne terris fuerit,
An Cęlo charior,

Remigij Rhemenſis.

ELOGIVM.

Remigius ingens Galliæ prodigium
Ingenti prodigio natus,
Vitam a prodigijs inchoans,
In prodigijs tranſigens,
Et abſoluens,

Hoc

Hoc primum edidit in Orbe prodigium ;
Quòd ſterile parentis ſenium fœcundauit
Non deterior eſſe cum cœpit ,
Quam promiſſus fuerat antequàm eſſet .
Lacte , quod ſuxerat , cæco reddidit oculos
Agente Deo ,
Vt cum noua luce ,
Noui etiam oculi naſcerentur .
Prima in ætate inchoans ,
Quod perficeret in extrema
Crederes è ſenibus
Senem natum eſſe, non puerum .
Ne cautior eſſe deſineret,elapſus ad Cautes,
Se Victorem facere ſtudens ,
Vbi (præter ſe) nullus erat quem vinceret :
Se vnum impugnans , de ſe etiam triumphauit
Dignus , quem cogeret præeſſe Rhemenſibus
Cùm ſe ita bene præeſſe cogeret ſibi.
Adoleſcentiam præcoci ſenectute nobilitans
Labores ſuos,quo inchoauit ardore , confecit,
Numquam ad metam aſpirans ,
Quòd nullam pateretur habere .
Igneum credidiſſes ,
Niſi quòd excitatos ſæpè ignes extinxit ,
Peccata neſciens,niſi vt corrigeret ,
Ærumnas omnium ſcire cupiens , vt curaret ,
Dei largitatem implorans ,
Cùm humana deficeret ,
Cœlum telluris alumnis ,
Terram Cœli donis impleuit .
Inuictiſſimum Regem
Chriſti Regno ſubijciens .
Galliam vniuerſam Cœlo vectigalem effecit ,
Regibus maior,
Cui tam multa licerent in Reges .

Extre-

Extrema in ætate cæcutiens,
Vt cæcitatem & curare,
Et tolerare ſe potuiſſe probaret,
Vnum in ea dignoſcens commodum
Quòd ſe melius viuere iam poſſet,
Tandem oculis Deum reddens, animum Deo
Ita migrauit è viuis,
Vt adhuc in tumulo viuere videri poſſet.

Euſebij Vercellenſis
ELOGIVM.

Euſebius Vercellenſis
Non ad vnius gloriam Prouinciæ natus;
In Sardinia animam, in Latio fidem,
In Inſubria palmam accepit.
Romano Pontifici a Matre creditus Puer,
Vt ſub eodem Præceptore
Et Euſebius erudiretur, & Mundus,
Cuius virtutem acceperat, accepit, & nomen.
Roma ſe dignum non reputans,
Niſi addictiſſimam ſpectaculis Vrbem,
Nouo ſpectaculo paſceret:
Virtutes omnes in ſe
Tamquam in theatro circumtulit:
Cùm ipſe Romæ non ipſi Roma ſufficeret,
Monachorum mores
E Græcia in Italiam deuehens,
Nouæ Philoſophiæ,
Et auctor eſse meruit, & Idea,
Vercellas accitus;
Vt Vrbem antiquiſſimam
Sua innouaret induſtria,
Nolens ita vacare cęteris,
Vt ſui vellet oblitum.
Dignus viſus eſt,

Vt

Vt qui præiuerat Monachis,
Præitet Epiſcopis.
Vt virtutes meteret, vitia demetens,
Vt veritatem firmaret, errores eneruans,
Illis diù placere non potuit,
Quibus æquè virtus, ac veritas diſpliceret.
Athanaſium damnare renuens,
Ne in illo ſe ipſum damnaret;
Maluit cum eodem reus obire,
Quàm iudex in eumdem ſedere.
Infelix Italia
Si quem daret Athanaſio
Socium non habuiſset.
Ita exilium tolerans, vt videretur optaſse;
Ita ſuos litteris roborans,
Vt vix crederetur abeſse:
In peſſimi principis funere reuiuiſcens,
Vrbi ſuæ redditus,
Eam reddere ſtuduit veritati.
Iterum tamen frementibus ijs,
Qui æquè in ſe,
Ac in alijs probitatem odiſsent,
Multiplici ſupplicio deleri potuit, non terreri,
Dignus qui veritatis annos æquaret,
Qui obrutæ ſuppreſse noluerit veritati.

Thoma Cantuarienſis.

ELOGIVM.

Thomas Cantuarienſium Athanaſius
In Patriæ natus incendio,
Nunquam aut rigidus eſse potuit,
Aut abſcurus.
Æquè naturæ,
Ac hominum beneficentiam expertus,
Ita Regi placuit,

Vt

Vt alterum penè faceret Regem,
Ita Deo, vt alterum penè redderet Deum.
Cùm ita placeret omnibus,
Sibi vni non placens,
Et Regis, & Dei ſuffragijs factus Antiſtes,
Eò deueniſse ſe doluit,
Vbi, & Deo placere non poſset, & Regi.
Quò ſublimius aſcenderat,
Eò ſtudens clariùs emicare,
Mutuatus a virtutibus radios,
Eſse cæpit illuſtrior,
Quàm vt poſset ab inuidorum oculis
Tolerari.
Principum legibus obſtare paratus,
Si diuinis obſtarent.
Cùm Regi dare non poſset,
Niſi quod eriperet Deo,
Ingratus videri maluit, quàm eſse.
Cedentibus cæteris
Quod vnus, & ſibi ſufficeret, & vetriati,
Aulæ iam grauis, qui leuis eſse neſciret,
Ibi diutiùs eſse noluit,
Vbi ſecum veritas libera eſse non poſset.
Nobilis exul vbique Patriam inueniens,
Optimam cauſam
Tolerantia ſua meliorem effecit.
Nunquam memor iniuriæ,
Niſi vt condonaret,
Suorum ærumnis indoluit non doluit ſuis,
Tempori ſeruiens, vt Deo ſeruiret impenſiùs,
Inter Monachos ita vixit in ſyluis
Ac ſi numquam inter aulicos
Vixiſset in Vrbibus,
Corpori ſuo ea inferens damna,
Quæ vix voluiſset Tyrannus.

Exi-

Exilium ſæpè permutans;
Animum nunquam
Reuocatus in Patriam,
Vt inde parricidio pelleretur,
Maluit adulatorum gladijs
Inter aras occumbere,
Quàm adulator in Aula regnare,

Caroli Mediolanenſis.

ELOGIVM.

Carolus Borromęus
Natus cum nouo lumine geminus;
Se tenebrarum non eſſe filium
Vel naſcendo probauit.
Auorum gloriæ memor,
Vt eam geminaret in ſua,
Se talem exhibuit in pueritia,
Qualem optaſſet in ſenio.
Virtutum iter neſcias
An abſoluere potuerit ſanctiùs.
Infra probitatem nil habens litteris carius,
Probitate nil reputans pretioſius
Cùm artes non appeteret,
Niſi quas optare debuerit,
Obtinuit quas optarat.
Pio Quarto affinitate charus.
Virtute chariſſimus;
In Atlantis ſuffragium
Nouus accitus Alcides,
Etiam ſine ſocio
Mundum ferre ſe potuiſſe probauit
Non tam alienæ beneficentiæ,
Quàm meritorum ſuorum ſuffragio

Pur-

Purpuratis adſcriptus,
Iure dubites
An maiorem dignitati contulerit,
An a dignitate retulerit dignitatem.
Vt Patriam virtuti redderet, Patriæ redditus,
Nunquam mentem ſuam accuratius coluit,
Quàm cùm etiam coleret alienam:
Virtutum ſemina, voce, manuque iacens,
Sudore, ac lacrymis alluens;
Dignam laboribus, meſſem obtinuit,
Dignam meſſe mercedem accepit.
Vt ſecurius quieſcerent ſui,
Quietem adimens ſibi,
Venalis omnibus, ſi pretium habuiſſet.
Neſcias an verius
Omnium Pater eſſet, an ſeruus.
Animi ſui nitorem in templis exprimens,
Capacitatem in donis.
Vt auri prodigus,
Ita vitæ minimum tenax,
Quàm non amaret vtrumque,
In peſtilentia demonſtrauit,
At non ita Carolum amauerat Deus;
Vt Caroli gregem odiſſet.
Vitam accipere renuens,
Quam accipere ſolam non poſſet
Mori violentem coegit viuere,
Donec fatigari neſcium,
Terris eriperet, Cœlo redderet.
Gauiſus in ætate tam ferrea
Aureum ſibi hominem reuixiſſe.

ELOGIVM.

Donati ſi vitam diſcutias
Deo natum credas eſse non mundo
Martyrum alius,
Vt Martyr dedicaretur in parte,
Æquè Martyrem dicas,
Cùm Patris adeſset ſupplicio,
Ac cum occumberet ſuo,
Sibi relictus, & Deo,
Quem iam & præceptorem haberet,
Et Patrem,
Ita mores perficeret potuit ſuos,
Vt dignus videretur
Qui, & perficeres alienos,
Vndequaque mirandus.
Quòd mortuis vocem daret & vitam,
Cum vitrea vaſa connecteret,
Vitreos homines ſolidaret,
Tenebrarum filijs luce diſplicens ſua
Et detruſus in tenebras
Numquam illuſtrior,
Quàm cùm omni alia luce careret.
Tyranni tormenta
Tolerare paratior, quàm timere,
Maior viſus eſt,
Quòd ea ſiccis exciperet oculis,
Quàm quod ſiccis veſtibus pluuias.
Deo tandem reddere cupiens,
Quod ab eodem acceperat
Maluit capite carere, quàm fide.

Apol-

Apollinaris Rauennatis.

ELOGIVM.

Apollinaris
Ita ſub Petro Præceptore profecit,
Vt alterum pene crederes Petrum.
Vmbra igitur Petri cùm eſset,
Quidni omnia pelleret mala?
Cæcorum aperiens oculos,
Cum tamen videri minimum vellet,
Veritatis lucem,
Et oculis inſtillauit, & animis.
Senes bene mori docens,
Pueros optimè viuere,
Cùm meſsem ſuam
Rauenna non caperet,
Sæpè pulſatus, & pulſus,
Ignem calcare non horruit,
Eam expertus in igne clementiam,
Quam omnes experirentur in ipſo.
In Hetruria a Muto vocatus,
Et linguam dedit,& reddidit mentem.
Nunquam facundior,
Quàm cum mutos faceret,
Vel tacendo facundos.
Prodigijs proditus ſuis,
Cùm ſe nullli curaret prodere,
Mortuos excitans, vt bene doceret viuere,
Nullo victus ſupplicio,
Quòd omnia ſperneret,
Æquè ſe fortem exhibuit,
Ac Nero ferum.
Mari commiſsus
Vt in omni Elemento
Suum robur imprimeret,

Acer-

Acerbius iactatus in terris;
Quàm fuiſset in mari.
Lictores quos fatigauerat in Italia
Sanguine ſuo ſatiauit in Thracia.

Maximi Taurinenſis.

ELOGIVM.

Maximus Taurinenſis
Capaciſſimi menſuram nominis
Factis exæquans,
Se etiam in minimis Maximus fecit.
Magnitudine ſua omnium oculis proditus;
Nunquam ſe maximum doluit,
Niſi cùm omnium minimus eſse non poſset.
Ideo ſe maximum negat,
Quod ſe in dies facere ſtuderet maiorem,
Dignam magnitudine ſua ſedem
Dignè potuit occupare.
Ingenij claritatem eloquij nitore componens;
Vtrumque innocentiæ candore perfecit.
Æquè in dicendo
Ac in agendo felicem,
Vrbem ſuam Auguſtam,
Si non inueniſset, effecerat.
Tandem cum Cælitum vitam
Tranſtuliſset in terras,
Dignus viſus
Eſt, qui transferretur in Cęlum.
Beata Ciuitas; quæ talem habueris
Beatior, quæ merueris,
Beatiſſima, quæ ſemel amiſsum
Tám ſæpè recuperas
In lectiſſima Maximorum Antiſtitum ſerie:

Anſel-

Anſelmi Cantuarienſis.

ELOGIVM.

Anſelmus
Auguſtæ Prætoriæ Cœlum dedit,
Cœlo Anglia reddidit.
A vitijs ætatem exorſus,
In virtute confecit;
Miſerandus, quòd ita cęperit;
Mirandus, quòd ita deſierit.
Sæpè cum Patre rixatus,
Sæpiùs ſecum.
Æquè neſciens quid eligeret,
Ac quid optaret,
Tandem mores vna cum ſolo mutauit;
Eò velociùs virtutis iter emenſus,
Quò ſe ab illa nouerat remotiorem,
E Cœnobio vocatus ad Inſulas,
Neſcias an Monachi partes
Accuratiùs impleuerit,
An Epiſcopi
Regis perfidiam vtiliter carpere malens;
Quàm perniciosè lactare;
Pacem non amans,
Quæ cum æquitate pugnaret,
Minùs felix eſſe maluit.
Quàm minus fortis videri
Iterum reuocatus, iterum pulſus,
Regis duritiem, duritie retudit ſua.
Immortalitatem
Et ſtylo, & virtute promeritus,
Oppreſſam anguſtijs vitam
Cum meliore mutauit.

Fulgentij Ruſpenſis.

ELOGIVM.

Fulgentium neſcias an ex fulgure,
An ex fulgore deducas:
Fulgoribus ſuis bonos exterrens,
Fulgere, cùm nunquam deſierit,
Sæpè non deſijt fulgurare.
In Africa natus,
Nouum ex Africa monſtrum eduxit,
Hominem videlicet,
In quo nec quid humanum aſpiceres,
Nec quid ferum
In Chriſti Domo malens inquilinus eſse;
Quàm in ſua Dominus,
Æquè inter Monachos,
Ac inter Epiſcopos docuit
Omnia virtutem agere
Omnia poſse etiam tolerare.
In Sardiniam relegatus,
Quod gemini Solis ardores
Africa pati non poſset:
Cùm ſe antequam pelleretur
Exulem crederet,
Mutauit exilium, Patriam non amiſit.
Ruſpenſibus redditus,
Vt omnes ſibi ſimiles faceret,
Se nulli diſſimilem fingens,
Immortalitatem
Et ſibi acquiſiuit, & ſuis,

Athanaſij Alexandrini.

ELOGIVM.

Athanaſij virtus ſenilis in Puero,
Puerile nihil vnquam habuit præter ætatem;
Antonij Magni diſcipulus,
Sub Chirone altero Chriſtianus Achilles,
Neſcias an plura didicerit, an docuerit.
Veritatis amantior quàm quietis,
Vt reduceret exulem, remeauit in Patriam.
Æquè infenſus Ario, ac Arius Chriſto,
In omnibus ab eodem diſsentiens,
In hoc vno conſenſit,
Quòd vterq. Athanaſium nollet Epiſcopum;
Vterque tamen inuitò coactus ad infulas,
Omnium amorem promeritus,
Quia ſatis amari non poterat, incurrit in odia;
Ab hoſtibus delatus ad hoſtes
Nunquam non agnitus innocens,
Sæpè damnatus vt nocens,
Sedem maluit mutare, quàm ſyllabam:
Principum iras ideò non metuens
Quia ferre poterat,
Conſtantino non placuit, quia minùs notus;
Conſtantio, Iuliano, Valenti, quia non ignotus
In hoc etiam cum veritate conueniens,
Quòd Regibus diſpliceret.
Sed hoſtes ſuos
Ideò in Athanaſium Deus allifit, vt frangeret
Reuocatus ab exilio, vt iterum pelleretur,
Æquè triumphans cùm cederet, ac cum rediret
Herculi ſuppar,
Non vnum laborib. ſuis fatigauit Euriſtæum;
Sæpè quæſitus ad necem,
Semper ad duriora ſeruatus,

Bonorum vota præferens ſuis ;
Inuiſum inuidus lumen ,
Ne extingueretur , abſcondit .
Arenti diù clauſus in puteo
Illum impleuerat lacrymis ,
Niſi deſiccaſſet ardoribus ,
Malens cum mortuis,quam cũ perditis viuere ;
Eius in tumulo vitam depoſuit ſuam ,
A quo vitam acceperat :
Sciens nullum tutius commiſsa ſeruare ,
Quàm qui dedit .
Hoſte deficiente quem vinceret ,
Reuocatus è pugna ,
Sui quietem peperiſse contentus ,
Ea perfrui noluit ,
Tunc primum mori cupiens ,
Cùm vitam potuiſset amare .
Homine maior ,
Qui ſe in hoc vno probarit hominem
Quòd pati poſset .

Ioannis Chryſoſtomi .

ELOGIVM.

Ioannes eloquentia aureus,tolerantia ferreus ,
Pretioſior fortaſse quòd ferreus ,
Quàm quòd aureus ,
Neſcias vbi cœperit eſse ſanctiſſimus ,
Aut quando deſierit .
Bonas artes cùm diſceret,docuit meliores ;
Iàm inde magnus,vnde eſse vix cæperat.
Sylueſcere metuens ſeceſſit in ſyluas
Exuturùs inter feras
Si quid ferinum induerat inter homines .
Ale-

Alienis clarus in oculis, obſcurus in ſuis,
Vrbes dum fugeret, Vrbes in Eremum attraxit:
In hoc vno cum virtute rixatus,
Quòd latebras impediret,
Se vno dolente reuocatus in Patriam,
Non minùs in dicendo, quã in agendo diſertus
Neſcias an plures virtuti dederit,
An reddiderit.
Se felicem non reputans,
Niſi cùm miſerorum cauſas aſſumeret,
Facundum, niſi cùm vinceret,
Nullius aurum appetens
Omnium animos acquiſiuit.
Collatas a Bizantijs Inſulas
Ideo accipiens, quia recuſare non poterat,
Vtilior eſſe ſtuduit, quàm videri.
Sibi vni durus, quò mitior eſſet in cæteros,
Salutis omnium memor, diũ non immemor ſuæ,
Securitatem quam daret alijs rapuit ſibi.
Sed monſtrum erat
Si tanta virtus inuidis caruiſſet.
Qui perditos nec tolerare poterat,
Nec corrigere,
Quia eorum non incurrit in mores,
Incurrit in odia;
Ideò hoſtis habitus, quia diſſimilis.
Semel atque iterum
A barbaris pulſus ad barbaros,
Quòd tantum hominem vrbs vna non caperet
Plura ferre cupiens, quàm hoſtis inferre,
Veram Patriam,
Cùm in exilium properaret, inuenit.
Vir in omnibus aureus,
Niſi quod auaris placere non potuit.

Gregorij Taumaturgi.

ELOGIVM.

Gregorius Octauum in orbe miraculum;
Omnia in ſe vno miracula copulauit
Sub frigido Cęlo natus,
Vt illud ipſum incenderet,
Origine præceptore dignus auditor;
Eum æquauit ingenio, meritis vicit.
Accuſatus ab inuidis,
Se prodigio, non voce defendit;
Magis mirandus quòd vlciſci ſe nollet;
Quàm quòd poſset,
Ex Ægypto regreſsus in Patriam,
Peculiarem domum habere nolens,
Vt omnes haberet,
Cùm nihil amaret in mundo, poſsedit omnia
Ita imperans ſibi,
Vt imperare mereretur & Dęmoni,
Vt nutantem firmaret,
Scopulos per inane circumagens,
Difficiliùs moueri ſæpè mentes,
Quàm montes expertus.
Quidquid optare potuerat.
Viſus eſt impetraſse.
Commune factus Oraculum
Oraculis vocem ademit,
Solus dignus audiri,
Qui prodigia æquè loqueretur, ac faceret;
Quid poſset in mundo Gregorius,
Ideò mundus credidit, quia vidit;
Multa tamen cùm fecerit ad miranda,
Nihil ſe ipſo mirabilius facere potuit.
Monſtrum omnium maximum.

Vt

Vt in tanta diuinitate
Tanta copularetur humanitas
Omnes cum vellet optimos
Se voluit omnibus meliorem:
Ita ſibi vacans, ac ſi cæteros neglexiſset,
Ita alijs, ac ſi ſe ipſe negligeret:
Suorum virtute iam notus, notior ſua,
Cùm vix ſanctiùs viuere poſset,
Diutiùs viuere noluit:
Nunquam mortalis creditus,
Niſi cùm re ipſa viſus eſt mori.

Baſilij Magni.

ELOGIVM.

Baſilius Magnos
Eruditorum Optimus,
Optimorum eruditiſſimus,
Cùm fuerit in nullo non maximus,
Dubites in quo maior eſse potuerit,
Sanctiſſimorum Parentum ſanctiſſimus filius
In ſe perficiens quod cęptum erat in ſuis,
Maiorem probitatem
Maiorem eſse potuiſse probauit.
Nequitiam execratus antequam noſset,
Virtuti ſuæ collactanæus, & coæuus
Neſcias an eam ex inſtitutione traxerit,
An ex vtero
Diſciplinas aptus ad omnes,
Propenſus ad ſingulas,
Humaniores artes in ſe diuinas effecit,
Diuinas verò humanioribus perfici poſse
Probauit.
Nazianzeno cariſſimus, quia ſimillimus,

Se ipſum in ſe deſpiciens, in amico ſuſpexit.
Virtutes ita colens ſingulas,
Ac ſi non appeteret vniuerſas;
Extra Patriam diù, extra ſe nunquam,
Præceptores ſuos melioribus imbuit artibus,
Quàm fuerat ab ipſis imbutus.
Magis aſſentantium laudes,
Quàm inuidorum calumnias ſugiens,
Extra omnium oculos, ita ſe omnium oculis
Dignum effecit,
Vt non deterius Monachi normam expreſſerit
Quàm Epiſcopi
Virtutem non ideò adimens ſibi,
Quòd daret alijs,
Se ipſum perficiendo, perfecit & cæteros.
Ad ſuadendum idoneus,
Qui quæ diſceret,
Suis probare poſset exemplis.
Diuitias negligens
Niſi quas erogaret in Pauperes,
Omnium ſe Patrem fecit, & ſeruum,
Pluris æſtimans veritatem
Quàm Principum gratiam
Illius dignitatem defendit acriùs,
Quàm alij ſuam.
Quò propiùs ad metam acceſserat,
Eò alacriùs curſum intendens,
Vigilijs ſuis ſopitos excitans,
Ieiunijs famelicos paſcens
Cùm nec amaret viuere,
Nec timeret obire,
Hominum effugit ex oculis,
Non effugit ex animis.
Felix, cuius in vita nihil arguere valeas,
Nihil in doctrina damnare.

Gre-

Gregorij Nazianzeni.

ELOGIVM.

Gregorium Nazianzenum
Parentum pietas mundo promeruit,
Dei beneficentia dedit.
Ita natus eſt, vt degenerare ſi nollet,
Malus eſse non poſset.
Ita vixit,
Vt imitari qui vellet, peccare nequiret.
Inter optimos educatus ad optima,
Se peſſimum reputans
Quoties non faceret meliorem.
Adultam virtutem
Antequam polliceretur exhibuit,
Bonarum artium auidus, malarum incapax
Vt Mineruam raperet, Athenas profectus,;
Ita eam coluit, vt mereretur habere,
Ita habuit, vt à nullo dedignaretur accipere.
Baſilio magno ſtudijs, & animo ſuppar,
Iulianum odit, etiam cùm videretur amandus,
Ita de moribus iudicans alienis,
Vt non officeret ſuis.
Nullius renuens eſse diſcipulus,
Omnium ingenia collegit in ſuo,
Docere nunquam deſinens,
Seu diceret, ſeu audiret.
Æquè benè dicendi,
Ac benè viuendi arte conſpicuus.
Quò ſe melius agnoſceret, cupiens ignorari,
Quam nunquam amiſerat innocentiam
In Eremo quæſiuit.
Vocante tamen Patre, cogentibus meritis
Tractus ad infulas,
Neſcias an laudabiliùs oblatas reiecerit,

An acceperit ?
Alienis facundus in laudibus, mutus in ſuis.
Plura in ſe continens
Quàm laudaret in cæteris,
Quos eleganter verbis expreſſerat,
Expreſſit, & factis,
Nequitiam in Plebe corrigens,
Omnia cùm ſciret fingere neſcius
Se ad omnium normam effingens,
Poetam egit:
Non ideò minùs vtilis,
Quòd magis videretur amœnus:
Prodeſſe cùm vellet omnibus,
Nulli verò præeſſe, quàm ſibi,
Vrbes deſerere maluit,
Quàm inuidorum turbis implere,
Cùm iam ſui vnius vellet eſſe colonus,
Seceſſit in campos,
Inde etiam, & formidatus ab impijs, & fugatus
Debitam meritis ſedem
Cùm non haberet in terris, inuenit in Cœlo,
Æquè expertus cùm eſſe deſineret,
Ac fuerat antequàm eſſet.

Dioniſij Areopagitæ.

ELOGIVM.

Dioniſius ex Areopagi Iudicibus
Selectus pro veritatis cauſa Patronus,
Neſcias an æquiùs gloriari potuerit
Paulo Præceptore diſcipulus,
An tali, tantoque diſcipulo Præceptor,
Æquè aſtris intentus, ac ſibi,
Virtutem, quàm poſtremis in annis exhibuit.

Promiſit in primis
Athenarum factus Antiſtes
Malas inde artes eijciens, meliores induxit,
Optimi cuiuſque
Æmulator egregius, & laudator,
Cùm vellet à nullo dignoſci,
Nullum ſtuduit ignorare,
Romam profectus
Tantæ vrbis titulis addidit,
Quòd tantum hoſpitem excepiſset,
Inde profectus in Gallias
Immenſam vrbem vrbe maior impleuit;
Ita in diuina delatus,
Vt ablatus crederetur humanis;
Mercedem nullam appetens nulla non dignus.
Deuocta Cœlo victima
Sacerdotum gladijs exhibetur.
Et feris obiectus, & flammis
Se vtriſque fortiorem oſtendit.
Varijs tentatus ſupplicijs,
Cùm nullum mereretur, nullum exhorruit,
Tandem fremente Tyranno,
Plaudente Cœlo,
Elatus in montem
Ne tantæ laterent faces,
Ceruice non animo diminutus, edocuit,
Virtuti vitam non eripi, niſi velit amittere.
Diuiniſſimum caput in terras deprimi nolens,
Cùm iam in Cœlo non eſset,
Eſse cœpit in manibus:
Perire neſciens,
Quòd tam benè viuere didiciſset.
Beata Gallia,
Quæ Præceptorem habere merueris,
Qui diuina æque docere potueris, ac patrare.

Cle-

ELOGIVM.

Clemente Ancyrano
Nullum virtus defendit æquiùs,
Nullum exercuit dūriùs.
A Sophia Matre
Sanctiori Philoſophiæ genitus,
Quandoquidem a deteriori vtero
Venire non poterat tanta Conſtantia,
Nulla in ſe admittens peccata
Omnia puniens,
Martyr videri potuit antequam eſſet,
Nondum adoleſcens,
Iam tamen Pauperum Pater,
Omnibus melior, omnibus præfici meruit,
Nunquam demiſſior cœteris
Niſi cùm eſſe potuiſſet elatior.
Diocletiani furijs interceptus,
Octauum ſupra vigeſimum annum
Exegit in pœnis,
Agente Deo,
Vt quando erat in mundo feritas,
Quæ omnia infligeret mala,
Eſſet,& charitas,quæ omnia toleraret.
Sæpe in fruſta conciſus, nunquam non integer
Cùm per nulla vulnera
Nimium ingens animus poſſet exire
Tandem ſuis redditus,
Dum hoſtiam Deo daret,
Dei hoſtia factus,
Gemina victima
Sacrificium vna cum vita concluſit.

Bla-

Blaſij Sebaſtenſis.

E L O G I V M.

Blaſium nemo vidit in terris
Quin eruditum putarit in Cœlo ;
Virtutem cum lacte imbibens,
Cum ætate corroborans
Fecit incertum,
An in eo differret à virtute natura,
Epiſcopus agens antequam fieret,
Qualis eſſet futurus,
Edocuit antequam eſſet.
Ex Vrbe, quam ſibi ſimilem fecerat
Digreſſus in ſyluam,
Vt ampliaret animum arctatus in ſpecu,
Quadam quaſi Diuinitate
Feras effecit humanas
Felix, ſi quam a feris expulerat
Feritatem,
Geminatam in hominibus non vidiſſet.
A venatoribus interceptus
Dum cœleſtia venaretur,
Vocatus ad ſupplicia;
Ea ſecuritate perrexit,
Vt illa ſe in ſyluis non effugiſſe,
Sed expectaſſe doceret.
In aquis non ſecus ac in marmore
Ambulans,
Cùm vitam ſuam
Prodigijs tueri poſſet.
Maiori prodigio tradidit,
Quàm ante ſeruaſſet:

Ioan-

E L O G I V M.

Ioannes natus in Cypro,
Educatus in Cœlo,
Futurus Dei Quæſtor in terris
Debitum innatæ largitati Patrimonium
Cùm naſceretur accepit,
Digna ſenio iuuentute tranſacta,
Sublimitatem ingenij, claritatem virtutis
Exuere nolens, tegere neſciens;
Quod eſſe minimum vellet, eſſet coactus,
Ita Alexandrinos excoluit,
Vt ſibi ſimiles faceret.
Ita beauit,
Vt ſe conſcio neminem gemere,
Neminem egere permitteret.
Plura ſemper appetens, quo plura daret;
Id vnum habere ſe reputans,
Quod effudiſſet,
Dum omnium augeret ærarium,
Numquam tamen imminuit ſuum.
Ita profuſus in homines,
Vt auarus non eſset in Deum,
Cùm hominibus dediſset omnia.
Vitam dedit & Deo,
Suis futurus vtilior
Si ſui tenacior extitiſset.

ELOGIVM.

Ignatius Antiochenus
Dignus Ioanne Præceptore diſcipulus,
Quem vincere non ſperauerat,
Æquare ſtuduit,
Animo, quàm tempore Chriſto propinquior;
Ita eum expreſſit, vt ſe vidiſſe probaret.
Antiochiam ſudoribus alluens,
Flammis incendens,
Viuere neſciens niſi vitam omnium tueretur;
Splendoribus ſuis Tyranno proditus,
Ventilari potuit, non extingui.
Vt Leonibus Leonem obijceret
Romam vocatus,
Non ſecus ac ad alterius ſupplicium,
Properauit ad ſuum.
Illius panis eſſe percupiens
Qui ſe panem fecerat omnium,
Intimo nimis ab igne concoctus,
Beſtiarum dentibus frangi voluit.
Qui hominem in Deum incenderat,
Feras in ſe ipſum incendens,
Numquam ſecurior, quàm cùm periret,
Mortem metuere neſciens,
Prouocare non metuens
Non in ſolo capitolio
Triumphari Romæ poſſe probauit.

ELOGIVM.

Petri Alexandrini Vitam
Non ideo deteriorem putes,
Quòd fuerit ignotior morte;
Pretioſam enim mortem
Non niſi vitæ meritis emit.
Eo ſæculo natus
In quo ſi miſer eſſe nolet,
Probus eſse non poſset,
Ita aſsueuit ærumnis,
Vt eas etiam adamaret.
Optimo Antiſtiti ſuffectus melior,
Vt Diocletiani furijs
Parem Ægyptus obijceret Ducem,
Ita deſudauit in ſuorum roboranda
Conſtantia,
Vt etiam ſine Tyranni gladio
Glorioſè poſſet obire.
Ita intimus Chriſto,
Vt eius etiam arcana cognoſceret,
Eius tunicam lacerantem Arium
Vſque adeo eſt deteſtatus,
Vt ſe nequiorem Ario redderet,
Si Ario pepercisſet,
Carceri mancipatus ſe talem exhibuit,
Quales ſuos eſse voluerat.
Tandem eo felicitatis genere felix;
Quòd infelicior eſse vix poſset,
Ereptus ſupplicijs; euolauit in Cœlum.

Polycarpi Smirnenſis.

E L O G I V M.

Polycarpus Smyrnenſium Præceptor,
Et parens,
Patria, non moribus Aſiaticus,
Etiam in Aſia fortes
Naſci,& ali poſse probauit,
Chriſti diſcipulis ætate coæuus,
Munere ſuccedaneus,
Virtutis, quam collegit ex omnibus
Se fecit Epitomen.
In hoc mirandus,
Quòd ita omnes vnus expreſserit,
Vt dum viueret
Eorum neminem obiiſse putares;
In hoc amandus
Quòd ſe diſſimularet eſse, quod erat,
Ingenio virtutem illuſtrans;
Ingeniumque virtute
Perditos nouatores
Moribus damnauit antiquis.
Suam tueri non valens,
Suorum incolumitatem
Negligere neſciens,
Tyrannum non metuens,
Niſi cùm mitior videretur,
Vitam ſuam moriens
Clariorem fecit in flamma.

ELOGIVM.

Epiphanius vrbium bono
Natum in ſyluis
Pecudum Paſtor cùm eſſet,
Paſtor eſſe meruit Populorum,
Cum deteriori fortuna
Deteriorem exuens ſectam,
Ex Iudæo,& Chriſtianus, & Monachus;
Qualis eſſe deberet inter homines,
Didicit inter feras,
Diu peregrinatus,
Vt Chriſti Patriam veneraretur, & ſuam;
Dum fugeret inſulas delatus in Inſulam,
Fruſtrà quærere latebras,
Quem Deus latere nolit edidicit.
A Conſtantienſibus deſtinatus Antiſtes
Antequam cognitus,
Se talem exhibuit,
Qualem eum eſſe decebat,
Quem Deus, non homines elegiſſent,
Illis placere neſciens
Quibus nec in omnibus placeret Deus:
Iniurias beneficijs vltus edocuit
Non plura ſe potuiſſe patrare,quàm pati.
Tandem annorum numerum
Exæquans meritis,
Multiplici tempeſtate iactatus
Defecit in Mari.

ALE-

ALEXANDRI BERTII

Deo,& Deiparæ acceptiſſimi Adoleſcentis, Florentini Patritij.

Societatis Ieſu Candidati.

VITA, ET ELOGIVM.

I.

Siſto tibi, Lector, Gigantem, Puerum;
Qui è Violante Matre Violentus irruptor,
Sancta,& felici temeritate
In expugnationem Empyrei coniurauit,
Nec contemne titulum Pueri.
Omnis in Alexandris, ætas eſt adulta virtutis
Eludunt Parcarum inuidiam
Redundantia meritorum.
Audieris magna de Magno.
Leges maiora de Paruo.
Scribimus, quæ ſpectata Florentiæ
Non quæ Roma diſcuſſa,
Atque ita fidem aliam non exigimus
Niſi quam damus,

II.

Effætum ſæculum,
Annum iam agens nonageſimum tertium
Sterile vtique perire debuerat,
Non igitur, niſi vt prodigia pareret,
Fœcundum fuit,
Edidit in vno Alexandro Bertio
Nec pauca, nec contemnenda,

Pue-

Pueritiam ſenilem, pudicam pulchritudinem;
Amænitatem ſeueram, robuſtam facilitatem
Aloyſium Gonzagam, biennio ante ſublatum
Ne tam rara in adoleſcentibus exempla
Perirent;
Reddere Prouidentia feſtinauit.
Suſpicax Pythagoræus Alexandri ortum,
Metempſicoſim diceret, Aloyſij.
Adeo vtriuſque & amores, & mores,
Non tam fuerunt ſimiles, quàm ijdem.

III.

Sine floribus nunquam Florentia eſt,
Apud quam, è Violis Lilia
Etiam in Autumno naſcuntur,
Ephebum honorarium Mariæ
Traxiſse in eam credas ab origine genium;
Cùm communem pene cum illa
Et conceptionis diem habuerit, & Natalis.
Præiuit Phoſphorus Soli,
Quem ſecutus mox eſt,
Defuturus Horoſcopo ſuo.
Quoties promiſsam in illo Animam
Non dediſset.
Emicuere progreſsus vel in initijs,
Caſtiſſimus;
Non niſi Cœlum regente Virgine
Beneficium Lucis admiſit.

IV.

Prænouiſse ſuſpiceris Violantis viſcera
Theſaurum ſuum.
Quem non niſi diris coacta torminibus
Publici iuris fecerunt.

Eme-

Emere à Deo viſa eſt Bertia Domus
Omnium pene rerum diſpendio,
Animam pretioſam,
Pro tali filio ipſum dedit, & patrem
Fluxas vix ſentiens
In Nicolao perire diuitias,
Cùm in Alexandro lucraretur æternas,
Ita non defuit Poſthumo
Iuſtiſſima cauſa naſcendi
Dum à beneficijs in vtrumque parentem
Vitam pijſſimam auſpicatus,
Genitrici Viduæ
Opportunum ſolamen aduenit,
Et genitoris ſepulti adaugens merita
Dum implet, quæ ediderat de ſe vaticinia
Talis agnitus, qualis ab eo ante deſcriptus.

V.

Ne qua pretioſæ vitæ portio
Sacra non eſset
Totam illico grata puerpera dedicauit.
Adoptiuum ſuum Chriſtus
Se parente ad meliorem vitam renatum,
Vt Cœli moribus aſsueſceret,
Dedit alendum Mariæ.
Deſcendit prouida mater familias
Curare rem filij, tamquam ſuam,
Et operoſiſſimam Maieſtatem
Vſque ad Hortuli huius culturam abijciens,
Viſa eſt in eum ſæpe flores deferre
In Agro felici
Profecerunt flores in fructus,
Quibus, & potuit illa ſe paſcere
Et culturæ ſocios coronare.

Proh

VI.

Proh quàm benè conſenſerunt
Primæ Infantis voces cum vltimis!
Ante Ieſum, & Mariam
Illi nullum eloquium:
Poſt hæc ipſa nomina illi omne ſilentium!
Tantillus puer, & iam tantus amator,
Gauiſus in Virginis Filio,
Sibi genitum fratrem
Suas ſtatuit in illius vnius amore
Delicias.
Correxit auaritiam Naturæ
Liberalior Gratia;
Dedit hæc fratrem,
Quem illa negauerat;
Seu quòd exhorruiſset offerre
Deteriorem,
Seu quòd meliorem fingere
Deſperaſset.

VII.

Bonas artes antequam diſceret
Iam intentus exercere meliores,
Vix ablatus ab vberibus Matris,
Ad vulnera Chriſti Patris accurrit
Suxit inde crebra per oſcula
Liquidam Diuinitatem.
Quà æternam adipatus ad vitam
Non niſi diuina mox eructauit
Eloquia.

Affi-

VIII.

Animo ſus ſub Crucis vexillo Tirunculus
Cilicio clamydandus
Rudia retia in dolorum venationem
Aſſumens
Expertus horrori nominis
Rem non reſpondere molliorem,
Increpuit in deceptionis agnitione
Mite nimis in genium
Quod artes nocendi ſibi,
Niſi ab alijs doceretur, neſciret.
Ita bellaces animæ
Intentant animas hoſtibus
Cùm damna non poſſunt.
Nunquam ſe ratæ viuere,
Niſi cùm contingerit vincere.

IX.

Studuiſſe Cœlites credas
A tanta modeſtia diſcere
Quales deberent mores exprimere,
Si quando, Laruam hominis induiſſent;
Stetere circa illum aſſidui
Stipatores Lateris
Excubitores Cubilis,
Tam ſollicita prodentes cuſtodia
Quales Deus theſauros
Abdidiſſet in Puero,
Circa quem
Tam multi Cœli Proceres vigilarent.

X

Suffecerit hactenus
Vnus ſingulis, è Cœlo cuſtos;
In Sæculo nequam periclitanti pulchritudini
Eſt adiunctus ſecundus,
Inde inter duos Angelos
Mediùs viſus incedere
Quorum vnum deberet Prouidentiæ,
Alterum auxiliarem Mariæ.
Fuit hæc planè omnia Clienti ſuo.
Diſcenti, Magiſtra,
Ægroto medicina, mortuo vita,
Studijs vacanti ſæpè Librum aperuit.
Semper Ingenium.
Ne quod venenum
Malè fidis hauriret à paginis
Eas prior ipſe percurrens
Contactu ſuo fecit innoxias,
Atque ita dignus
Tanta inſtitutione diſcipulus
Vtili, & non erubeſcenda ignorantia,
Vitiorum non ſolùm res
Sed & nomina ipſa neſciuit.

XI.

Quid Alexandro non crederet,
Quæ credidit illi etiam paruulum Deum?
Inuenerat ita fidelem in minimis,
Vt eum etiam in maximis
Credere talem poſſet.
Luſere Pueri ſeriam charitatem,
Acceperunt, & dederunt
Quæ non amitterent, cùm dediſſent;
Adeò

Adeò vt, iam poſſet Alexander
Niſi IESV ſocius viuere,
Nec iam vellet IESVS Cœlo
Sine Alexandro regnare.

XII.

Societatem igitur IESV
Studiorum ſuorum nutricem
Cùm iam diligeret ſupra Matrem;
Huic paratus vale dicere,
Vt illi adhæreret.
Accendit in ſe deſideria,
Quæ vel ſe extincto
Adhuc inextincta fulſerunt.
Ita attendens quam iuſta vellet,
Vt obliuiſceretur inquirere.
An & tam ardua poſſet,
Subiratus eſt annis ſuis,
Qui vel cum tanta pernicitate ruentes,
Adhuc concitatiſſima ſua vota tardarent.

XIII.

Condonauit acerbitatem ætati
Matura patientiæ virtus,
Abolitura tamen obiectam infamiam,
Inocciduum ſtatuit ad Solem accedere,
Illius iam dignus conuiuio,
Cuius nondum erat aptus obſequio.
Se tota in Chriſto Cœli pinguedine
Vt citius adoleſceret, ſaginauit.
Deum igneum eſſe
Liquatæ ad illius contactum niues probarunt,
Vt hoſpiti Maieſtati

Laxiorem cederet locum;
Cor adamantinum ad vitia;
Cereum ad virtutes
Solutum in lacrymas per oculos exijt;
Ita viuit aquis ille ignis,
Quem Deus vult
In homine tam vehementer accendi.

XIV.

Obtulit, & has Purificata Virgo primitias;
Iam non curauit par Turturum,
Aut duos pullos columbarum,
Quæ talem pro filio
Ad aram ſiſtere Agnum poſſet.
Fuere hæc eo anno Bacchanalia Bertio,
In quibus tuto ſe
Per honeſtam Licentiam hilarauit
Tunc planè perſonatum
Se negare non potuit.
Cùm ſibi ſuperinduens Deum
Ita ipſe cœperit viuere, & non ipſe.

XV.

Hyemauit
In tam bono Diuerſorio Chriſtus
Nullo inde illum pellente contrario.
Ibi nundinator Pulchritudinis ſuæ
Pene totam expoſuit.
Micuit Dei penicillus
In humaniſſima facie
Quæ amatoriam induceret extaſim
Admiratoribus ſuis;
Nunquam ſpectabilior,
Quàm

Quàm cùm erubeſceret ſpectatorem,
Vix crederetur aut naſci, aut fingi
Autore ſuo dignior, potuiſſe
Nimirùm illibatus animi candor
Corpus ipſum imbuerat,
Et concolores Innocentiæ genas
Ignea è corde Charitas miniabat.

XVI.

Quàm addictus Pietatis delicijs,
Tam intentus patientiæ lucris;
Coactus ſæpè nolle quæ vellet
Gaudebat innocens noxiorum remedijs
Sciens non aliter quàm per infortunia
Fortunari hominem,
Atque ita in pœnis
Appetenda omnia præter culpas:
Nubilum Præceptorem, & tonantem Ancillã,
Illæſa ſerenitate pacatus excipiens
Credi potuit Altitudine mentis
Olympum excedere:
Matri ideò debens omnia,
Quòd affectus ſeueritate
Iam non ſibi Mater, ſed Pater eſſet
Simulantem iras
Ita verò dolore placuit
Vt occaſionem obiurgationis
Nouam ſemper faceret cauſam
Amoris.

XVII.

Sodales hilaritate alliciens,
Maieſtate componens.

Vel inter pueriles nugas :
Magiſteria virtutis exercuit ,
Parato ſemper ad preces ,
Templa ne deeſſet
Ara multiplici
Totam conſecrans Domum ;
Sine caractare, non item ſine pietate
Sacerdos ,
Ludricas victimas vera religione mactauit ,
Vi memoriæ roborans acumen ingenij .
Inter primos muſarum cultores
Nunquam ſecundus .
Parauerat pingue viaticum ſenectuti ,
Niſi , qui etiam iam vixerat
Loco planè non ſuo ,
Putaſſet vtiliùs ,
A mortis experientia diſcere ,
Quòd nulla poſſet vitæ diuturnitas
Rectè Docere .

XVIII.

Fatale adhuc Agnis Paſchale tempus
Noſtrum hunc
Se Dei per amœna paſcentem ,
Ar[illegible] ignibus ſacrificæ Charitatis aſſauit :
Aperuit Alexandro Cœlum Aprilis .
Prodiditque eum non eſſe florem è terra ,
Qui quo menſe cæteri oriuntur, obiret .
Vni dumtaxat corpori ſuo
Non innocens Animus
Vehementiore conatu venas infringens ,
Dedit ſanguini libertatem ,
Quam eo dimiſſo, lucraretur & ſibi .
Laxato Carcere

Co-

Cogitauit illico fugam captiuus.
Affectiones, quas nondum ſparſerat,
Facile colligens
Omnes vno agmine præire ſe iuſſit ad Deum.

XIX.

Ita decumbens vt ſemper ſtaret,
In profectionis horam erectus
Contra malignitatem itineris
Salutari ſe Viatico muniens
Prudentes tunc quoque Virgines æmulatus
In ornamentum lampadis ſuæ,
Sumpſit & ipſe oleum ſecum.
Vnctum laceſſere Pugilem
Tartareus Antagoniſta non timuit.
Armatus in illum larua truculentiore
Solo vincere aſpectu crediderat.
At non erat is Puer,
Quem laruæ terrerent.
Riſit audaciam tenebrionis,
Qui ſe tot aſtantibus ſibi Cœlitibus
Miſcuiſſet.
Addidit nouum titulum triumpho ſuo
Coegit plaudere
Iam non inexploratæ virtuti,
Quam vt poſſet credere,
Videre debuiſſet,
Admiratorem dimittens
Quem acceperat oppugnatorem.

XX.

Effudit ſe in ægroti cubiculum
Totum Cœlum,

Audire propius appetens diuina promentem;
Et expectare impatiens
Humana liquentem.
Candidatus æternitatis
Oblitus dolores ſuos
Totus abijt in amores.
Coronariæ certantium epinicia cecinit;
Et nihil iam niſi gaudia Lacrymatus,
Miſereri volentes compulit in inuidiam:
Vidit, & ipſe moriturus arcana,
Quæ quia loqui non licebat, obmutuit.

XXI.

Qua hora exacto iam die,
Merces redditur operarijs,
Eadem & ipſe
A liberaliſſimo muneratore vocatus,
Queri non potuit,
Quod alijs minus aliquid accepiſſet:
Cum vltima veſpertina ſalus
Diceretur Mariæ
Hanc illi rite victimam immolauit
Aere Campano monente
Adorabunda Florentia,
Ita qui tempus omne
Mariæ cultui tribuerat.
Non niſi in tempore Mariæ ſacro
Potuit mori.
Vita breuis vt fuerit,
Adhuc gemino Sæculo
Ornando ſuffecit,
Cum deſinente incipiens,
Cum incipiente deſinens
Pretioſum dedit vnicuique ſeptennium:

Con-

Contentiùs viuere ;
Si ſanctiùs viuere potuiſſet ;

XXII.

Hæredem tranquillitatis ſuæ
Matrem relinquens
Nullas illi adeſſe paſſus eſt lacrymas ,
Quibus triumphi ſui hilaritatem fœdaret ;
Indecorum putauit
Prudentiſſima fœmina
Non congaudere gaudenti .
Partes ſuas duxit laudare Deum ;
Non filium gemere iam felicem .
Videri ſibi pulchriùs Cœlum cœpit
Quòd hoc ſe nouo iam inuitaret illico :
Et lætiſſima, quòd talem habuiſſet ,
Triſtari neſcijt , quòd talem amitteret .

XXIII.

Impleuerant Vrbem ,
Spectata in moriente prodigia
Magis implerunt
De mortuo vulgata præconia ;
Pompa funeris viſa eſt ,
Transferre magis ſacra Lipſana ,
Quàm tunc primum efferre .
Nouæ huius in templo Ioannis
Apocalypſeos .
Auidus ſpectator populus
Omnis accurrit ,
Et abuſus patientia mortui ,
Pia planè rapina ,
Id illi pene ſolùm reliquit ,

Quod auferre ſine illo non potuit,
Periclitanti ſuos inter honores
Cadaueri
Opportunas allaturi ſuppetias
Socij IESV,
Dum ſubductum è Templo
Committunt ſacrario,
Reuixit in pallida facie,
Mortua pulchritudo.
Fuerit hæc exultatio
Nunquam interituræ Modeſtiæ,
Quæ vel plaudentium inimica turbarum
Ab ijs libera arriſerit ſolitudini ſuæ,
Seu gratulatus ſibi ſit Alexander,
Quòd eas in ædes
Admitteretur vel mortuus,
Quas toties anhelauerat viuus,
Statim ac adfuit
Accitus cum coloribus Pictor;
Vultus, qui pingendus erat,
Euanuit.
Fucis adhuc inimicus,
Ab ijs nolens famæ præſidium
Nunquam moriturus in poſterorum animis,
Viuere neglexit in telis.

XXIV.

Erubeſce prouidentiam pueri
Senectus improuida:
Mariæ Diſcipulum in magiſtrum aſſume?
Laus & tibi aliqua occupanda eſt,
Cæperit ille bene; tu deſine.

AMO-

AMORI LVCENSIVM CRVCIFIXO

Tributum.

Sta, Viator, & tu iuxta Crucem;
In qua poſt Reſurrectionem ſuam
Adhuc moritur Chriſtus.
Aſpice, & tu, ſi aſpiceris,
Et facundo perorantem intuitu
Viuam exanimis Dei Maieſtatem
Attende,
Regnare neſciens niſi in cruce
Rex noſter,
Qui ſemel à Nicodemo
Fuerat è cruce depoſitus
A Nicodemo exegit hic iterum
Citra piaculum crucifigi.
At Chriſti caput, quia Deus eſt,
Cùm ars humana deſperaret exprimere,
Impatiens expectare
Inutilem diligentiam fabri
Vltro deſcendit in exemplar
Prototypus.
Sylua, quæ dederat
Tam pio materiam operi,
Similitudine formæ decepta
Vberes ſtillauit in fletus:
Ac ſi re ipſa Dei filium
Iterum in crucem actum vidiſſet.
Nouum cœlo irritamentum doloris
Alia veritus Solis, Lunæque deliquia
Tegere pius artifex ſtuduit cœlo.
Coactus iterum Chriſtus
In cor terræ deſcendere,
Donec eum inde

Pia ſubalpini præſulis furta repeterent.
Concipit inter vmbras degeneres
Deſiderium lucis, & Lucæ:
Ereptus antro, fiditur pelago.
Atque ita per mare inferum
Tot ſuperum theſauris ſaburrata carina
Lunæ portus ingreditur
Quid videri potuerat quæſiſſe Lunenſes,
Quæſitus à Lunenſibus retroceſſit,
Amicus conſtantiæ
Vrbem, quæ vt luna mutanda eſſet,
Exhorruit,
Atque ita oppoſitus lunæ ſol noſter
Extremam illi prænuntiauit eclypſim.
Primogenitis fidei ſuæ
Hanc hæreditatem adiudicauit,
Lucenſium beauit deſideria,
Dum impleret & ſua.
Ne dici poſſet inuitus veniſſe
Quo bonum miniſterio tractus eſſet,
Relicto ſuburbio,
Nullo iam deducente, Vrbem ingreſſus,
Martini beneficentiæ conſcius
Eius in ædem
Seminudus hoſpites ſe recepit
Iam non dimidia,
Sed tota clamyde veſtiendus,
Qui Hieroſolymam
Iudæorum odio deſeruerat
Quam magis vrbem eligeret
Quam Iudæis ſupra cæteras inimicam
In quam diſcedens ijs poſſet iterum dicere,
Quo ego vado vos non poteſtis venire.
Poteſtatem habens
Ponendi animam ſuam,

Et

Et iterum ſumendi illam,
Cruci iam non alijs,
Quam charitatis vinculis alligatus
Clauos in manibus, pedibuſque
Non tolerat.
Nec quia conuerſus ſemper
Ad ianuam eſt,
Ideò fugam aliquam meditatur;
Huc vt veniret,
Nulla illum coegit neceſſitas;
Hinc vt recedat
Nulla illum hoſpitij ſui pellit indignitas.
Impatiens expectare
In ſummo templi ſupplices ſuos,
Ad omnem & ipſe Lucenſium Vrbanitatem
Compoſitus
Expanſis, & liberis
Ad omne obſequium manibus,
Centrum miſerationum
Templo occurrit in medio
Sunt & in hoc Chriſto theſauri abſconditi,
Quidni igitur in eorum cuſtodiam
Apertis ſemper vigilet oculis?
Videns ciuitatem non flendam
Auocare ſe ab aſpectu ſibi iucundiſſimo,
Vel ſi poſſit, non vult.
Ditiſſimus in omnes qui inuocant illum,
Argenteos etiam nolentibus calceos dat.
Nunqaam aurum toleraturus in capite,
Niſi illud etiam pede calcaret.
Beata ciuitas,
Cuius deſiderio relicta Hieroſolyma
Tam longam Chriſtus ipſe
Peregrinationem ſuſcepit.
Filios tenebrarum, Luca ne tolera,

Et à Patre luminum
Tot itineribus quæſita ne fuge.
Excubitori libertatis tuæ
Tota eſto tributum,
Illo vigilante
Securus tibi omnis eſt ſomnus,
Perge hunc vnum pati
Sub ſolio Regem,
Cuius vnius Regnum
Libertatem non permit, ſed perennat.
Lapis angularis
Infenſum & tibi ferrum retundet,
Cùm innoxios tueri poſſit a Tyrannide,
Qui potuit, & à carnifice.
In amore tuo
Pupillas cordium venatrices attende,
Non vno inde iaculo ſauciata,
Argum, quo cingitur
Intelliges ſine telo non eſſe.

LVCENSIVM PIETATI PRO DEIPARÆ IMAGINE

Olim ab Aleatore perditiſſimo ſauciata

SOLATIVM.

Affixa ſupponitur hæc inſcriptio Lucæ in ſacello B. Virginis à Saxo dictæ, vbi profundiſſimus adhuc extat hiatus deſcenſuro vix patens homini, quo merſus olim perditiſſimus Aleator dum ipſiuſmet iacturam indusij aduerſo ſibi imputans Chriſto, eumdem Vrbis in muro pictum iacto contriuerat ſaxo, niſi Deipara a dextera in læuam Filium transferens excepiſſet pro eo vulnus, quod etiam dato ſanguine propalauit.

Lucenſium Terra,
Vt quædam cœli pars eſt,
Luciferi alterius perduellione
Grauata dehiſcit,
Et ſcelera malens deglutire,
Quàm regere,
Vbi vni ad Inferos,
Multis ad Superos viam pandit.
Giarum quid hunc exhorres,
Viator?
Nuſquam arctiorem
Videris ad Erebum ianuam.
Tàm multi non intrarent, per illam,
Niſi apud alios pateret ampliſſima,
Quæ apud Lucenſes anguſtiſſima eſt.
Periurus Aleator vna cum induſio
Hu-

Humanitatem omnem exutus;
Nudum Deum nudus laceſſit ad luctam;
Et VERBVM, quod verba non proſternerent
Adortus manu,
Duritiem ſuam omnem
Obuio iaculatur in ſaxo.
Vrbis ſibi commiſſæ muro
Filium Maria non patitur excubitorem perire
Quem olim ſubduxerat
Herodis gladio Puerum,
Lædi ſaxo non vult,
Indignum reputans, ſi qui apud Luceuſes,
Vel ipſo Crucis viuebat in ligno,
Apud eoſdem ſpectaretur mortuus
Matris in gremio.
Omnem igitur miſerationem
In Læuam exonerans,
Dexteram expedit in vltionem,
Et ſe vnam vulneri aperiens
Illud è damno lucrum reportat,
Quòd dato etiam pro Chriſto ſanguine
Vera Virgo Martyr iam eſt,
Periclitante iam non Dei ſolùm Filio,
Sed & Matre
Par fuit iterum ſcindi petras,
Et monumenta laxari.
Cœlis ruentis iras
Impiata præuenit tellus,
Et quæ ſaxum miniſtrauerat culpæ,
Hiatum commodans pœnæ,
Seù hauſtura, non iam Abelis ſanguinem,
Sed Dei Matris,
Seù in tam execrandam
Æternum declamatura proteruiam
Nunquam claudendum aperit guttur.

Abit

Abit in locum ſuum, non tam Deum fugiens;
Quàm ſe ipſum blaſphemans,
Et igneo nudus balneo merſus iam diſcit;
Patere Lucam, miſeris ad Aſylum,
Perditis ad Sepulcrum.
Fugite Vrbem,
In qua Chriſtus omni regnat in Solio;
Chriſtus hoſtes,
Sola vos alibi Iura,
Hìc ipſe etiam vos puniant elementa.

ANOTOMIA.

Vocaliſſimi, & ex igne clariſſimi Cordis R. P. Rocchi Gonzalez à Societ. Ieſu in Paraquaria occiſi à Barbaris.

Hoc quicumque Cor aſpicis
Audies etiam ſi attendas,
Vocale adhuc eſt,
Si non credis
Cordis tui aures interroga,
Obſtructæ illæ ni ſunt,
Idioma natum in India
Percipies etiam Europæus,
Ignita Verba ſi ſenſeris
Ea ſcieris è Rogo venire.
Rocchi Gonzali Flammas,
Si aliunde non noſti.
Velim metiaris ex tuis.
Igneus hic è Dei ara Calculus,
Defæcandæ telluri translatus è Cœlo
Cum incenderet omnia,
Barbarorum etiam in ſe iras accendit.
Cathechæſi cogendæ

Tim-

Timpanum parare prohibitus;
Illud primò pulſans cum vltimò viueret,
Pro timpano factus ipſe Vocalis.
Vel è cœlo cępit audiri.
Fractis ceruicibus, integritate non læſa
In eodem templo Victima,
In quo ſteterat paulo ante Sacerdos,
Abſumptis incendio partibus,
Quæ infra cor ſunt
Ardere vltra non potuit.
Elementum videlicet
Quando iam in centrum deuenerat,
Agere vltra non debuit.
Maiùs ibi erat incendium,
Quàm vt ab ignis ardoribus
Poſſet intendi
Indignari Philoſophia potuit,
Si vidiſſet à ſimili ſimile paſſum eſſe.
Diuinus Amor
Aptiſſimum ſolidando Cordi venenum eſt:
Quid mirum igitur,
Si quod erat illo conditum,
Non ſecus ac illud Germanici,
Violentiæ ignis obſiſteret.
Idem tamen humaniſſimus Barbaris,
Qui Adamantinos flammis
Grauius ferens ereptam alijs Innocentiam,
Quàm animam ſibi,
Quò blandior eſſet oratio
Corde vſus interprete
Reduces ad ſe hoſtes
Inopinata beneuolentia terruit,
Nouo beneficio non placuit.
Ita eorum venatus gratiam, ac ſi læſiſſet,
Ita ſuam pollicitus,

Ac

Ac ſi meruiſſent ;
Ex eo tantùm , quod filios diceret ,
Arguens Parricidas .
Indicauit apertiſſime , in Nece ſua ;
Si ſcelus excipias ,
Sibi omnia placuiſſe .
Ac qui viuentis contempſit merita ,
Mortui facilè neglexit eloquia .
Nouæ cordis Arteriæ irata Vecordia ,
Inde radicem vocis, extraxit
Cæca , quæ non videret ,
Adhuc manere ſupplicia ,
Etiamſi qui ea prediceret tolleretur.
Nouas igitur in deteſtationem ſceleris
Cordis fauces aperiens
Extrà flammas immedicabilius æſtuans ,
Quàm Vocis auctor in flamma,
Graueolentiam ſceleris ſui
Circumferre cœpit in manibus ,
Probatum igne cor eſt , non abſumptùm ;
Quidni igitur Europam incendat .
Quod tot in America collegit Ardores
Vtinam non deſint Cordia , quæ audiant ,
Quando cęperunt non deeſſe ,
Quæ dicant .
Vtinam conſuetudo fiat ,
Quod hactenus miraculum eſt ,
Vt homines iam non niſi ex corde
Loquantur .

NE-

De noua Genuenſium Claſſe
Anno 1642.

Iterum Liguria nauigat;
Ergo aut noui naſcentur orbes,
Aut renaſcentur antiqui.
Tenuibus illa piſcationibus
Non aſſueuit
Cuius in retia
Non vrbes ſolùm Fortuna,
Sed & orbes coniecit.
Felicioribus Argonautis
Non vellus quodcumque ſit Merces;
Saburratæ Auro Triremes;
Reges,& Regna reuehent Domum.
Agnoſcet veteres Dominos
Græcum Syriacum,
Ægyptium, & Lybicum mare.
Et flagella placidum tolerabit,
Quæ iam non ſerua,
Sed libera manus infliget,
Cometæ exitialis in morem
Orienti occaſum minabitur
Crux cruenta.
Vbi ſignum Filij Hominis viderit.
Adeſſe ſupremum diem ſentiens,
Luna Threicia
Dare lumen deſinet ſuum,
Non alijs, quàm Mariæ Seruis
Laus iſta ſeruata,
Vt Mariæ pedibus
Terreſtrem hanc quoque ſubigant Lunam;
Amica Libertatis Fortuna,

Eam

Eam nunquam Claſſem deſtituat,
Quæ, quia ſacra Libertati eſt,
Catenas non tolerat,
Niſi quas hoſtibus libertatis imponat
Vt Africanus ab Africa,
Ita à Mari domito Dux Marinus,
Tanta ſub laude oppreſſus oſtendit,
Non niſi Diuinum fuiſſe conſilium,
Quod qui concepit illicò eſt dedicatus.

LIGVSTICÆ MAGNIFICENTIÆ

In Nouo Aquæ ductu Miracula.

Arcus, quos hic vides, Viator;
Triumphales & ipſi ſunt.
Difficultate multiplici ſuperata;
Habet vel ipſa pax Genuenſium
Trophæa ſua.
Vbi, qui vincerentur hoſtes defuerunt.
Artis ſuppetijs victa eſt
Maligni Soli Natura.
Quid non poſſe Ligurem putem,
Quando ita poteſt elementa transferre?
Catenatos Montes Nexu manſuro
Felicitatis ſuæ baiulos efficit,
Et triumphanti per aquas induſtriæ
Rebelles humeros
Commodare compellit.
Redundat Scatebræ,
Vbi nullæ naſcuntur;
Et oblitæ barbariem orginis ſuæ.
De Ruſticanis Vrbanæ
In omnem modeſtiam manſueſcunt;
Nobilitati latices.

Qui

Qui & in valle ſerpere prohibentur,
Et elati in ſublimiorem fortunam.
Tali, ac tanta Ciuitate donantur,
Similitudinem quamdam tumoris
Ipſa inceſſus Maieſtate
Mentiuntur,
Quidni nutriatur
Laboris amor in Ligure,
Si aſſiduus Conuiuia Temperantiæ
Mixtos Rupium ſudoribus ſuos bibit?
Bellorum incendijs
Recocta Genua vt eſt non abſumpta,
Non fabuloſo Medeæ,
Sed induſtriæ ſuæ vero miraculo
Felicem in infantiam retroacta,
Patribus ſuis
Matrum curas iniecit,
Dum ab alijs, & ampliora exegit
In aquis vbera.
Et faſcias in mœnibus laxiores.
Sed nimirum
Glorioſa ſemper in aquis Liguria eſt,
Seu à nullo luſtratas inueniat,
Seu ab aliquo malè occupatas
Percurrat,
Seu proceloſas arceat,
Seu remotas adducat.
Vbique in immemori Elemento
Famam ſuam
Stylo peremitatis inſcribit.

FE.

FELICISSIMÆ GENVENSIVM *Reipublicæ pro Noua Mari oppoſita Mole Eucharisticon.*

Næ tu ſuperba planè, Genua es,
Quæ famulare iugum
Domitis etiam elementis imponis.
Flagellato toties Nereo, nec correcto,
Inieciſti tu caſdem compedes,
Quas illi fruſtrà olim
Minatus eſt Xerxes.
Nimirùm decuit
Maris Dominam fieri,
Quæ ſe Mariæ Seruam feciſſet,
Vndequaque inacceſſa
Cui inimico iam pateas,
Si nè infeſto quidem,
Iam peruia Vento es?
Europam vniuerſam
Depaſcenti bus bellis,
Accreuit in te Pacis Amor.
Seditiones puniebas olim in Ciuibus,
Nunc videre, ne quidem ſuffers
In fluctibus.
Clauſa tumidis Ianua es;
Iam non niſi pacatis pates.
Procax Elementum
Ad modeſtiam erudis.
Illi libertatem imminuis, vt augeas tibi,
Pudorem non putet
Oppoſitis lapidibus cedere,
Vbi toties cedebat antè Cineribus,
Liguſticæ Sagacitatis Miraculo
A noxijs curatum ſpiritibus
Ener gumenum iam mare non eſt.

Tan-

Tantæ Magnificentia Molis
Stuporem non aduenis ſolùm hominibus
Sed & vndis iniecit.
Oblitæ innatam veſaniam,
Mutæ propemodum,
Immotæque iam torpent.
Quid tamen ſtupidis mireris in fluctibus
Inimici reuerentiam operis?
Ineſt in illis aliqua cum Auctore cognatio,
Quia ipſe etiam a MARI eſt,
Nouas Inſulas
Ligur Columbus inuenerit,
Tu Anſalde, felicior, qui feciſti;
Fortunæ eſſe potuit
Quæ iam erant, detegere;
Solius Virtutis eſt,
Quæ omninò non erant, creare,
PALLAVICINOS
Statim ac Regio vidit in Solio
Hanc Regno ſuo perniciem
Neptunus exhorruit.
Notauit eorum in ſtemmate
Cæruleum non vno dente morderi,
Et ſe in imagine ſua
Quibuſdam quaſi raſtris incluſum
Iam captiuum teneri.
Quid quòd ſub Auguſto altero
Palladi non tam Vicino, quàm Intimo,
Æmulam Romæ Vrbem
Nihil poſſe concipere credidit
Non Auguſtum?
Et ſterile quis adhuc dixerit ſolum,
In quo ingenia tam fœcunda
Naſcuntur?
Elegantia Ligurum

Nihil

Nihil incompoſitum tolerat,
Ne Mare quidem.
Æqualitatis Amici
Eam vel in Vndis finitimis
Perennem voluit.
Caue quidquam Moli opponas,
Viator,
Cui vim non habuit,
Quam opponeret Mare.

FERALE TRIPVDIVM LIGVSTICI
Maris in die Paſchatis.

Anni Domini M.DC. XXXX.

Incendium Italiæ Natura præſentiens,
Superfuſo prohibere illud quodammodo,
Studet freto:
Amabile Conſilium, ſed inane,
Malè medicamur aquis ardores
Solo ſanguine reſtinguendos.
Et ſperemus tranquillos in terris dies
Quando ne Dies quidem
Quam fecit Dominus,
Procellis vacat?
Vah! quali Catechumeno
Recens decoratum eſt Paſcha!
Ac ſi aggregari Fidelibus infidelitas poſſet,
Candicauit nobiſcum in Albis
Spumeum Mare,
Et Chriſto renaſcentium habitu
Innatam truculentiam tegens,
Iuſtiſſimam gaudij occaſionem
Choreis culpabilibus impiauit.

Morituræ Pelago libertatis
Supremi conatus hi ſunt ;
Condonate breuem hanc petulantiam ,
G E N V E N S E S ;
Obluctatur fræno generoſum Elementum ,
Et maiorem , vi ſua , ſentiens
Induſtriam Veſtram ,
Quod non ſperat excutere ,
Gaudet concutere .
Indulgete impotentibus vndis ,
Hanc vltimam voluptatem
Vt Bacchanali licentia Aream verrant ,
A qua ſe breui æternum præuident
Prohibendas .
Onerandum ſe Claſſibus
Præſentiens Nereus bonus Augur ,
Odioſo Miniſterio velit terga ſubtrahere .
Cœlum cogitans , Nouus Gigas ,
Eo liquidis ſe totum torquet in montibus ,
Nimirùm quibus diebus
Patuiſſe Latroni audijt ,
Patere poſſe ſperauit , & ſibi .
Pro concionatoribus ſilentium meditantibus
Concionabundum Mare perorat .
Mugit in deſides
Tubam nouiſſimam expectantes , vt ſurgant ;
Et id ipſum vrgens exemplo .
Quod alij ante omnia verbo probauerant ,
Docet ,
Veſaniorem pelago eſſe ,
Quem obiecti Cineres non componant .

ALOY-

ALOYSIO ALBRICCIO

Chriſtiano Demoſtheni Obiurgatio, Encomiaſtica.

Si laudes modeſtia reſpuit,
Tolerantia querelas admittat.
Quod in nullo accuſari valeas,
Reus es,
Auocas ab optimis animos,
Quando exhibes meliora.
Mortuo Tullio aures obſtruimus,
Ex quo cæpimus rediuiuum audire.
Cuius excitaſti memoriam,
Gloriam extinxiſti.
Vt habuerit Latium,
Qui diſplicerent in paucis;
Qui placeret in omnibus,
Solam debuit Matrem habere
Placentiam
Illuſtraſti Rhetores Rhetor
Ita tamen vt Mendaces effeceris,
Dum oratorem exprimi poſſe docuiſti,
Qualem defenderant vix poſſe deſcribi,
Cum ſine crimine dicas
Te nemo noſtrum ſine crimine audiat,
Vt pote qui cogamur illico
Vel deſperando,
Vel inuidendo peccare,
Paſcendis auribus natus es:
Dubium tamen
An earum magis acuas,
An mitiges famem,
Cùm eas nunquam ſine tui fame dimittas.

Quo diutius dixeris;
Eo magis cogimur timere ne deſinas;
Id vnum non amamus in te,
Sine quo
Vix quidquam amamus in cęteris;
Parſimoniam Orationis.
Auditores tuos dicendo beaueras,
Quoties ſuauitati adderetur æternitas;
In oculos, caput, ac manus,
Tranſtuliſti ex ore facundiam;
Cùm in te digiti,
Non ſecus ac lingua
Loquantur.
Vocalia in te omnia,
Etiam cùm tacueris,
Mutus eſſe non potes.
Cum omnia noueris,
Mordere non noſti.
Stupente Mundo
Quòd adhuc dentibus careat
Tam adulta, tam robuſta facundia;
Innoxius tamen læſiſti cæteros,
Qui ſemel auditus eos feceris faſtidiri:
Adde quod tibi etiam noxius es.
Cùm te iam perfectiſſimum crederemus;
Quòd adhuc perfici poſſes,
Ideò didicimus
Quia tu, te ipſo melior, docuiſti;
Placuiſti omnibus ſenior,
Quod prodeſſes:
Profuiſti iunior, quod placeres;
Inuidis etiam placere potueras,
Si potuiſſes in aliquo diſplicère,
Minarum horrorem
Ita confudiſti delicijs,

Vt

Vt magis a te argui,
Quàm laudari à cæteris peroptemus.
Quod degere cogamur infantes,
Crimen tuum eſt,
Qui ita totam exhauſeris
Eloquentiam
Vt extra te nulla ſuperſit.
Obiurgare tamen maluimus,
Quam laudare,
Cum ab eo vno
Laudari pro meritis poſſis
A quo vno non debeas.

LVCVBRATISSIMI OPERIS

Raphaelis à Turre Genuenſis Patritij
Ad Lectorem Cenſura.

Trita via non eſt, quam ingrederis,
Raphaele tamen Duce,
Quamcumq ue ſecurus ingredi viam potes
Ducet ille te,
Et reducet incolumem,
Et de exenteratæ Veritatis
Viſceribus
Remedium eruet cæcitatis.
Errorum excurſiones qui timeas
Securus in Turri?
Ire niſi per ſumma non poſſis,
Tanta ſublimitate fundatus.
Solum ne puta, quem ſequeris;
Mercurium, Apollinem, Palladem,
Secum trahit.
In omni Sapientiæ promptuario
Saginatum ingenium

Mille tibi ſubinde delicias
Conuiua non auarus apponit.
Inſulſum ab eo nihil expecta,
Qui ſalem ipſum
Sua eruditione condiuit.
Omnem cum eo Noctem ignores,
Qui Sereniſſimo Ligurum Cœlo
Deſtinatur in Solem.
Tibi itineris labor non pereat,
Cuius experientia doceare pleraque,
Nec pauciora dedoceare,
Mens oculatiſſima
IN TVRRI eminens,
Quidni ab alijs
Pleraque malè viſa detexerit;
Eguit hac noua ſpecula Mundus,
In qua toleratæ hactenus
Profundum inſcitiæ
Metiretur.
Vos in Spem portus erigite,
Qui dubio fluctuatis in Pelago
Doctrinarum.
Accendit ſua DEVS in Turri lumina;
Ad quæ qui dirigat iter ſuum,
Alterius face non egeat Cynoſuræ.

CELEBERRIMI MEDIOLANENSIVM

Limocomij Inſcriptio.

Quid exhorres locum, Viator,
Vbi tam multi ſunt, quos amaſti?
Ædificij huius
Sola tibi diſplicere occaſio debeat.
Capitolium Mortis hoc eſt;

Agit

Agit illa huc currus ſuos
Quoties debellata Populorum ſalute
Triumphat.
Nulla ex re magis
Secundæ Romæ Maieſtatem
Intelligas,
Quàm quod in ea vel ipſa Peſtis
Tam magnificè habitat,
Aſceterium Patientiæ
Tot penè diſtinctum in Cellas
Quot ſecatur annus in dies,
Nouam pleroſque Philoſophiam
Ineruditis hiſce ſub porticibus
Docuit,
Prædium Mortis eam illi ſæpè
Protulit Meſſem,
Vt æſtatis vnius feracitate
Horrea ſua omnia prorſus impleret.
Suos, & Circus hic coronat Athletas,
Habet Caroli Virtus,
Et æmulos, & hæredes,
Qui ex bonis Palæſtritis
Optimi milites,
Vel cùm ineluctabili neceſſitate
Audeant hoc campo certare.
Viden vt ex omni facie
Miſeris Deus patet?
Inter eos medius,
Ex vndequaque aperto tentorio
In omnem Areæ ambitum
Eiaculatur ſolatia.
Numerum Columnarum quid ſtupeas?
Ruentem ſpem vitæ
Ne tam multa quidem fulcra
Suſtineant.

Aquarum ſcatebris totus vt ager redundet
Extinguendæ tamen iræ Dei,
Quam continet,
Tuis adhuc lacrymis opus habet.
Tactos igne de Cælo ne dubita,
Quos vides ſolos de ſe Cineres
Reliquiſſe.
Et adhuc prouidos non venditemus
Mortales,
Qui Vallo, & Mœnibus
Conamur peſtem includere,
Ac ſi non veniret ex alto?
Cœli vitia nemo bene correxerit,
Qui ea non correxit in ſuis.

D. VALERIANO CASTILLIONEO

Pro Noua D. Benedicti Hiſtoria
Euchariſticon.

Quàm multa fœcundiſſimi
Puerperia capitis!
Nata ſemel de Iouis Cerebro Pallas,
Renata ſæpè de tuo.
Magus Medea quacumque felicior
Eiones, & tu recoquis in iuuentam
Exutoſque priſci ſæculi horrorem,
Manſueſcere in Noui elegantiam cogis.
Vel in miraculis memor tamen Naturæ
Primam pietatem egeris in parentes,
Secundam effuſurus in Principes,
A quo melius, quàm a filio
Accipiat Palingeneſim Pater?
Mutare nomen iam poſſit
Ex quo non *Bene* ſolũ, ſed & *optime* dictus eſt.
Spi-

Spinas quas ante calcauerat,
Roſis inuolutus iam rideat
Et tui acuminibus ingenij
Vepreti ſui aculeos conſoletur.
Venena ſi bibit, & bibat Ambroſiam,
Quam in Vrbe natus Ambroſij
Nobilis Pocillator propinat,
Sitim cui non accendas
Calice aureo
Tot vndequaque nitoribus
Fulgurante?
Cælum in paginas tranſtuliſti.
Nullum in eo micat
Niſi primæ magnitudiuis ſidus
Quæ tibi copia luminum eſt,
Viam lacteam
Vel ipſo exprimis atramento,
Quæ tibi argumenti felicitas,
Inuenit in ſtellis ſingulis
Plura ſigna
Cuique ſuperbiam factura Zodiaco.
Caſti Leonis
Non niſi laudatiſſimæ predæ ſunt,
Solers in Caſſino Venator
Heroum in ſylua baccharis
Et temporis ereptos dentibus
In ſinum æternitatis
Exoneras.
Vni Valeriano
Laxauerat Cœcilia Cęlum,
Alteri oculatiſſima ſapientia
Par beneficium mereatur.

In Auguſtiſſimo Mediolanenſium Noſocomio.

Agnoſce Viator Chriſtum in Paupere,
Et has non accuſabis impenſas,
Sufficere Mendicis tuguria poterant,
Chriſto hæc ipſa tanta Magnificentia
Par non eſt.
Ægrorum ſuorum
Contubernalem Deum qui vellet
Hac illum allicere ſtuduit hoſpitij Maieſtate
Quamquam, vt traheretur,
Sufficere poterat
Domum hanc dicaſſe Mariæ,
Sequitur & Noſter Iuppiter
Cœlum ſuum,
Et vbi Mater præeſt,
Ibi ſemper tam bono filio
Iucunda ſtatio eſt.
Nobilium titulus
Ex quo cœpit eſſe paupertas:
Hauſtis quos illi deponunt Spiritibus
Quacumque contenta domo non eſt.
Vide quale illa ſibi poſuerit Auguſtale,
Ad Cuius admirationem
Vel è parietibus tam multi inſpectatores
Erumpunt;
Odioſum tamen diuerſorij ſui nomen
Ne hoc quidem tanto nitore condiuit.
Pudet vel marmora quod huc venerint.
Nec enim aliud
Lapidum horum omnium rubor,
Quàm terræ nobilis erubeſcentia quædam.

Aca-

Academia miſerorum ;
Quandoquidem nouam
Quotidie in frequentiam proficit ,
Schola hac eguit ampliore ,
Illam tamen quęcunq; non concepit fortuna ;
Hæc quædam quaſi Metropolis omnis pietatis
Auctorem non alium potuit habere
Quàm Principem .
Sumant à Viperarum adipe
Morbi plerique remedium ;
Longè plures , Vicecomitum Anguibus
Valetudinem debent .

INSCRIPTIONES ET DEDICATIONES

Inſcriptio ad Valuas
SANCTI MICHAELIS LVCÆ
Cum Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. D.
IGNATIVS GILIVS
Eiuſdem Eccleſiæ Decanus
SANCTO IGNATIO LOYOLÆ
Solemni plauderet apparatu
die 30. Iulij.

INSCRIPTIO I.

Bella quæ cœpit in Cœlo Michael
Quæ Ignatius confecit in terra,
A Commilitone gratiſſimo
Aris imponitur triumphalis.
Hoc Vrbs ab igne rutilans, Luca, eſto.
Vel in Caniculari gehenna
Ignis tibi odium minuat,
Qui ex quo Pariſijs gelido merſus eſt lacu,
Ardoribus minuendis eſt natus.

INSCRIPTIO II.

Michaelis aras ignis à Cœlo corripuit.
Ad auctorem incendij Ciues accurrite
A Bombarda ſemel accenſus Ignatius
Iam in manu Angeli calculus,
Non labra ſolùm;ſed & corda purificat.
Ignem ne fugite, cuius & carbones amaſtis.
Vbi audiuntur filij,videndus Pater.

INSCRIPTIO

Ad Imaginem SANCTI THOMÆ Aquinatis in Bibliotheca SANCTI MARCI Florentina ſuos inter Interpretes ſedentis.

En tibi omnem
In vno demum Capite bibliothecam
En omnem in vno Calamo
Militantis Eccleſiæ Panopliam
Abyſſus ſapientiæ Thomas
Exhauriendus nunquam, hauriendus ſemper,
Capaciſſimas,quas circumſpicis Animas,
Sibi redundantibus Gazis impleuit.
Bos Mutus,
Proh quot vocalia fecit oracula?
Et Angelus Facierum
In tam diſſimilibus diſcipulis
Idem ſemper magiſter
Proh quot in Theologiæ Cœlo
Accendit primæ Magnitudinis ſidera,
Ægrè tamen tam multi digerant.
Quod vnica olim in pagnina
Puer librorum Helluo deglutiuit.

Diui-

Diuina non eſſet,
A Deo data,& laudata ſapientia:
Si exhauriri ab hominibus tota poſſet.

INSCRIPTIO

Affigenda Statuæ

CHRISTOPHORI COLVMBI
Liguris.

AVDE, Liguria, exterorum Aquilis
Duos Columbos præferre.
Is ego ſum
Qui vni natus Orbi, duobus ereptus,
Vtrumque luſtrare auidus, illuſtrare capax,
Mare omne Liguſticum feci,
Pluris mercatus occaſionem periculi,
Quàm alij ſecuritatem.
Æquè fortis toleratis,
Ac fortunatus inuentis.
Augendo Naturam, Artem probaui,
Sed Columbis terras detegere
Conſuetudo iam eſt, non fortuna.
Merſas olim diluuio,
Prima columba quæſiuit
Clauſas Oceano primus Columbus inuenit,
Fauete Liguri, Ligures,
Nec timete Auaritiæ probrum,
Qui pro nauibus Orbes datis,

IN-

INSCRIPTIO ARCVS TRIVMPHALIS
Erecti a Nouocomenſibus

FERDINANDO AVSTRIAO C
S.R.E.Cardinali.

Ex Italia in Belgium diſcedenti.

ILLABERE Nouocomenſium oculis
Ferdinande,
Quorum pridem in animos deſcendiſti.
His etiam è vallibus
Maieſtatem tuam Eminere par eſt,
Lætitia Noſtra Argui
Non ex effectu debeat,ſed ex cauſa.
Ex eodem nobis fonte
Et creſcunt gaudia, & decreſcunt,
Non minus exhilaras veniens,
Quia iam exanimas diſceſſurus.
Extremam hic Italiam aſpicis
Quæ tibi tota trophæum eſt.
Vtinam abſentiæ tuæ damna non ſentiat;
Quæ tot hauſit à præſentia commoda.
Sed quæ tua felicitas eſt.
Dare ſuam Belgio potes,
Aſque eo quod a nobis repetas;
Quam dediſti.
Tuis igitur deuota meritis, ſecura victorijs
Hoc ſibi, & tibi impar obſequium,
Vno corde,multiplici nomine,
Nouocomenſium Ciuitas
Poſuit.

INSCRIPTIO AD FORES

Templi Corporis Chriſti, Quo die Taurinenſium pietas innouauerat Memoriam ſingularis Prodigij; quod inibi in Eucharistia olim acciderat. Anno 1453. *Die* 6. *Iunij*.

Occurrite Magno Hoſpiti, Ciues,
Apud vos iterum Chriſtus eſt,
Ex aere in Aram deſcendit.
Non antiquate beneficium,
Quod, quia æternum eſt,
Semper eſt nouum.

Alia eodem loco, & die Anno ſequenti expoſita.

Iam non apud vos hoſpes eſt Chriſtus:
Ius Ciuitatis
Gemino acquiſiuit in ſæculo,
Vocatus aderit,
Qui nec accitus accurrit.
Princeps Pacis; Populares ſuos
Inter arma non deſeret.
Bellum odit raptus à milite.
Tuere ille vos poteſt
Quia Deus:
Vult, quia Ciuis.

PRÆ-

PRÆSAGIA IRIDIS ADMIRANDÆ

Eo ipſo die, & loco imò & hora, circa Euchariſtiam ſpectata.

Iris hæc, Taurinenſes
Iam non Iunonis Nuncia,
Sed veri Iouis,
Admirationis rectiùs mater, quàm filia,
Quamcunque cauſam habuerit,
Erupit è pluuia Gratiarum
Obruerit hactenus terram
Diluuium Sanguinis,
Inermis Arcus hic
Nec Pharetras viduat,
Nec iaculatur ſagittas.
Quo erumpente olim ceſſarunt aquæ,
Ceſſabunt, & lacrymæ.
HYACINTVS veſter
Quidni vobis halet ſuauius,
Si fabula non eſt,
Fragrantiores eſſe flores telluris,
In quam Iris incubuit?
Senſit bibax Arcus lacrymas veſtras,
Ad quas hauriendas deſcendit,
Auguria falſa non ſunt,
Quæ ducuntur à viſceribus Dei,
Pluet hercle quam primum,
Sed de vapore fletuum
Pluuia Gaudiorum.

TAV-

Pro hac ipſa Iride Euchariſticon.

Exaltationem Solis
In Ariete fingat Aſtrologus,
Eam nos hactenus
Experimur in Tauro,
Omnia illi eſſe
In hoc Signo gaudia,
Iam non vno cognitum ſigno
Deum Ioannes ſi vidit,
Vidiſtis, & vos
Vt olim candidatum in Nube,
Ita nunc laureatum in Iride.
Arcum Veſtrum
Tellus quæcumque formidet,
Cœleſtis enim eſt.
Illum dum erexit Princeps Pacis,
Profligare Bella molitur.
Sperare vel de Cœlo ſuppetias,
Quibus in ſignum fœderis
Cœlum nitet.
Profunda nulla vulnera,
Niſi quæ ex alto,
Vnde ſecuri eſtis, proueniunt.
Vel non diſſentiente Chaldęo,
Detrimentum Martis in Tauro eſt
Data de Cœlo ſignificatio Bellis,
Vt & ipſa fugiant a facie Arcus.

INSCRIPTIO EXPOSITA

Eodem loco, & die anno 1639. cùm vndequaque bella conſurgerent.

Abite procul hinc Bella;
Præoccupauit Vrbem hanc Deus Pacis.
Fixit in ea tentorium ſuum,
Vnde odia, liteſque profliget.
Adeſte Ciues
Et Pacem quam non inuenitis terra,
E Cœlo quęrite.

DEDICATIO SACELLI S. IOSEPH

In eadem Vrbe, & Eccleſia.

Ciuitas Taurinenſis,
Eumdem dum moreretur experta Patronum
Quem Chriſtus, dum viueret, Patrem,
Sopita Peſte, Voti Rea,
Sacellum hoc poſuit.

INSCRIPTIO POSITA IN ARCE

Momiliani, inuictiſſimo Heroi Iaſredo Bentio a Santena, pro eadem ab hoſte ſeruata.

Æternat hoc Marmor
Fidem illibatam, fortitudinem illæſam
D. Iafredi Bentij a Santena Pedemontani,
Qui ſub victore Principe
Miles inuictus
Acrocorinthum Sabaudiæ

Di-

Dignus Rege oppugnatore Propugnator
Defendit.
Ferro, Igne, Peſte,
Ac demum Auro tentatus,
Victorem exercitum excepit infractus,
Reiecit illæſus,
Nec tempore, nec impetu fractus, edocuit
Principem ſuum
Momiliano quid firmiùs habuiſſe,
Strenuus, qui Arcem vna cum fide
Defenderit:
Felix: qui Fidem, vna cum Arce
Seruarit.
Anno Domini M. DC. XXX.

INSCRIPTIO AD VALVAS

Templi Paſſionis.

Cùm illud primùm inuiſeret Ferdinandus Auſtriacus S.R.E. Cardinalis.

Quidquid hìc videris, Ferdinande
Niſi te ipſum videris,
Dolor & paſſio eſt.
[illegible]i quam inuenies materiam gaudiorum;
Intuliſſe te puta
Linquere te ipſum non potes,
Ideò, vbicumque fueris, gaudia ſunt.

IN-

Google

INSCRIPTIO PYRÆ EXCITATÆ

Mediolani, cum Eminentiſs. Cæſar Montius ex legato in Hiſpania renuntiatus eſt S.R.E. Cardinalis.

Supra montem poſitam Vrbem
Clariùs iam micare par eſt.
Vicinum coniicere diem liceat,
Quando in Occidente rubere Mons cœpit:
Regendo Mundo nati ſunt Montes
Atlante iam fatiſcente
Montem alterum parat Heſperia,
Cui Mundum imponat.
Romam amplificauit Vrbanus,
Cùm ſupra ſeptem Montes
Eminere iuſſit Octauum.
Auſtriacorum Aquilæ iam tuto in Monte
Nidificant.
Cum ijs plaudite, Ciues;
Inde illarum lætitia,
Vnde veſtra ſecuritas.

ALIA INSCRIPTIO.

Occaſione eiuſdem Pyræ.

Ad ſublimia, Ciues,
Votorum noſtrorum meta Mons eſt,
Vt ſe Cœlo finitimam faceret
In Montem intumuit noſtra planicies,
Animos ad fodinam parate;
Aureus totus hic eſt,
Nec his indiget ignibus, vt eliquetur
Infœcundus eſſe Mons nequeat,

Apud

Apud quem Beneficia ſua
Deponit Vrbanus,
Sperate Diluuio finem
Ex quo Arca Dei reſedit in Monte

INSCRIPTIO ARCVS TRIVMPHALIS;

Cùm Mediolanum Archiepiſcopus ingrederetur idem Cardinalis.

Aſſueuiſti Victorijs, Cæſar,
Aſſueſce triumphis
Et Cæſarem, & priuatum eſſe non licet;
Ad primum Romæ regimen
Per ſecundum Aſcende.
Ad te ſublimia quæque ferentur, vt creſcant;
Eminentia titulus alijs,
Monti etiam natura eſt.
Si virtuti præmia non reſpondeant,
Merentis gloriam crede,
Non tenacitatem debentis,
A te victa patria eſt;
Vel vni Ciuium honeſtando non ſufficit;
Triumphat tamen adhuc illa tecum,
Imo de te,
Quæ modeſtiam vicerit votis ſuis.
Ingredere igitur
Et Inſubriam tuam inde etiam felicem ſcias,
Quòd iterum Cæſaris ſedes eſt,

IN-

Ante Palatium Io: Baptiſta Spinulæ in Vico S. Petri de Arena.

Hanc etiam ſibi viam ad immortalitatem
Aperuit, Muniuit, Ornauit
Ioannes Baptiſta Spinula,
Cuius tamen ſpatij
Vſum communem faceret alijs
Eiuſdem ius omne retinens ſibi.
Bona Patrum cum venia,
Præſcriptioni cuicumque aditum clauſit.
Tenacitati ne tribulas
Natum a ſagacitate conſilium
Iniuſtus eſt, qui iura reddit aliena,
Improuidus, qui non corroborat ſua.

A L I A

De eodem Argumento.

Viam, quam hìc calcas Viator,
Eripere tibi idem poteſt, qui dedit.
Ius quod ſibi Io: Baptiſta Spinula retinet,
Penes te eſſe ne puta,
In hac tanta amplitudine ſpatij,
Præſcriptioni vel minimæ nullus eſt locus.
Vtere igitur gratuito beneficio,
Quaſi illud ſtatim, ac debitum credideris,
Amiſſurus.

IMA-

IMAGINIBVS

Quorumdam Sabaudiæ Principum
Inſcriptiones affixæ.

*In Aula Illuſtriſs. Comitis Flaminij
Sanmartini ab Alladio.*

CAROLO BONO.

Carolum Bonum
Qui ſecurum oppreſſit,
Vincere non ſperauit armatus
Fecit illum è Bono Optimum
Fortuna peſſima;
Vidit immotus
Circa ſe mota omnia;
Hanc ſummam Fortitudini ſuæ
Statuens laudem,
Quòd cùm ſe digniſſima ageret,
Adhuc indigna ſe pateretur.
EMANVELI PHILIBERTO,
Rebellem ſibi Fortunam,
Vt arietaret Sabaudia,
FERREO CAPITI
Auream mentem incluſit.
Seu Auro illecta,
Seu ferro territa,

Ma-

Manus dedit
Hanc Emanueli Philiberto
Integram laudem relinquens,
Quòd quæ maiores
Maximo emerant merito,
Redemerit ipſe maiori.

CAROLO EMANVELI.

Carolus Magnus in Patre,
Maior in Filijs,
Maximus in ſe ipſo, Triſmegiſtus
Nullis locorum aut temporum
Includi finibus capax, omnem Iouis,
Martis, Mercurijque Gloriam
Suam fecit.
Nemo magis ſuorum deſideria
Hilarauit naſcens,
Beauit viuens,
Afflixit moriens.
Nulli non timendus,
Qui nullum timeret,
Nulli non amandus,
Qui nullum contemneret,
Amænitate morum,
Ita armorum leniuit horrorem,
Vt poſt tot bella
Quos hoſtes habuerit neſcias,
Cùm omnes ſui reliquerit
Admiratores.

VICTORI AMEDEO.

Vtilis Mundo Bellator,
Qui ſolam Pacem per Bella

Quæreret,
In Regno tot operatus annis,
Quot Deus diebus,
Vidit & ipſe bona, quæ fecerat,
Ampliator iurium, Inſtaurator fœderum
Defenſor Vrbium.
Ingens infeliciſſimi remedium ſæculi
Indiderat
Prudentiam ſuam improuido,
Temperantiam impudico,
Fortitudinem fluxo,
Iniquo iuſtitiam,
Si qui alia omnia vicerat
Victor Fortunæ, Victor inuidiæ
Victor ſui,
Mortem etiam vincere potuiſſet.

CHRISTIANÆ FRANCISCÆ, *Victoris Coniugi.*

In Chriſtianæ corpore,
Totam Henrici animam vides.
Victori ſuperſtes
Inuicta Vidua
Seruauit Regnum Filio
Filium Regno;
E Cælo Sabauda Pallas
Non Gorgoneo capite armata,
Sed ſuo.
Vt triumpharet omnia,
Quos bellis non vicit,
Beneficijs expugnauit.

CA-

CAROLO EMANVELI II.

Carolus Emanuel Secundus
Primum reſtituens,
Ingentium Heroum Epitome,
Vt omnes
Vel æquet, vel ſuperet,
Solius ſuffragium ætatis
Expectat,
Serum ſenium
Præcocem maturitatem excipiat,
Et qui facilitate Indolis
Occupauit populorum amores,
Felicitate Regiminis
Habeat & Principum admirationes

Sereniſſimo
PRINCIPI MAVRITIO.

Mauritius à Sabaudia
Multiplici Claritate
Vrbi, orbique notiſſimus,
Bella cùm poſſet gerere
Pacare maluit,
Atque ita Regium Genus ſuum
Non contentus ornaſſe
Seruauit.

LVDOVICÆ MARIÆ
Principi.

Ludouica Maria à Sabaudia,
Primis Victoris, & Chriſtianæ
Hauſtis ſpiritibus
Abundè dotata
Eodem quo nupſit Mauritio die
Pacem pariens,
Vitam quam aliæ Matres dant paucis
Seruauit innumeris

Principi
FRANCISCO THOMÆ.

Martem ignoras,
Qui Thomam neſcis.
Militant in illo omnia,
Genus, Genius, Ingenium,
Vultus, Manus
Atque ita Teſte iam Gallo,
Hiſpano, Germano, Italo,
Non vir vnus,
Sed exercitus eſt.
Carolo Patri propior
Mentis ſublimitate, quàm ſanguine,
Eum ne magis felix
Minus exprimeret,
In rectè factis tam multis,
Debuit & ipſe Virtuti omnia
Fortunæ nihil.

In

Gulielmi Hermani Traiectenſis
E Societate IESV.

Poſito in templo Collegij Taurinenſis
Anno 1652.

INSCRIPTIO I.

Comes Philippus Sanmartinus
Ab Alladio
Amans in concentibus,
Quam profitetur in moribus
Harmoniam,
Cùm optimè de ſe merito Numini
Debitas dare grates
Vna ſatis voce non poſſet,
Effuſo in mille & ſexcenta guttura
Spiritu,
Multiplici modulatione
Tam multiplicem Charitatem,
Aſſiduè voluit hoc in templo
Laudari.

INSCRIPTIO II.

Bellicis fatigati lituis,
Ad mitiorem melodiam
Aures arrigite.
Auri miraculo
Aſſuetum ſtragibus Plumbum
Manſueſcit in Cantus,
Et quos olim occidebat
Nunc exhilarans,

Seu canentes exprimat Volucres,
Seu tubas clangentes,
Stet ſemper ingens
Paci Præſagium,
Deo Sacrificium, Auctori Præconium,
Et Auctoris Educatoribus
Societatis IESV Patribus
Ornamentum.

TEMPLI CAMBERIENSIS
Societatis IESV.

DEDICATIONES.

Chriſtiana Francica
Pares origini Fines habens
Nullam Carolo Socero,
Nullam Victori Marito
Paſſa laudem perire,
Regiam vtriuſque magnificentiam
Æmula liberalitate coronans,
Ab Henrico Patre hauſtum
In Societatem IESV amorem
Hoc tam ingenti argumento
Prodebat,
Anno Domini. M. DC. XLIV.

INSCRIPTIO II.

Maria Filia hic iterum agnoſcenda
Chriſtiana.
IESV Matris Honoribus
IESV ſocios munerata,
Hoc pietatis exemplum Filio,
Gloriæ complementum

Ma-

Marito, & Socero
Abſoluebat,
Anno Domini. M. DC. XLIV.

INSCRIPTIO III.

Duos Mariæ debens Emanueles
Chriſtiana
Alterum Dei Filium,
Alterum ſuum,
Se pro vtroque profeſſa gratiſſimam
A Marito, & Socero
Magnificè cæpta perficiens,
Patronæ pijſſimæ
Tria ſibi Chariſſima
Regnum, Regem, & Regiam
Commendabat.
Anno Domini. M. DC. XLIV.

DEDICATIO GEMINÆ ARÆ

In Senenſi Baſilica.

Societas Sancti Petri,
Cuius inextincta Pietas
Ante aram maximam
Duplici æternum ardet in Cereo,
Non oblita Dei Matris honores,
Dum curat Fil. j,
Hac ara gemina
Mariæ Templum exornans,
Sodalibus mortuis noua ſuffragia,
Viuentibus noua ad Pietatem
Excitamenta concedat,
Anno Domini. M. DC. XLVI.

In eodem Argumento.

Sancti Petri affectus
Æmulata Societas,
Per viuentium ornamenta
Mortuis ſuffragia præparans
Vt olim binos ex Ære Cherubim,
Mutuato è ceris illuſtres lumine
Ante veram huius templi Arcam
Stare Pietatis ſuæ obſides iuſſit,
Ita nunc vna oblatione
Binas è marmore aras ſacrificans,
In duriſſima quaque materia
Suum erga Dei obſequia ſtudium
Imprimebat,
Anno Domini. M. DC. XLVI.

INSCRIPTIONES

In Arcu Triumphali Nicææ.

Fecialibus Pacis ſuæ ſponſis
Sereniſſimis Sabaudiæ Principibus,
Mauritio, Aloyſiæ Mariæ
Senatus Populuſque Nicęenſis,
Pro Iani foribus clauſis
Has triumphales aperuit.

INSCRIPTIO II.

Nupſit Aloyſia Mauritio,
Nubit Nicæa Gaudio;
Fidelis Ciuitas,
Nunquam alijs, quàm Principum ſuorum
Fatis victura,
Tam magnas animas ex quo ſperauit
Ca-

Capere
Se iam non capiens ,
Extra ſe proſilit .
Et tanto gratulata Coniugio
Dotalem Pacem
Tripudij ſui
Teſtes adhibens quotquot poteſt ,
Ciuibus non contenta quos habet ,
Acciuit vel è cœlo quos habuit .

INSCRIPTIO III.

Vanam ne credite
Priſcorum augurum fidem ;
Magnarum rerum ſecundi ſemper euentus
A nullo certiùs, quàm ab Aquila
Portenduntur .
Siniſtra igitur non nubitis alite ,
Qui auſpicijs Nicęenſis Aquilæ nubitis ,
Fluctibus illa eminens
Scopulo nixa
Securitatem pollicetur in quacunque
Procella .
Alis expanſis omnes auertit anguſtias
Et hoſtium purpurata ſanguine
Victoriarum argumentis ,
Amputat occaſiones pugnarum .

INSCRIPTIO IV.

Nicienſis Aquila tantùm iam in ſua Rupe
Nidificet,
Quando illi geminata Serenitas
In omni Luna non alios,
Quàm Alcyonios dies ſpondet.
Nunquam propius Cœlum attingit,
Quàm cùm iam non vna nititur
Altitudine,
Non vltrà fulminum,
Sed nuptialium miniſtra tædarum,
Hanc Chriſtianæ Regenti,
Et Carolo Regi gratiam habet,
Quod dum iſte ſororem,
Illa filiam donat,
Nam habebit in Mauritio Iouem
In Aloyſia Maria
Pacificam Iunonem adijciunt.

INSCRIPTIO V.

Ne tu, Mauriti Sereniſſime,
Minerua dignus es, quam adducis,
Qui ita Mineruæ Arborem Oleam
Adamaſti,
Vt eam Lauro, Palmiſque prætuleris.
In Triumpho, quem tot victis difficultatibus.
Multiplicem meruiſti,
Nullæ te melius,
Quàm Pacificæ frondes coronent.
Aſſuetus metiri Populorum vtilitate
Gloriam Principis.
Quidquid tuis obfuiſſet,
Tibi negaſti poſſe prodeſſe;
Æter-

Æternùm igitur viuas,
Qui nullum credens
Bellorum damno par lucrum,
Paci ſtudes, Paci militas, Paci nubis.
Feliciſſimo tu planè dignus Coniugio,
Qui non tam Poſteritati tuæ,
Quàm quieti publicæ conſulens
In nuptias conſiſtis.

INSCRIPTIO VI.

Hæc tibi Aloyſia Maria
Non tam ad Vrbem,
Quàm ad Felicitatem ianua ſit,
Quæ tuo vix deſponſa Mauritio
Iam potes Pacis Mater audire.
Secundi fætus huic primo reſpondeant,
Nihil tam ſuum ducet Sabaudia,
Quàm quod ipſa pepereris.
Feliciſſima Domus
In communi Europæ Naufragio
Chriſtianæ Regentis Prudentia
Caroli Regis fortuna
Mauritij ingenio, Thomæ gladio
Propemodum recuperata,
Se tibi Triumphalem,
In Nicæa exhibens ſua
Imparem tantæ capiendæ lætitiæ Vrbem,
Vel ipſo erubeſcere coegit in ſtemmate.

INSCRIPTIO VII.

In qualia ligant decora
Sabaudiæ Nodi?
Tulere Reges, & Reginas traxere,

Orientis, & Occidentis Imperia,
Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ,
Bohemiæ, Angliæ, Scotiæ,
Nauarræ, Aragoniæ, Luſitaniæ,
Neapolis, & Siciliæ Regna,
Vt accepere Feliciſſimæ Domus ſpiritus,
Ita eidem ſuos dedere.
Is ſupra omnes carior nodus
Qui in Mauritij, & Aloyſiæ Nuptijs,
Iterum Sabaudiam
Sabaudiæ colligauit.
Beroldi Poſteritatem
Veteres illi nexus ornare potuerunt,
Iſte ſeruare.

INSCRIPTIO VIII.

Ex quo pacatum Sabaudiæ cœlum eſt,
Qui menſes oppreſſerant hilaritatem
Funeribus
Ijdem illam in nuptijs reddiderunt.
Condonate, Populi, Iulio
Magni Caroli Fatum:
Hac non indignus eſt venia,
Qui Aloyſiam Mariam, & Mundo edidit;
Et Mauritio deſpondit.
October iam nec Victorem debeat,
Nec Hyacinthum;
Vnius vtilitas Thalami,
Gemini poſſit Tumuli
Diſpendia compenſare.

INSCRIPTIO IX.

Cum hoc ipſo Nuptiarum Tempore Nicaam è Melita transferrentur Sancti Martyris Vincentij oſſa.

Poſt Aloyſiæ Mariæ,
Et Mauricij nuptias,
Ita felix ſtatio Nicæa es,
Vt noui ad te vel è cœlo Coloni
Veniant.
Præſidiario milite
Poſt Chriſtianam munit te Chriſtus,
Et Ioannes Paulus Laſcaris,
Tam bonus Melitenſibus Princeps,
Quàm tibi Ciuis,
Humilem patriam ſortitum ſe negans
Quam vel in ſumma non deſpicit
Eminentia,
Bellorum Solatium Vincentium legat,
Tam boni ominis Martyrem
Qua pietate mittitur accipere;
Nulla te dona,
Aut ornare magis potuerant,
Aut munire.

PRODOMO IOANNI

Expreſſus in Aula Domus Probationis Genuenſis, quæ eidem Ioanni ſacra eſt ornataque ab Auctore varijs Auditorum ſuorum carminibus, Anno Domini 1642. 29. *Auguſti*.

INSCRIPTIO PRIMA.

Deſiderio vocis
Muta Paueranenſis Facundiæ
Verbi vocem implorat.
Lege, viator, & tace;
Silentium exigit, Vox ſepulta.
Eam Herode Lupo ſpectato,
Quidni mundus amiſerit?
Echo illius hoc ſuperſtes in ſaxo,
Quid loquatur attende.
Herodi, Epicedia, Chriſto epinicia,
Euchariſtia ſibi, Parenetica tibi.

INSCRIPTIO II.

Ex impia Herodis cœnæ
Hæc celſ[illegible] analecta ſuperſunt.
Iure mireris Viator,
Ferculum Idem Deo, & Herodi placuiſſe,
Abſit tamen, vt vel hinc putes
Deo quidquam conueniſſe cum impio.
Qui non niſi diuiſus Herodi placuit,
Non niſi quia integerrimus, placuit Deo.

IN-

INSCRIPTIO III.

Sub Hyerogliphico Agni.

Agnus eram ; mox fregi, Aries violentus
Olympum ;
Me Lupa, meq; Lupus perdidit , Agnus eram .

INSCRIPTIO IV.

Ad Vrnas.

Hic qui Parentis ſalijt in Vtero Puer ,
Ne terræ in vtero clauſus in ſaltus nouos
Se ſe expediret, eguit hoc ſaxo premi .
Prematur? Hominum Maximum
Non capiat Vrna. viator & tu hunc non capis .

INSCRIPTIO V.

Quam calcatus Herodes Herodiaſq; regebant .

Non iacet hìc, qui iacet hìc ,
Excelſos non premeret ſi iaceret ,
Luporum hæc è cœna Oſſa ,
Viator ſuperſunt .
Lapis Terminalis , hic eſt ,
In quo , & proph[illegible]nis ,
Et Euangelij initia coierunt .
Deus exercituum longã manſueturus in pacē ,
Sagittam electam
Saxea condit in Pharetra ,
Quieſcere volentem ne prouoca ,
Adhuc cum hoc ſuo telo eſt Dei manus .

IN-

INSCRIPTIO VI.

Quæſiturus quem amiſerat mundum, Deus,
Hanc lucernam accenderat.
Præluxerat illa Viatori,
Et quia ardens ſpinas abſumpſerat,
Et quia lucens errores auerterat,
Facto tamen iam die
Quis vltra eſſet lucernæ vſus?
Filij tenebrarum extincta flagitio
Oleo adhuc redundat,
Vt pote in Dei non in fatuæ Virginis manu,
Hoc in ſaxo ſupremum Orbis incendium,
Ad quod iterum accendatur, expectat.

INSCRIPTIO VII.

Orto, & adulto iam Sole
Phoſphorus irruit in occaſum
Intolerabilis mundo calamitas,
Niſi quod maioris exuberantia luminis,
Minoris aduerti detrimenta non ſinit,
Nouæ diei decretus Aurora,
Gaudia, quæ attulerat oriens,
Solus non abſtulit mox diſcedens,
Vel hinc dignus præfici Cœlo quęſtor,
Qui ſemel data non repetat.
Et diuitias Diuinæ bonitatis
Promittens poſtremus,
Oſtendit primus.

INDEX ELOGIORVM ET INSCRIPTIONVM.

Numerus paginam notat.

GENETHLIACA.

Habes in nouem inſcriptionibus ad fores templi Iani excitati à Chriſtiana Francica Sabaudiæ Duce, cum gratulata Ludouico XIII. fratri Delphinum Filium feſtos Taurinenſibus inſignes accenderet pag. 5. ad 9.

FVNEBRIA.

Habuiſſet Tumulus Chriſti Prodromo excitatus, niſi per errorem translatus eſſet in paginam 254. vbi plures habet breuiores inſcriptiones, quæ præcedere debuiſſent eiuſdem Herois vitam, quam habes a pag. 10. ad 25. exornatam Elogijs XV. hoc ordine.

1 Ioannes Patri inter aras promittitur, p. 10
2 A ſterili Matre concipitur. 11
3 Matris in vtero exultat. 12
4 Ingenti Mundi gaudio naſcitur. 13

Puer

In eodem Argumento.

Sancti Petri affectus
Æmulata Societas,
Per viuentium ornamenta
Mortuis ſuffragia præparans
Vt olim binos ex Ære Cherubim,
Mutuato è ceris illuſtres lumine
Ante veram huius templi Arcam
Stare Pietatis ſuæ obſides iuſſit,
Ita nunc vna oblatione
Binas è marmore aras ſacrificans,
In duriſſima quaque materia
Suum erga Dei obſequia ſtudium
Imprimebat,
Anno Domini. M. DC. XLVI.

INSCRIPTIONES

In Arcu Triumphali Nicaæ.

Fecialibus Pacis ſuæ ſponſis
Sereniſſimis Sabaudiæ Principibus,
Mauritio, Aloyſiæ Mariæ
Senatus Populuſque Niceenſis,
Pro Iani foribus clauſis
Has triumphales aperuit.

INSCRIPTIO II.

Nupſit Aloyſia Mauritio,
Nubit Nicæa Gaudio;
Fidelis Ciuitas,
Nunquam alijs, quàm Principum ſuorum
Fatis victura,
Tam magnas animas ex quo ſperauit

Ca-

Capere
Se iam non capiens,
Extra ſe proſilit.
Et tanto gratulata Coniugio
Dotalem Pacem
Tripudij ſui
Teſtes adhibens quotquot poteſt,
Ciuibus non contenta quos habet,
Acciuit vel è cœlo quos habuit.

INSCRIPTIO III.

Vanam ne credite
Priſcorum augurum fidem;
Magnarum rerum ſecundi ſemper euentus
A nullo certiùs, quàm ab Aquila
Portenduntur.
Siniſtra igitur non nubitis alite,
Qui auſpicijs Nicęenſis Aquilæ nubitis,
Fluctibus illa eminens
Scopulo nixa
Securitatem pollicetur in quacunque
Procella.
Alis expanſis omnes auertit anguſtias
Et hoſtium purpurata ſanguine
Victoriarum argumentis,
Amputat occaſiones pugnarum.

INSCRIPTIO IV.

Nicienſis Aquila tantùm iam in ſua Rupe
Nidificet,
Quando illi geminata Serenitas
In omni Luna non alios,
Quàm Alcyonios dies ſpondet.
Nunquam propius Cœlum attingit,
Quàm cùm iam non vna nititur
Altitudine,
Non vltrà fulminum,
Sed nuptialium miniſtra tædarum,
Hanc Chriſtianæ Regenti,
Et Carolo Regi gratiam habet,
Quod dum iſte ſororem,
Illa filiam donat,
Nam habebit in Mauritio Iouem
In Aloyſia Maria
Pacificam Iunonem adijciunt.

INSCRIPTIO V.

Ne tu, Mauriti Sereniſſime,
Mineruà dignus es, quam adducis,
Qui ita Mineruæ Arborem Oleam
Adamaſti,
Vt eam Lauro, Palmiſque prætuleris.
In Triumpho, quem tot victis difficultatibus
Multiplicem meruiſti,
Nullæ te melius,
Quàm Pacificæ frondes coronent.
Aſſuetus metiri Populorum vtilitate
Gloriam Principis.
Quidquid tuis obfuiſſet,
Tibi negaſti poſſe prodeſſe;

Æter-

Æternùm igitur viuas,
Qui nullum credens
Bellorum damno par lucrum,
Paci ſtudes, Paci militas, Paci nubis.
Feliciſſimo tu planè dignus Coniugio,
Qui non tam Poſteritati tuæ,
Quàm quieti publicæ conſulens
In nuptias conſiſtis.

INSCRIPTIO VI.

Hæc tibi Aloyſia Maria
Non tam ad Vrbem,
Quàm ad Felicitatem ianua ſit,
Quæ tuo vix deſponſa Mauritio
Iam potes Pacis Mater audire.
Secundi fœtus huic primo reſpondeant,
Nihil tam ſuum ducet Sabaudia,
Quàm quod ipſa pepereris.
Feliciſſima Domus
In communi Europæ Naufragio
Chriſtianæ Regentis Prudentia
Caroli Regis fortuna
Mauritij ingenio, Thomæ gladio
Propemodum recuperata,
Se tibi Triumphalem,
In Nicæa exhibens ſua
Imparem tantæ capiendæ lætitiæ Vrbem,
Vel ipſo erubeſcere coegit in ſtemmate.

INSCRIPTIO VII.

In qualia ligant decora
Sabaudiæ Nodi?
Tulere Reges, & Reginas traxere,

Orientis, & Occidentis Imperia,
Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ,
Bohemiæ, Angliæ, Scotiæ,
Nauarræ, Aragoniæ, Luſitaniæ,
Neapolis, & Siciliæ Regna,
Vt accepere Feliciſſimæ Domus ſpiritus,
Ita eidem ſuos dedere.
Is ſupra omnes carior nodus
Qui in Mauritij, & Aloyſiæ Nuptijs,
Iterum Sabaudiam
Sabaudiæ colligauit.
Beroldi Poſteritatem
Veteres illi nexus ornare potuerunt,
Iſte ſeruare.

INSCRIPTIO VIII.

Ex quo pacatum Sabaudiæ cœlum eſt,
Qui menſes oppreſſerant hilaritatem
Funeribus
Ijdem illam in nuptijs reddiderunt.
Condonate, Populi, Iulio
Magni Caroli Fatum:
Hac non indignus eſt venia,
Qui Aloyſiam Mariam, & Mundo edidit;
Et Mauritio deſpondit.
October iam nec Victorem debeat,
Nec Hyacinthum;
Vnius vtilitas Thalami,
Gemini poſſit Tumuli
Diſpendia compenſare.

IN-

INSCRIPTIO IX.

Cum hoc ipſo Nuptiarum Tempore Nicæam è Melita transferrentur Sancti Martyris Vincentij oſſa.

Poſt Aloyſiæ Mariæ,
Et Mauricij nuptias,
Ita felix ſtatio Nicæa es,
Vt noui ad te vel è cœlo Coloni
Veniant.
Præſidiario milite
Poſt Chriſtianam munit te Chriſtus,
Et Ioannes Paulus Laſcaris,
Tam bonus Melitenſibus Princeps,
Quàm tibi Ciuis,
Humilem patriam ſortitum ſe negans
Quam vel in ſumma non deſpicit
Eminentia,
Bellorum Solatium Vincentium legat,
Tam boni ominis Martyrem
Qua pietate mittitur accipere;
Nulla te dona,
Aut ornare magis potuerant,
Aut munire.

PRO-

PRODOMO IOANNI

Expreſſus in Aula Domus Probationis Genuenſis, quæ eidem Ioanni ſacra eſt ornataque ab Auctore varijs Auditorum ſuorum carminibus, Anno Domini 1642. 29. *Auguſti.*

INSCRIPTIO PRIMA.

Deſiderio vocis
Muta Paueranenſis Facundia
Verbi vocem implorat.
Lege, viator, & tace;
Silentium exigit, Vox ſepulta.
Eam Herode Lupo ſpectato,
Quidni mundus amiſerit?
Echo illius hoc ſuperſtes in ſaxo,
Quid loquatur attende.
Herodi, Epicedia, Chriſto epinicia,
Euchariſtia ſibi, Parenetica tibi.

INSCRIPTIO II.

Ex impia Herodis cœnæ
Hæc cel[illegible]bus analecta ſuperſunt.
Iure mireris Viator,
Ferculum Idem Deo, & Herodi placuiſſe,
Abſit tamen; vt vel hinc putes
Deo quidquam conueniſſe cum impio.
Qui non niſi diuiſus Herodi placuit.
Non niſi quia integerrimus, placuit Deo.

IN-

INSCRIPTIO III.

Sub Hyerogliphico Agni:

Agnus eram; mox fregi, Aries violentus
Olympum;
Me Lupa, meq; Lupus perdidit, Agnus eram.

INSCRIPTIO IV.

Ad Vrnas.

Hic qui Parentis ſalijt in Vtero Puer,
Ne terræ in vtero clauſus in ſaltus nouos
Se ſe expediret, eguit hoc ſaxo premi.
Prematur? Hominum Maximum
Non capiat Vrna. viator & tu hunc non capis.

INSCRIPTIO V.

Quam calcatus Herodes Herodiaſq; regebant.

Non iacet hic, qui iacet hic,
Excelſos non premeret ſi iaceret,
Lupporum hæc è cœna Oſſa,
Viator ſuperſunt.
Lapis Terminalis, hic eſt,
In quo, & proph[illegible]nis,
Et Euangelij initia coierunt.
Deus exercituum longã manſueturus in pacẽ,
Sagittam electam
Saxea condit in Pharetra,
Quieſcere volentem ne prouoca,
Adhuc cum hoc ſuo telo eſt Dei manus.

IN-

INSCRIPTIO VI.

Quæſiturus quem amiſerat mundum, Deus,
Hanc lucernam accenderat.
Præluxerat illa Viatori,
Et quia ardens ſpinas abſumpſerat,
Et quia lucens errores auerterat,
Facto tamen iam die
Quis vltra eſſet lucernæ vſus?
Filij tenebrarum extincta flagitio
Oleo adhuc redundat,
Vt pote in Dei non in fatuæ Virginis manu;
Hoc in ſaxo ſupremum Orbis incendium,
Ad quod iterum accendatur, expectat.

INSCRIPTIO VII.

Orto, & adulto iam Sole
Phoſphorus irruit in occaſum
Intolerabilis mundo calamitas,
Niſi quod maioris exuberantia luminis,
Minoris aduerti detrimenta non ſinit,
Nouæ diei decretus Aurora,
Gaudia, quæ attulerat oriens,
Solus non abſtulit mox diſcedens,
Vel hinc dignus præfici Cœlo quęſtor,
Qui ſemel data non repetat.
Et diuitias Diuinæ bonitatis
Promittens poſtremus,
Oſtendit primus.

IN-

INDEX ELOGIORVM ET INSCRIPTIONVM.

Numerus paginam notat.

GENETHLIACA.

Habes in nouem inſcriptionibus ad fores templi Iani excitati à Chriſtiana Francica Sabaudiæ Duce, cum gratulata Ludouico XIII. fratri Delphinum Filium feſtos Taurinenſibus inſignes accenderet pag. 5. ad 9.

FVNEBRIA.

Habuiſſet Tumulus Chriſti Prodromo excitatus, niſi per errorem tranſlatus eſſet in paginam 254. vbi plures habet breuiores inſcriptiones, quæ præcedere debuiſſent eiuſdem Herois vitam, quam habes a pag. 10. ad 25. exornatam Elogijs XV. hoc ordine.

1 Ioannes Patri inter aras promittitur, p 10
2 A ſterili Matre concipitur. 11
3 Matris in vtero exultat. 12
4 Ingenti Mundi gaudio naſcitur. 13

Puer

5 Puer in eremum ſecedit. 14
6 Vrbes attrahit in eremum. 15
7 Penitentiæ fructus facit, & colligit. 16
8 Phariſæorum legatos eludit. 17
9 Chriſtum abluit in Iordane. 18
10 A Chriſto laudatur. 19
11 Monitis ſalutaribus Herodem irritat. 20
12 In vincula conijcitur. 21
13 Saltatriculæ ſcelere trucidatur. 22
14 Caput eius conuiuio ſiſtitur. 23
15 Cineribus eius ſepultis Epitaph. 24

Funus Ludouico iuſto Galliarum Regi decretum Taurini, habet eius vitam XL. Elogijs explicatam hoc ordine poſt indictionem funeris.

1 Ludouici Natalia, cęli, terræque prodigijs illuſtrata. 29
2 Naſcens, ter oculos, ac manus in cœlum attollit. 30
3 Accepto a patre gladio puer in Regni, & Dei hoſtes armatur. 31
4 A prima ætate ſummis Virtutibus aſſueſcit. 32
5 Anno ætatis decimo conſecratur in Regem. 33
6 Annam Auſtriacam ducit vxorem. 34
7 Sibi, Deoque rebelles compeſcere aggreditur. 35
8 Benearnenſium nouam Rempublicam euertit. 36
9 Ad Fanum Angeriacum mira Religionis, & fortitudinis experimenta edit. 38
10 Ræam inſulam rebellibus eripit, mox, & ab

& ab Anglis defendit.
11 Rupellam ab alijs Regibus fruſtra tentatam aggreditur. 40
12 Rupellam poſt xv. menſium obſidionem expugnat. 42
13 Rupellæ Victor Chriſto, & SS. omnibus triumphum cedit. 43
14 Domitæ Hæreſeos inanes conatus irridet. 45
15 Pacata Gallia Europam vniuerſam ſuis Victoris implet. 46
16 Litterarum ſtudia magnis honoribus promouet. 48
17 Ingentem ſtrumis laborantium multitudinem contactu ſanat. 49
18 Excitata ſæpè in regno diſſidia prudenter componit. 50
19 Singularia certamina ſeueriſſimis legibus interdicit. 51
20 Hæredem Filium Ludouicum XIV. a Deo impetrat. 53
21 Ludouici ſingularis in Deum pietas. 54
22 Ludouici ardentiſſimus in ſuos amor. 55
23 Eiuſdem in ſumma felicitate ſumma modeſtia. 57
24 Eiuſdem in calamitoſos beneficentia. 58
25 Eiuſdem in deligendis magnarum rerum adminiſtris prudentia. 59
26 Mira in adeundis periculis Fortitudo. 61
27 In plectendis ſceleribus, ac munerandis virtutibus iuſtitia. 62
28 Laborum amor, & patientia ſingularis. 63
29 Eiuſdē in voluptatum vſu temperãtia. 65
30 In condonandis iniurijs Clementia. 66
31 Eiuſdem in cęlites omnes affectus. 67

In

32 In lethales noxas odium immortale. 68
33 Varijs ęgritudinib. in corpore premitur. 70
34 Mortalitatis ſuæ memor regno ſuo conſulit. 71
35 Intentus ad cęleſtia rebus humanis penitus vale dicit. 72
36 Ad mortis nuncium hilaratur eximiè. 73
37 Aſcendenti in Cœlum Chriſto Triumphi Comes adiungitur. 74
38 Eodem quo Henricus Pater moritur, menſe, die, hora. 75
39 Mortuus ab vniuerſa lugetur Europa. 77
40 De tota Ludouici vita iudicium in Epitaphium. 78
In Funere Victoris Amedei Sabaudiæ Ducis præter plurimas inſcriptiones, a p. 80. ad 91 & a p. 82, ad 89. habes eiuſdem Pacis, & belli decora in xiv. Elogijs quorum Argumenta hæc ſunt.
1 Cum Nemoroſæ Duce congreſſus.
2 Conciliatio Ludouici Regis cum Matre. 93
3 Vulnus ad Verrucam. 94
4 Pax ad Claraſcum. 95
5 Auctum Regnum, Fœdera, & ędificia. 96
6 Nouæ conſtitutiones. 97
7 Munitæ propugnaculis vrbes. 99
8 Crauacorij expugnatio. 100
9 Geſta ad oram Liguriæ. 101
10 Ad Beſtannium receptus. 103
11 Mons Caluus expugnatus. 104
12 Pons ad Ticinum. 105
13 Nouiſſima Regni defenſio. 106
14 Suprema ad Bulmidam Victoria. 107
Eiuſdem principis epitaphium. 109

EPI-

EPITAPHIA ITEM.

Amedei I. Sabaudiæ Ducis. 112
Franciſci Gillij Lucenſis Patritij. 114
Dianæ Saracenę Senenſis. 115
Franciſci Cardinalis Cennini. 115
Marchionis Guidi Villæ. 117
Ioſephi Rondanini Romani Patritij. 189
Syluestri Montoliueti. 120
Iacobi Guaſchi. 121
Iannoti Rebuffi Genuenſis Patritij. 123
Ioannis Toerarij Galliæ Mareſc. 124
Margarira Carrettæ cum inſcriptionibus ſex 126
Iafredi Bentij a Santena. 129
Ludouici Cardinalis de Valleta. 131
Mercurini Alphonſi Gattinariæ. 134
Annæ Bentiæ Lumelli Comitis. 135
Nouocomenſium ciuium, &c. 136
Auguſtini Marini Ducis Genuenſis. 136
Comitis Nicolai Sanmartini. 139
Principis Io. Andreæ Auriæ. 139
Anſaldi Ceba. 142
Federici Spinulæ Ambroſij Fratris. 145
Laurentij Saulij Genuenſis. 140

ELOGIA PANEGYRICA
SS. Epiſcoporum, ſeu infulatæ Virtutes.

Auguſtini Hipponenſis. 151
Ambroſij Mediolanenſis. 152
Paulini Nolani. 153
Cypriani Carthaginenſis. 155
Hilarij Pictauienſis. 156

Mar-

Martini Turonenſis. 158
Remigij Rhemenſis. 159
Euſebij Vercellenſis. 161
Thomæ Cantuarienſis. 162
Caroli Mediolanenſis. 164
Donati Aretini. 166
Apollinaris Rauennatis. 167
Maximi Taurinenſis. 168
Anſelmi Cantuarienſis. 169
Maurilij Andegauenſis. 170
Fulgentij Ruſpenſis. 171
Aloyſij Toloſani. 172
Athanaſij Alexandrini. 173
Ioannis Chryſoſtomi. 174
Gregorij Thaumaturgi. 176
Baſilij Magni. 177
Gregorij Nazianzeni. 179
Dionyſij Areopagitæ. 180
Clementis Ancyrani. 182
Blaſij Sebaſtenſis. 183
Ioannis eleemoſynarij. 184
Ignatij Antiocheni. 185
Petri Alexandrini. 186
Polycarpi Smyrnenſis. 187
Epiphanij Conſtantienſis. 188
Alexandri Bertij vita, & virtutes 24. inſcriptiunculis explicatæ, A pag. 189. ad 203.

EVCHARISTICA.

Lucenſibus pro crucifixi imagine. 203
Laudem pro Deiparæ imagine. 207
Pro vocaliſſimo corde P. Rocchi Gonzalez è Soc. Ieſu. 209
Feliciſſimæ Genuenſium Reipublicæ pro noua claſſe. 212

Pro

Pro nouo aquæductu. 213
Pro noua mari oppoſita mole. 215
Occaſione procellæ in die Paſchatis. 217
Aloyſio Albriccio pro concionibus. 219
Raphaeli a Turri pro eruditiſſimo opere. 221
Mediolanenſibus pro limocomio in remedium peſtis. 222
Abbati Valeriano Caſtillioneo pro noua S. Benedicti Hiſtoria. 224
Mediolanenſibus pro Auguſtiſſimo Noſocomio. 226

INSCRIPTIONES.

Ad Valuas S. Michaelis Lucenſis. 228
Ad imaginem S. Thomæ doctoris Angelici Florentiæ. 229
Ad ſtatuam Chriſtophori Columbi Liguris. 230
Nouocomi Ferdinando Cardinali Auſtriaco in Belgio diſcedenti. 231
Ad valuas Templi Corporis Chriſti Taurini inſcriptiones plures. 232
Dedicatio Sacelli S. Ioſeph, in eadem Vrbe, & Eccleſia. 235
In arce Momiliani Iafredo Bentio a Santena. 235
Ad Valuas templi Paſſionis. 236
Ad Pyram excitatam Mediolani Cardinali Cæſari Montio. 237

INSCRIPTIONES DVÆ,

Ad arcus triumphales excitatos Mediolani in eiuſdem Cardinalis ingreſſu. 238
Ad viam Ioannis Baptiſtæ Spinulæ Genuæ inſcriptiones duæ. 259

Ad

Ad imagines nonnullorum Sabaudiæ Principum in aula comitis Flaminij S. Martini. 240
Caroli Boni. 240
Emanuelis Philiberti. 240
Caroli Emanuelis. 241
Victoris Amedei. 241
Chriſtianæ Francicæ. 242
Caroli Emanuelis. 243
Principis Mauritij. 243
Ludouici Mariæ Principis. 244
Principia Franciſci Thomæ. 244
Ad organum in templo collegij Taurinenſis Societatis Ieſu inſcriptiones duæ. 245
Dedicatio triplex Templi Camberienſis Societatis Ieſu. 246
Dedicatio geminæ arę Senis. 247
Nicęæ ad arcum triumphalem in nuptijs Sereniſſimorum Sabaudiæ Principum Mauritij, & Aloyſiæ Mariæ inſcriptiones plures a pag. 248. ad 253.
Prodromo Ioanni tumulus. 254

FINIS.